

núm. 90, any 25
agost 1984

nous horitzons

Comunistes? Sí, metal·lúrgics torinesos, l'alcalde de Ginebra, espies britànics, ensenyants occitans, pescadors portuguesos, estudiants grecs, undergrounds neerlandesos, ministres finlandesos, rockers berlinesos, diputats hongaresos, cooperativistes iugoslaus, empleats soviètics, un poeta empresonat, hidraulicistes uzbeks, físics japonesos, cantants cubans, mestres de Nicaragua, sudafricans, dones de Moçambic, presos uruguaians

Tots els números disponibles de

nous horitzons

són a la venda a les següents llibreries:

Barcelona

CINC D'OROS, Diagonal 462
DOCUMENTA, Cardenal Casañas 4
LES PUNXES, Rosselló 260
LOOK, Balmes 155-157
ONA, Gran Via 654

Girona

LLIBRERIA 22, Hortes 22

Lleida

URRIZA, Major 45

Madrid

ANTONIO MACHADO, Fernando VI

Perpinyà

TORCATIS, Mailly 10

Sabadell

ELS DIES, SOL 55

Tarragona

LA RAMBLA, Rambla 92

Terrassa

EL CAU PLE DE LLETRES, Baix Plaça 12

València

TRES I QUATRE, Pérez Bayer 7

* Llibreries, papereries, cooperatives on es troba —i es ven—

nous horitzons

Alicant: Set i mig (Rafael Terol 10)

Badalona: Al vent (San Joaquim 19)

Barcelona: Àbac (Santaló 14), Àncora y Delfin (Diagonal 556), Anthropol (Enric Granados 114), Arrels (Ferran 14), Astrea (Rambla de Catalunya 117), Athos (Còrsega 335), Aula (Benet Mateu 24), Avant (Muntanya 102), Bernat (Buenos Aires 5), Borinot Ros (Sant Andreu 448), Cap-i-cua (Torrent de l'Olla 99), Carandell (Sagrera 94), Catalònia (Ronda de Sant Pere 3), Cinc d'Oros (Diagonal 462), Cooperativa Abacus (Còrsega 269), Crònica (Muntaner 419), Demos (Craywinckel 19), Drac (Sant Quintí 39), El negro (Hospital 87), Escola d'enginyers industrials (Diagonal 647), Esbós (Via Augusta 127), Facultat d'econòmiques (Diagonal 668), Facultat de geografia i història (Diagonal 649), Fides (Sarrià 58), Foc nou (Marc Aureli 27), Font de l'atzavara (Cardener 57), Harvard (Balmes 152), Hogar del Libro (Bergara 3), Iona (Feliu i Codina 4), Jaimes (Passeig de Gràcia 64), Jardinet (Passeig de Gràcia 122), Kallipolis (Verge de Montserrat 39), Laie (Pau Claris 85), La llibreria (Indústria 8), La llibreria (Sarrià 40), Les Punxes (Rosselló 260), Leviatan (Santa Anna 23), Llibreria Francesa (Passeig de Gràcia 91), Muga (Amèrica 10), Margenat (Major de Sarrià 77), Mirador (Muntaner 281), Platon (Balmes 270), Pléyade (J. S. Bach 10), Pravia (Travessera de les Corts 293), Proa (Rambla de Catalunya 72), Signe (Mallorca 301), Tahull (Vallirana 12), Xoc (Fabra i Puig 325)

Bellaterra: Universitat autònoma

Berga: Astral (Els Àngels 6)

Cerdanyola: Forat del vent (Avinguda Catalunya 41)

Ciutadella: Lletra menuda Bisbe Vila 36

Girona: Llibreria 22 (Hortes 22)

Granollers: La gralla (Museu 3)

L'Hospitalet de Llobregat: Catalunya (Santa Eulàlia 118)

Igualada: Divuit/Dinou (Argent 35), Gassó (Sant Magi 7), Jordana (Odena 1)

Lleida: Farré (Madrid 27), L'ereta (Plaça de l'ereta 6), Urriza (Major 45)

Manresa: Simbol (Pere III 7)

Maó: Llibreria catalana (Camí des Castell 222)

Mataró: Robafaves (Santa Teresa 30)

Olot: Drac (Passeig de Blai 61)

Palma de Mallorca: Llibres Mallorca (Call 1)

Perpinyà: Torcatís (Mailly)

Reus: Gaudi (Galera 12), La tronada (Jesús 15)

Rubí: Racó del llibre (Doctor Robert 12)

Sabadell: Els dies (Sol 55), Hogar del Libro (Passeig Plaça Major 34), L'arc (Gràcia 48)

Sant Cugat del Vallès: Alternativa (Valldoreix 26), Paideia (Santiago Rusiñol 21)

Sant Just Desvern: Ressenya (Creu 54)

Santa Coloma de Gramenet: Nou vent (Pedro 30)

Sitges: Llibreria (Sant Francesc 9)

Tarragona: Adsera (Rambla 94), La Rambla (Rambla 92), VIP (Lleida 23)

Terrassa: Cau ple de lletres (Baix Plaça 12), Datzira (Gabatxons 20), L'amfora (Plaça d'Espanya 14)

Tortosa: Viladric (Nova de Vall 1)

València: Dàvila (Sang 9), Quiosc Modern, Soriano (Paset Cervera 22), Tres i Quatre (Pérez Bayer 7)

Valls: Alt Camp (Plaça de l'Oli 14)

Vic: La tralla (Riera 7)

Vilafranca del Penedès: Pujol (Cort 25)

Vilanova i la Geltrú: La Mulassa (Sant Gervasi 36)

Als quioscs i a tots els locals del PSUC

Notes editorials

2. Sobre la identitat comunista F.A.V. □ 4. «El "moviment real" que aboleix l'estat de coses present.» R. V. □ 6. SENSE EMBUTS. Debat atípic entre comunistes. Teresa Pàmies.

El pensament i l'acció

Comunistes

Avui (I)

8. L'esquerra i els comunistes, avui. Antoni Gutiérrez Díaz □ 14. La mort de Berlinguer, «el factor K» i la independència d'Europa. Enric Cama □ 18. Hi ha un estil comunista de governar? Emili Muñoz.

El moviment real (I)

A cura de Francesc Roca, amb la col·laboració de Francesc Artal, Ricard Vinyes, Emili Gasch i Antoni Roca.

22. Metalúrgics torinesos □ 24. L'alcalde de Ginebra □ 25. Espies britànics □ 27. Experts francesos □ 28. Ensenyants occitans □ 29. Pescadors portuguesos □ 31. Pedagogs emilians □ 32. Estudiants grecs □ 32. Undergrounds neerlandesos.

34. Ministres finlandesos □ 36. Un home que pensa □ 37. Poeta empresonat □ 39. Rockers berlinesos □ 40. Diputats hongaresos □ 41. Cooperativistes iugoslaus □ 44. Empleats i tècnics, llicenciats i doctors, dones: soviètics □ 46. Hidraulicistes uzbeques.

Nous Horitzons pregunta

48. Enquesta: la situació de la classe obrera a Catalunya (III). Resposta de Josep Armenteras (continuació).

Documents d'arxiu

58. De Pi i Margall al comunisme (1931). Jordi Arquer.

Llibres, exposicions, revistes

66. Les exportacions catalanes, a debat. Francesc Artal □ 67. Leonardo no és «Leonardo». Antoni Roca □ 68. Revistes.

Cròniques marxianes

Director responsable:

Ramon Espasa

Consell de redacció:

Joan Botella

Francesc de Carreras

Joan Coscubiela

Emili Gasch

Anna González

Oriol Ramis

Ignasi Riera

Francesc Roca

Laura Tremosa

Francesc Vallverdú

M. Vázquez Montalbán

Ricard Vinyes

Director periodista:

Andreu Claret

Secretaria de redacció:

Joan Sanjuan

Disseny gràfic:

Josep Ramon Gómez

Pilar Villuendas

Correcció:

Miquel Vidal

Subscripcions:

Nous Horitzons

Tel. (93) 302 75 93

Edita:

CPR, SA

Redacció i administració:

Ciutat 7

08002 Barcelona

Tel. (93) 301 05 54

Producció:

Composició Mecànica

Fernández

Comte Borrell 168

08015 Barcelona

Impremta:

Lipsia, SA

Roger 25

08028 Barcelona

Distribució:

L'Arc de Berà

Llull 10-14, baixos

08005 Barcelona (Poblenou)

Tel. (93) 300 32 51

Preu de l'exemplar:

250 pessetes

Subscripció

per deu números:

Espanya: 2.250 ptes.

Europa: 2.700 ptes.

Resta del món: 3.000 ptes.

Publicació mensual

Dipòsit legal: B. 37.808/77

editorial

Sobre la identitat comunista

El poble ras sempre ha distingit els comunistes dintre el ventall polític, tant als anys vint, com als anys trenta, com als quaranta, com avui. No és que hi hagi unes característiques essencials, inherents als comunistes d'ahir i d'avui. No hi ha res etern, i els comunistes no som cap excepció. Pot ésser interessant de pensar quins són, avui, alguns dels trets més definidors de la identitat comunista, intentant desbrossar en què es distingeixen dels altres corrents que els observadors polítics —a vegades equivocadament— situen dins de les forces de l'esquerra.

Primer tret: els comunistes volem construir una societat pensada amb la raó, que entenem que ha d'ésser molt millor que l'actual, més justa, més igualitària, més civilitzada, més lliure, on tothom tingui més opcions per a escollir. Sabem, però, que aquesta societat a què aspirem no serà possible si no lluiten constantment contra qualsevol forma d'explotació, de domini, si no es posa fi al dilema de dominadors i dominats. Per això els corrents socialdemòcrata primer, comunista després, han significat un moviment de reacció contra la societat industrial organitzada sota l'òptica del mode de producció capitalista. Cal dir que el corrent comunista ha estat i és particularment temut perquè ha estat, històricament, l'únic capaç d'arrabassar el poder a la burgesia capitalista i a les classes dominadores per a donar-lo al poble.

Segon tret: cultura, ciència i creació. És inherent a la condició de comunista el fet de reclamar grans transformacions en la vida cultural, presidides per la creativitat. Els comunistes han lliurat per a aconseguir els mitjans, els ambients, les condicions, els instruments perquè la cultura arribi al poble i perquè tothom pugui crear. Cal entendre que l'art, semblantment als aliments, és necessari per a viure. Tampoc no és possible d'anar vers una societat comunista sense un progrés constant de les ciències de la natura i de la tècnica. Ciència per a conèixer més, tècnica per a aplicar —posar en pràctica— els coneixements. Ciència i tècnica no poden existir, no tenen cap sentit, l'una sense l'altra. Ara: dins cada cultura existeix una tradició, una història nacional. Totes les cultures creixen i viuen dins d'un marc nacional i, per tant, cal començar per conèixer profundament els trets definidors de la pròpia identitat nacional: les passions, les frustracions col·lectives del poble-nació. Les revolucions fracassen si no tenen carn i ossos, si no interessen els éssers humans vius, concrets. El comunisme té sempre rostre nacional, a cada indret, entre d'altres raons perquè no és un corrent abstracte.

Tercer tret: volem canvis econòmics profunds. Preconitzem, per més que no agradi, és clar, a les classes dominadores, la supressió de la propietat privada dels principals mitjans de producció, la socialització de la vida econòmica, poder compartir tot allò que socialment es té, encara que sigui poc. Volem dur la solidaritat al terreny econòmic, eliminar l'atur. Volem que la política econòmica de cada país estigui en funció dels interessos generals de la societat, en comptes d'estar al servei de les minories oligàrquiques. Pretenem millorar les condicions materials de vida dels treballadors, augmentar llur participació en la direcció dels afers econòmics. Però també volem crear més riquesa, créixer, desenvolupar l'economia del país a partir d'un sector públic supermodern, que no tingui res a veure amb el sector públic actual creat pels capitalistes com a Ventafocs del sistema.

Quart tret: la nostra concepció del món és molt inspirada en el mètode dialèctic, importantíssim per a avançar en el coneixement. Mètode dialèctic implica tenir una consciència crítica i relativista de la realitat. Tot canvia i ha de canviar, res no és definitiu, no hi ha res immutable, no es pot separar la natura de la vida social. La realitat no es presenta mai de forma clara i lineal: cal investigar, abastar els nivells més complexos que puguin donar explicacions raonables al comportament dels fenòmens d'ordre natural i social. Tot té una explicació si és verificable, encara que sigui per aproximació, encara que resulti sorprenent o paradoxal. El marxisme (i els marxismes) ha (han) implicat l'inici de la presa de consciència moderna sobre el fenomen de la formació de la societat industrial. Marxisme significa crítica constant concreta de la realitat present, per a transformar-la, dia rera dia. No significa en cap cas anquilosar-se en realitats passades, en nostàlgies, en somnis delirants. Marxisme significa, en tot cas, considerar que el passat és útil en la mesura que serveix per a entendre les grans mutacions col·lectives del moment present.

Cinquè tret: l'ètica, la moral. Voler justícia efectiva per a tots vol dir no deixar-se corrompre mai: ni per diners, ni per la vanitat personal. Sabem que l'home i la dona són éssers extraordinàriament complexos, que

individualment i socialment sovint tenen comportaments irracionals, fruit de l'obcecació. Cal que la raó s'imposi, que acabi dirigint les conductes, unes conductes no deixades al caprici de forces alienes. Els comunistes som, hem d'ésser generosos. Hem de dedicar tots els nostres esforços a posar en pràctica les nostres idees, caigui qui caigui. Potser no sabem gaire com serà el futur, però en la feina, en la lluita per un futur més lliure els comunistes hi posem, hi hem deixat i hi deixarem la pell, sense amagar mai tot allò que pensem que és veritat.

Sisè tret: solidaritat real amb tots els pobles. La lluita per la llibertat del propi poble-nació no té cap sentit per a nosaltres sense la solidaritat efectiva amb tots els altres pobles-nació. A la pràctica, els comunistes hem exercit més que ningú la solidaritat amb els pobles en lluita per llur alliberament nacional. Vietnam, el POLISARIO, Palestina, El Salvador, Guatemala, Nicaragua i molts altres pobles saben perfectament que avui, al món, el comunisme és el moviment més important sota el punt de vista de la solidaritat internacional. Amb tots llurs defectes, àdhuc amb llurs errors i fins i tot cometent alguna aberració, els comunistes han estat sempre a la primera línia en la lluita contra qualsevol forma d'opressió i d'explotació.

* * *

Creiem que els comunistes representen un dels potencials més valuosos amb què compta avui la humanitat, malgrat els defectes i els errors comesos. Cal admetre, des de la nostra perspectiva, que a molts països on ha triomfat el socialisme, encara que les bases econòmiques s'hagin transformat en socialistes, paradoxalment les formes polítiques hi han esdevingut poc democràtiques, àdhuc autoritàries. Malgrat l'avenç científic i tècnic molts aspectes de la vida cultural són esllanguits (la creativitat artística ha perdut, a vegades, la força dels moments inicials) i l'Estat ha esdevingut, en aquests països, una gran màquina burocràtica. Cal, però, que els països socialistes es transformin urgentment: que siguin els més democràtics, el més lliures, els més creadors. I, a l'occident capitalista, és necessari que els comunistes s'arrelin —com a Itàlia— cada cop més a les realitats nacionals, que aprofundeixin la democràcia, que lluitin amb més audàcia que ningú per a contrarestar la política de suïcidi col·lectiu (mental i físic) a què ens mena la Internacional Capitalista dirigida per les minories prepotents que manen als Estats Units d'Amèrica. Cal una enorme lluita ideològica i cultural per a fer comprendre a les grans masses de treballadors dels països occidentals que el mode de producció capitalista, basat en la perpetuació del domini econòmic salvaguardat per una cada vegada més monstruosa potència militar, no representa ja cap avenç històric, no resol els problemes del conjunt dels diferents pobles-nació.

Els comunistes que vivim en societats capitalistes hem d'inventar noves formes de lluita de masses, una nova estratègia per a fer front a la crisi mundial que patim, amb l'objectiu d'aconseguir que la revolució tecnològica que s'esdevé als països rics sigui posada al servei del conjunt de tots els pobles, car la revolució tecnològica ha de servir, en tot cas, per a alliberar les dones i els homes dels treballs més esclavitzadors, però de cap manera no ha de servir per a condemnar a l'atur milions i milions de treballadors. En uns moments en què el capitalisme pretén disgregar la classe treballadora i condemnar les grans majories a la desesperació, a l'otracsisme o a la supervivència angoixada, els comunistes volem participar, al costat de totes les forces polítiques progressistes, en un gran moviment de masses que defensi clarament els interessos de les grans majories, que impulsi una profunda mutació mental i cultural. ●

editorial

Un «moviment real» que aboleix l'estat de coses present

No és pas una resposta ràpida la que pot contestar la pregunta pel comunisme, perquè constitueix el moviment de més ampli abast que ha intentat, i intenta, a l'època moderna organitzar la felicitat de la societat. Que la felicitat era l'únic fi de la societat (no pas el seu destí ineluctable) és una convicció que adquiriren els comunistes pre-marxians al llarg del segle XVIII, just en el procés de formació del concepte de «progrés». Basant-se en els avenços realitzats tant en les ciències positives com en les històrico-filosòfiques, la confiança en la capacitat de l'home per a millorar-ne la condició, la seva vida, alimentà la lluita entre tradició i progrés, entre primitiu i civilitzat, però més encara, si la raó era a la base de tota acció humana transformadora, la superstició i el privilegi havien de ser combatuts. Tanmateix, és ben cert que actualment entre els medis de la lumpenintel·lectualitat del país, un historiador cotitzat ha escrit un feix de pàgines per explicar que el progrés és inexistent, o encara més exactament, fals, perquè el desenvolupament ha produït crisis importants per a la humanitat, i la crisi del nostre temps en seria un exemple que ens posaria al límit de la barbàrie. És un desparistament històric i polític considerable. Per a la cultura comunista el terme «progrés» ha estat i és exactament a la base de la seva crítica de la societat. Tanmateix, què succeeix amb el «progrés»? Seria ridícul no reconèixer que forma part important de la cultura conservadora, dels tecnòcrates de totes les races. ¿En quin sentit el concepte de «progrés» és subjecte de crítica per a l'esquerra i en quin sentit ha estat fortament criticat per la cultura comunista? No pas en el de perdre el desig de dominar racionalment la naturalesa. Més aviat en el sentit democràtic. Justament, perquè els portadors del progrés, els «experts», han estat incapaços de dominar la naturalesa tot suscitant forces innegablement destructives, més angoixants que les del passat, socialment ja oblidades (epidèmies, fams...).

Aquesta evidència constatable no constitueix una crisi del concepte progrés en si, sinó dels portadors del concepte que han esdevingut, ells mateixos, natura per a ser racionalment dominada, per això el problema és democràtic (polític) i no pas empíric; és una llàstima que bona part de la tradició socialdemocràta s'hagi fonamentat sempre en el positivisme, és una causa important d'aquests equívocs, que són tant a la base del desenvolupisme com de les reaccions neomalthusianes, que molt significativament apareixen enarborant la bandera de la resistència i no la del contingut democràtic.

Com dominar aquesta natura constitueix exactament la base de la cultura comunista, i és per això que el terme comunista ha representat, sempre, un programa d'acció i no pas una concepció de la societat (com ho demostra el fil que uneix la conspiració de Babeuf amb les associacions revolucionàries de Blanqui els anys trenta i a aquestes, a través de la Lliga dels Justos —després Lliga dels Comunistes— amb Marx i Engels que, per encàrrec dels dirigents de la Lliga, redactaren el Manifest del Partit Comunista). El socialisme, en canvi, no expressava un programa sinó una visió particular de la naturalesa del món —visió que en general compartien els comunistes— i fins i tot una determinada forma d'acció social (sense identificar-se necessàriament amb una societat fonamentada en la propietat i gestió col·lectives dels mitjans de producció). Històricament, el comunisme representava, des de l'esquerra de la Revolució Francesa, no tan sols una teoria revolucionària, sinó una doctrina de praxi política, d'organització, tàctica i estratègia. Aquesta peculiaritat féu que Marx escrivís al respecte: «El comunisme no és per a nosaltres ni un estat que calgui crear, ni un ideal sobre el qual haurà de reglamentar-se la realitat. Nosaltres anomenem comunisme el moviment "real" que aboleix l'estat de coses present» (La ideologia alemanya, redactat el 1845-46, no va ser editat fins al 1932). Amb aquest antecedent no és estrany que dos anys més tard afegís «El proletariat —per a Marx la força que podia transformar la societat negant la societat existent— es recluta entre totes les classes de la població».

Un i altre raonament fan ben planer comprendre que el comunisme es correspon a un moviment d'abast molt més ample que el d'una sola organització constreta a sigles específiques, o que recolza en una sola classe social; tanmateix, no hi ha raó per a crear el convenciment que és el fraccionament el que caracteritza el comunisme. Allò que hi ha de comú en tots els sectors que componen el moviment «real» és la voluntat de negar la societat que no els permet controlar-ne l'existència perquè no els permet controlar els mitjans de producció. Per exemple, els qui malden per la catalanització de l'escola pública a Rubí, Alcoi o Ciutat de Mallorca

contribueixen amb un esforç organitzat a l'abolició a una situació de discriminació i injustícia que afecta unes capes de la població abocades al ghetto cultural i lingüístic, la seva actitud no els fa criticar solament una política sinó que manifesten elements de negació d'una societat injusta i poc democràtica, i aquest és el punt d'unió amb els metallúrgics torinesos que es manifestaven el 24 de març o amb els qui animaren a demanar l'objecció fiscal a l'impost militar o de guerra, pels carrers de les principals ciutats del món.

Ara bé, hi ha un consens popular molt ampli que identifica moviment comunista amb partits comunistes. Els partits comunistes mateixos han contribuït a aquesta identificació o confusió. ¿Com ha estat possible limitar l'amplitud del moviment «real» i la seva multiforme capacitat negadora a unes organitzacions que, malgrat la seva vocació coordinadora, no l'abastaven encara que en ocasions representessin amb el seu programa d'acció l'hegemonia certa de tot el moviment comunista?

Sumàriament, va ser entre els plecs de la bandera que representava la revolució socialista a Rússia que es formà la més important coordinació entre revolucionaris d'arreu del món: la Tercera Internacional, que en el seu confús infantament va assolir vertebrar, a l'engròs si més no, tota l'extrema esquerra mundial. Les conseqüències en van ser múltiples, una d'elles és que molts revolucionaris s'encarrilaren envers un específic tipus de combat que havia demostrat la seva eficàcia a Rússia. Aquella revolució va ser explicada i interpretada pels bolxevics, que eren avalats pel prestigi de la seva capacitat mobilitzadora i organitzativa. La revolució russa va ser una revolució de tots i per a tots, és a dir, que a despit d'exègesis i intel·lectualitzacions, va ser «sentida» com una revolució de tots. Tanmateix, és remarcable que la revolució que havia estat «la revolució de tots» va convertir-se en «la revolució dels bolxevics», i per extensió dels comunistes. Arreu, els partits comunistes presentaren la revolució com la revolució dels obrers i dels pagesos, però la identificació entre revolució soviètica i partit comunista fou absoluta. És més, els intents de certs sectors, els austromarxistes per exemple, de diferenciar entre l'avenç que significava per als oprimits de tot el món la revolució d'octubre i l'equívoc de l'exclusivitat bolxevic en la seva realització, van ser ferotgement atacats per la Internacional Comunista. És així que la tradició de l'humanisme revolucionari que omplia el moviment «real» que Marx i Engels havien definit com comunisme, s'identificà no solament amb una revolució emparada d'èxit sinó amb l'únic camí que la feia possible.

En moltes ocasions els partits comunistes realment han representat l'hegemonia organitzativa i programàtica del moviment comunista, per exemple, a Catalunya entre 1936-39 i també els anys cinquanta i seixanta, i a Itàlia els darrers vint anys; però no és menys cert que en força ocasions han estat altres organitzacions les que han expressat aquesta hegemonia en el comunisme, només cal contemplar els primers anys de la revolució cubana, Algèria, Nicaragua o la Gran Bretanya per adonar-se'n. En uns temps en què l'esquerra pensa sobre ella mateixa sembla útil recordar quina és la tradició del comunisme per combatre les frustracions que provenen més de la creença en l'absolut, de qualsevol mena que sigui, que no pas de l'acció quotidiana sobre la vida social, i més encara en un país com Catalunya en què, en plena crisi de les organitzacions de l'esquerra, i doncs dels seus valors ètico-polítics, de la seva consciència en definitiva, no hi ha presència dominant —i doncs hegemònica— de cap model programàtic i organitzatiu en el si del moviment «real» que desitja abolir l'estat de coses present. ●

R. V.



SENSE EMBUTS

Debat atípic entre comunistes

Teresa Pàmies

Amb un sol canvi en la programació (Espasa substituï Solé Tura) s'han dut a terme les cinc xerrades organitzades pel comitè de Barcelona del PSUC amb el tema genèric «L'esquerra i els comunistes avui». L'assistència hi fou nombrosa per a un estiu barceloní curull d'activitats anunciades. La participació desigual, entenent per participació, opinions i reflexions suggerides o provocades per les cinc ponències. Participació desigual quant al nivell però útil perquè reflecteix l'estat real de la militància més activa o més preocupada.

En certs moments les xerrades assoliren categoria de debat creador i, globalment, podrien qualificar-se de positives atès que —llevat de la darrera en la qual el ponent fou el secretari general del PSUC— discorregueren de manera molt diferent a la típica reunió de partit. No es tractava d'informar sobre els acords del Comitè Central sinó de buidar el pap. ¿I què hi tenim, els comunistes, al pap? Hi tenim acumulats dubtes i neguits, malfiances i frustracions però, cal dir-ho honestament, poques, poquíssimes propostes per a sortir d'això que en diuen la «crisi del PSUC» i, per extensió o viceversa, «crisi de l'esquerra».

Ara bé: ¿cal abstenir-se d'opinar críticament quan no disposes d'antuvi d'una recepta o no goses formular-la per la seva novetat? La història dels partits comunistes és plena d'injustícies comeses contra aquells i aquelles que «gosaren». Si els hauriem escoltat, un altre gall ens cantaria.

Les cinc xerrades de juny-juliol 84 demostrarien, si algú en fes l'anàlisi desapassionada, que això de «buidar al pap» i de «pixar fora del test» és infinitament més positiu que engolir, rosegar i salivar dubtes, preocupacions, incerteses i decepcions que cons-

titueixen un llast personal i col·lectiu doblement negatiu quan damunt d'aquest «callar», «amagar» i «estrafar la realitat general i la particular dels partits comunistes, s'intenta «recuperar» la «bona imatge» seriosament rebregada, no pas pels anys sinó per la persistència en l'error.

Les cinc xerrades del carrer Santa Anna han donat tribuna a serioses reflexions de comunistes membres d'un Comitè Central evidentment heterogeni quant a la praxis revolucionària i a criteris sobre perspectives unitàries. No hi he copsat divergències fonamentals, sinó diferències superables a condició, naturalment, de proposar-s'ho, deixant de banda fòbies personals, també evidents.

Amb les xerrades organitzades pel comitè de Barcelona del PSUC, els comunistes obrim camí vers el debat que l'esquerra catalana necessita, especialment ara, quan apareixen «lúcids pensadors» els quals, des de la premsa de gran difusió, aconsellen als partits i ciutadans d'esquerra «posar-nos al servei» d'uns nebulosos «valors» esgrimits pel conservadorisme català.

Amb aquestes debats podríem assolir quelcom realment «transformador» (Vázquez Montalbán), «la unitat sense perdre identitat» (Ramon Espasa) o promoure «una esquerra articulada» (Gutiérrez Díaz), quelcom diferent de les doctrinàries, avorrides reunions per elaborar TESIS congressuals que ja no serveixen per a res, llevat d'alguna batalleta semàntica.

Per cert: ¿no és arribada l'hora de prescindir de TESIS per als congressos comunistes? La pregunta me l'ha suggerida l'esperit renovador de les xerrades al carrer de Santa Anna. ●

~~~~~  
**EL PENSAMENT I L'ACCIÓ**

**COMUNISTES: AVUI**  
**COMUNISTES: EL MOVIMENT REAL**

~~~~~



L'esquerra i els comunistes, avui

Antoni Gutiérrez Díaz

Un espectre plana sobre Europa: és l'espectre del neguit sobre el present i el futur de l'esquerra.

Un neguit en molts casos benintencionat, en altres exponent del cretinisme i la superficialitat i que, en d'altres, obre pas descaradament a una ideologia pessimista que intenta dissimular la crisi real invocant la incapacitat i quasi la mort de les esquerres a Europa.

Certament, les dificultats objectives de la crisi de civilització afecten tots els sectors socials, la classe treballadora, les forces d'esquerra. Ningú no pot escapar, en una certa mesura, als efectes de la crisi, tot i que es lluiti per superar-la.

L'edifici econòmic, social, cultural i polític és totalitzador i, en un moment històric donat, es viu en aquest edifici fins i tot quan es viu a les golfes.

Però confrondre el centre de gravetat de la crisi amb les seves conseqüències, aprofitar les dificultats objectives per negar la viabilitat d'una alternativa per part de les forces socials de progrés i estimular les solucions individuals i insolidàries per retardar la visió col·lectiva a favor dels valors de la transformació davant les inèrcies conservadores, és un exercici ideològic de la reacció que troba sovint insòlits col·laboradors que estigmatitzen les forces d'esquerra com a desbarborades, invitant-nos a afegir-nos a la simfonia de paraules que té ja orquestrada la dreta.

On és la crisi

Malgrat ser una evidència inqüestionable, no és una obvietat recordar

avui, per intentar situar alguns elements que projectin estímuls a la reflexió, que la crisi de civilització en què estem angoixadament submergits és la crisi d'una formació social anomenada capitalisme.

El que és en crisi, doncs, és el model d'acumulació capitalista, i, al seu voltant, el model social, cultural i moral que ha desenvolupat. Això vol dir, també, les relacions internacionals i, a través d'elles, els condicionaments que una economia de mercat projecta en totes direccions.

I quan parlem de crisi del capitalisme, parlem també de l'esgotament de totes les formes d'administració d'aquest tipus de societat.

Volem dir explícitament que ens referim, també, a l'esgotament de les possibilitats de l'administració tradicional socialdemòcrata de la «societat del benestar». Perquè si és cert, com bé ho sabem, que són la força majoritària del moviment obrer de molts països de l'Europa occidental i que han realitzat en el passat, gràcies als marges consentits pel funcionament dels mecanismes capitalistes, determinades reformes socials que han millorat les condicions de vida dels treballadors, també és cert que no han realitzat la superació del capitalisme i avui es troben davant la fallida de la «societat del benestar»; que la crisi ataca les bases materials sobre les quals han reeixit les socialdemocràcies com a expressió d'aquella capa de les masses treballadores que Lenin en el seu temps anomenava «aristocràcia obrera».

Apuntem ja, doncs, que l'esgotament de les propostes de progrés tradicionals pròpies de la socialdemocrà-

cia és una constatació que, referida a la crisi del capitalisme, ja és objecte de recerca i d'intents més o menys avançats d'explorar i experimentar noves vies per part dels seus sectors més crítics.

«I és que mai com avui, davant l'exhauriment del període de l'Estat del benestar, torna a mostrar-se tan vàlid el judici de Marx sobre el caràcter intrínsecament anàrquic i antihumà del sistema capitalista» (E. Berlinguer: *Una nova fase de la unitat pel socialisme a Europa*, *Nous Horitzons* núm. 79).

D'altra banda, és palès, com ja afirmaren els comunistes italians en la seva reflexió davant la crisi polonesa, l'esgotament de l'empenta impulsora sorgida de la Revolució d'Octubre, revolució que va originar la creació d'Estat amb formacions socials no capitalistes.

Ens referim, és clar, als països del socialisme real, que no sols han canviat la correlació de forces al món, varen obrir expectatives revolucionàries per a la classe obrera davant la claudicació dels partits socialistes europeus en la primera guerra mundial i donaren naixement als partits comunistes, sinó que també han originat la formació d'Estat burocratitzats en què, malgrat els avenços aconseguits, és identificable un fre en el procés de construcció del socialisme i un intent de projectar el propi model i de confondre els interessos d'Estat amb la lluita de classes, la qual cosa situa aquests països en una realitat allunyada del projecte de socialisme en llibertat a què aspirem.

També aquí una anàlisi més acurada permet detectar intents d'obrir noves vies —algunes dràsticament segades, altres que avancen amb lentitud i prudència sota l'ull vigilant de l'URSS— entre els països del Pacte de Varsòvia.

En els seus trets més generals, el marc global de la crisi es defineix, en el terreny econòmic, per l'estancament-inflació, acompanyat d'un augment continuat dels percentatges de desocupació, una degradació de les condicions de vida i del medi ambient i una crisi fiscal de l'Estat.

«L'esquerra i els comunistes, avui», és el text de la conferència pronunciada el 18 de juliol del 1984 dins del cicle organitzat pel comitè de Barcelona del PSUC. Es tracta —en paraules de autor— de fer «unes reflexions que pretenen, en certa mesura, estimular un debat que reculli ja, de bon començament, l'esperit que vertebrava la convocatòria del VII congrés del PSUC.

«És a dir, un congrés d'un partit que, lluny de qualsevol actitud defensiva, pretén apropar-se als problemes de la societat actual reconeixent els seus dubtes i, fins i tot, en alguns casos, la seva confusió.

«Un partit que, consegüentment, sense renunciar a la seva identitat orgànica, converteix en element polític con- gressual la participació. I, sense renunciar a tota la seva història, es disposa a reflexionar sobre la seva renovació i a portar-la a la pràctica.

«Aquests elements fonamentals —reflexió oberta per intentar definir la realitat social, participació com a estimul a la creativitat i renovació com a via d'aportació de noves i fecundes potencialitats— obliguen, també, a plantejar totes les qüestions com una invitació al diàleg, com un estimul provocador a la crítica i com una sollicitud de suggeriments.»

Les tendències individualistes, gre- mials i corporatives davant l'agressi- vitat de la crisi s'acompanyen de reac- cions col·lectives, unes vegades resis- tencials, d'altres amb continguts sòcio- polítics.

Per la seva banda, el poder instituït, lluny d'estimular la participació, no és absent de temptacions autoritàries, mentre que, a nivell internacional, la tensió entre els blocs impulsa la cur- sa armamentista, facilita l'intervencio- nisme de les grans potències i dificul- ta l'avenç dels moviments d'allibera- ment dels pobles.

Error i derrotes

És en aquest context que es plante- ja per a les forces polítiques i socials d'esquerra a Europa impulsar una ter- cera fase en el desenvolupament de la lluita dels treballadors cap al socialis- me en llibertat i democràcia.

Però es tracta, també, de ser cons- cients que aquest procés comporta un llarg període de transició que haurà d'afectar els equilibris mundials, el nivell de la tecnologia i l'organització i la divisió del treball, i que, si bé és cert que aconseguir la coincidència, la síntesi de les diverses forces del tre- ball per fer avançar aquest objectiu no és pas fàcil, no és menys cert que les dificultats objectives són de vegades exasperades per esquematismes i opo- sicions de fraccions i, fins i tot, per actituds conservadores.

Certament, hem de construir sobre els fonaments del passat, però la cons- trucció ha de ser nova, i l'esquerra comprendrà, al llarg d'aquest procés, ha de comprendre, que ha canviat, que ha de canviar el seu estil, la seva forma d'existència, les seves estruc- tures.

Tot això exigeix una capacitat auto- crítica que permeti diferenciar els errors de les derrotes; un coneixement rigorós de la realitat social per iden- tificar-ne els principals problemes, i una capacitat per proposar solucions des del si mateix del teixit social, lli- gant el valor de l'acció diària amb la dimensió estratègica que suposa acon- seguir una societat més justa.

Però per parlar amb credibilitat de la consecució d'aquesta societat més justa, cal impregnar la nostra activitat individual i col·lectiva, d'una manera conscientment voluntària, d'una con- ducta moral que faci referible la nos- tra actitud d'avui al nostre projecte de demà.

Vull dir amb això que cal actuar d'una forma individual i col·lectiva des d'una ètica política solidària, no cedint als efectes disgregadors de la crisi, contra l'individualisme, contra el pes- simisme, des d'una praxis exemplifi- cadora.

Sols lluitant contra els intents de normalitzar les formes més diverses de corrupció —a vegades sorprenent- ment subtils— i fent de la qüestió mo-

ral un element irrenunciable de l'alter- nativa d'esquerres, aquesta s'orbrirà camí.

Una alternativa d'esquerres allunyada de qualsevol temptació ideologista i també de qualsevol actitud dogmàtica apriorística, que ens faci avançar en aquesta «tercera fase», sobre la qual Enrico Berlinguer deia, en la seva in- tervenció en el Comitè Central del PCI de gener del 82:

«Als nostres adversaris, però també als nostres actuals i potencials inter- locutors, que ens demanen que preci- sem què és la «tercera fase» i que aclarim els continguts i les propostes concretes que la caracteritzen, nosal- tres no els contestem que tot està de- finit. Sabem, però, que la recerca és oberta i que, malgrat que hi ha molts continguts i objectius a precisar i aprofundir mitjançant un desenvolupa- ment del pensament i, sobretot, de la praxis —és a dir, de l'acció i de la lluita—, existeixen, també els eixos fonamentals que poden configurar-la».

Solucions europees

Una proposta des d'Europa coherent amb el caràcter de la crisi de civilit- zació a què hem fet referència ha de recuperar sense ambigüitats, com a fil conductor seu, el valor «transforma- ció». Per gradual que sigui el procés, per perllongat que sigui l'horitzó, en cada fase cal reconèixer el valor

«transformació» com a element identificable de la proposta alternativa.

I aquest valor, per tant, caldrà que vagi lligat a l'ampliació i consolidació de l'Europa dels pobles enfront dels corrents proteccionistes presents avui a l'Europa dels monopolis.

Aquesta Europa haurà de construir-se com una aportació a la pau, al desarmament i a la distensió, al diàleg nord-sud, contra la política de blocs, a favor del policentrisme.

És, per tant, un dels elements d'identificació irrenunciable d'una alternativa d'esquerres, una política de pau enacminada no a l'afebliment d'un bloc davant l'altre, no a l'acceptació fatalista de les pressions atlantistes, sinó a la superació de la política de blocs.

Però una alternativa d'esquerres a Europa no podrà avançar si, junt amb una pràctica democràtica, participativa i solidària dels treballadors i una política de pau i desarmament, no s'obre pas una nova política socio-econòmica que superi l'esgotament del model d'acumulació capitalista i que reconegui que la política assistencial i redistributiva pròpia de la pràctica socialdemòcrata està exhaurida.

Això vol dir, doncs, posar dempeus a Europa un nou model de creixement per la via del consens majoritari dels treballadors; uns treballadors a què cal arribar des del coneixement de la seva realitat actual, allunyada de la visió esquemàtica de l'obrer industrial característic del segle passat.

Aquesta nova política econòmica i social no pot basar-se sols, tot i ser important, en una major justícia fiscal, sinó que cal que contempli la situació d'una manera global i, des de criteris d'austeritat i solidaritat, s'assenti en una planificació democràtica, combini la inversió pública i la privada, analitzi racionalment les necessitats de reconversió i reestructuració, impulsi la reindustrialització, equilibri els diversos sectors de la producció, posi fi a l'especulació monetarista, estimuli la inversió productiva i asseguri el manteniment de les millores aconseguïdes pels treballadors.

Cal que els partits d'esquerra defugin convertir-se en mediadors de la negociació salarial entre l'Estat i els treballadors, i que, tot i acceptant la necessitat de resistir davant els intents de les forces conservadores de fer caure els efectes de la crisi sobre les espatlles dels treballadors i de les capes mitjanes, evitin situar-se en una actitud merament defensiva i resistencial en detriment del seu paper com a força portadora d'alternatives globals.

Una alternativa global que ha d'entendre el seu combat al terreny cultural, entenent la cultura com una forma de convivència arrelada a Europa, en una tradició creativa que ha impregnat Europa substancialment dels valors de la llibertat.

L'esquerra a Espanya

Articular a Espanya i des d'Espanya, amb projecció europea, una alternativa d'esquerres és una possibilitat que cal referir, d'una banda, als resultats del 28 d'octubre com a expressió genèrica d'una voluntat de canvi i a la capacitat de lluita, fonamentalment resistencial, dels treballadors davant la reconversió, i d'una altra, a la innegable desarticulació organitzativa de la nostra societat, lligada a la feblesa dels partits polítics i de les organitzacions socials.

La política desenvolupada pel govern del PSOE durant el seu mandat afegeix, sens dubte, un element de complexitat en el procés d'articulació de l'esquerra a Espanya i d'elaboració d'una alternativa amb continguts de transformació.

Un judici rigorós sobre la política del govern del PSOE haurà de sorgir, evidentment, dels debats i les conclusions del nostre VII congrés. Caldrà, doncs, ser prudents i no avançar judicis definitius.

Però, en el terreny de la reflexió oberta en què ens movem avui aquí, voldria fer alguns comentaris amb voluntat, si més no, d'incitar al diàleg.

En primer lloc, és bo aclarir que resulta fallaciós interpretar les críti-

ques al govern del PSOE com crítiques al socialisme, perquè el caràcter general de l'acció política del govern del PSOE no és identificable amb els eixos fonamentals que hem reconegut com a característics d'una política d'esquerres a Europa.

En segon lloc, el caràcter fonamental d'aquests eixos no permet parlar amb rigor d'errors parcials del govern del PSOE o de servituds obligades a pressions de les forces conservadores, sinó de l'assumpció d'una línia de govern que no incorpora en el seu projecte les necessàries transformacions per fer avançar una política d'esquerres.

En tercer lloc, considerem que no es pot parlar d'un socialisme assetjat, d'una banda, per una dreta que continua plantejant més exigències dia a dia i, d'altra, per unes forces polítiques i socials d'esquerres que reclamen un canvi en la política de govern del PSOE.

Perquè no es tracta d'afeblir el govern sinó d'enfortir-lo, apropant les seves decisions als interessos de les classes treballadores i les capes populars i evitant, alhora, que vagi prosperant la política de la dreta i que es vagin enfortint les seves possibilitats d'alternança.

Però la necessitat de comprendre i definir bé la política del govern del PSOE, de plantejar-ne la crítica rigorosa i les alternatives, d'enfortir les iniciatives de les forces d'esquerra i de barrar el pas a la dreta exigeix fer coincidir, en l'elaboració i l'acció conjuntes, els amplis sectors socials de l'esquerra potencial a Espanya. És a dir, aconseguir una convergència articulada de les forces d'esquerra que respecti la identitat de cada una d'elles.

Aquesta és una fita estratègica complexa i difícil, que caldrà bastir amb tenacitat, intel·ligència i sensibilitat.

La tasca és més difícil encara atesa la feblesa organitzativa de la societat espanyola a què ens hem referit abans i, en ella, la situació difícil del PCE, en un procés de recuperació a partir de l'XI congrés no absent de dificultats.

Malgrat això, els avenços evidents en la mobilització de masses a favor de la pau i la sortida d'Espanya de l'OTAN i les perspectives de continuïtat i la possible organització de diversos nivells de coordinació dels sectors més actius d'aquest moviment són un fet positiu i esperançador a què cal afegir els resultats del III congrés confederal de CCOO, els seus avenços en les eleccions sindicals —en especial a la SEAT, a Catalunya—, els increments d'afiliació i l'autoritat social que van adquirint les seves propostes de política de solidaritat.

Reprendre la iniciativa a Catalunya

El triomf de CiU, clar exponent de la consecució d'una predominància hegemònica per part del pujolisme a Catalunya, ha estat no sols una evidència sinó un fort sotrac a la consciència de les forces d'esquerra i una invitació a la reflexió autocrítica i al debat superador.

El sentiment nacional com a mediació interclassista, recollit hàbilment per CiU, li ha permès ampliar la base d'influència més enllà dels plantejaments conservadors característics del seu nucli dirigent.

Alhora, les forces d'esquerra han quedat confuses i descoïncades. El PSC-PSOE, condicionat per la política del govern central, sense capacitat per sortir de l'ambigüïtat davant la reivindicació nacional i sense aconseguir credibilitat davant les reivindicacions socials, ha perdut, ara com ara, la iniciativa a Catalunya. El PSUC, malgrat les seves posicions nacionals i les seves propostes de govern, limitat per la seva feblesa, traumatitzat encara pel record de les seves recents tensions internes i sense haver recuperat la credibilitat social, ha quedat estancat. ERC ha desdibuixat qualsevol contingut de progrés que pogués haver-hi en la seva política, i la resta d'organitzacions que es reclamen de representar l'esquerra han quedat encara més minoritàries i, totes elles, extra-parlamentàries.

Queda ara davant nostre, a Catalunya, tot un treball de reflexió, recu-

peració i reestructuració de l'esquerra política i social, que en certa manera s'ha iniciat ja, amb les formes més diverses, i al qual el nostre congrés vol ser una aportació.

Es tracta, doncs, d'una tasca projectada a mig termini, que tingui com a objectiu impulsar l'organització de la nostra societat, no sols a partir dels partits polítics i les centrals sindicals sinó, també, a través de les organitzacions de masses, a partir de la seva situació actual, amb una especial atenció a aprendre a valorar els nous moviments de masses i a treballar-hi, respectant-ne la independència però conscients, alhora, que la nostra condició de militants ens fa transmissors d'un missatge polític. I, evidentment, amb una especial atenció, també, a la joventut.

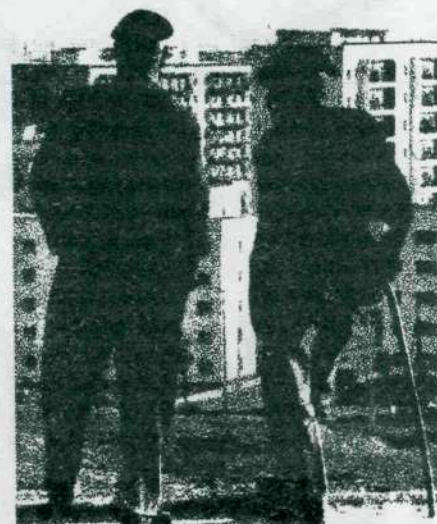
Aquest projecte de recuperació i recomposició de l'esquerra a Catalunya que concebem com la proposta del catalanisme popular enfront del catalanisme conservador, ha de col·locar en un primer pla les reivindicacions socials com a continguts diferenciadors del nostre projecte.

Volem dir amb això que, alhora que a Catalunya un projecte d'esquerres ha de ser òbviament nacional, aquest no seria realitzable, estaria faltat de signes d'identitat de classe, si no respongués a les reivindicacions socials dels treballadors.

Crec que també és bo deixar ben clar que el PSUC hauria d'entendre aquest projecte d'una forma pluralista, no amb una concepció de pluralisme institucional o de pluralisme de classe, sinó de pluralisme polític i social. És a dir, que la recomposició de la iniciativa de l'esquerra passa pel respecte a la identitat de les diverses forces.

Voldria aquí entrar sense ambigüïtats a expressar una opinió sobre el caràcter de la unitat amb els socialistes.

Més enllà de les diferències que puguin existir entre el PSC-PSOE i el PSUC, un projecte estratègic de la dimensió a la qual ens estem referint per a Europa i Espanya, traslladada a





Catalunya, és inconcebible sense trobar un espai de coincidència fonamental entre socialistes i comunistes.

Però no es planteja avui, al nostre entendre, com va succeir el 1936, un projecte de fusió dels partits d'esquerra. I no sols perquè avui no existeix una Internacional Comunista que ho aconselli, com va passar en el seu VII congrés, sinó perquè les expressions polítiques diferenciades d'aquesta esquerra poden aconseguir avui, dins el marc del pluralisme, estendre la seva influència organitzada i trobar vies de col·laboració —no pas de supeditació—, no sols per a acords puntuals sinó amb coincidències d'entitat política important a mesura que el PSC-PSOE vagi clarificant el seu compromís amb una política nacional d'esquerres, és a dir, amb una política d'autèntiques transformacions.

Els comunistes catalans

A l'últim, unes paraules encara sobre el PSUC, el partit dels comunistes catalans.

És el nostre, com dèiem abans, un partit que té viu en la seva memòria recent el record de les tensions que van portar a l'escissió, les dificultats compartides en la vida interna del PCE i els nostres fracassos electorals.

A això cal afegir la consciència 'úcida de tots els problemes objectius que projecta la crisi de civilització i la capacitat de la dreta catalana per recuperar influència a partir de la instrumentalització del nacionalisme.

Però aquesta reflexió es fa també pocs dies abans de la commemoració del 48 aniversari de la fundació del PSUC. És a dir, amb el patrimoni d'una llarga trajectòria de servei a la classe treballadora de Catalunya.

D'altra banda, per damunt de qualsevol contingència i dels nostres errors, la nostra fidelitat als valors de les transformacions revolucionàries és inqüestionable. I pretenem ara projectar-la cap al futur amb el conjunt de les forces d'esquerra.

Som, doncs, un partit que té passat i que té voluntat de futur. Cal, per tant, que acceptem amb responsabilitat i fermesa les dificultats del present i que prenguem les mesures necessàries per no defraudar la classe treballadora.

«Només si no fóssim capaços de fer aquest nou pas sobre la via de la renovació, que els fets mateixos —internacionals i interns— ens obliguen a recórrer, hauriem d'estar preocupats pel futur del nostre partit» (E. Berlinguer: *Una nova fase...*, op. cit.).

I aquesta renovació és possible no sols perquè tenim voluntat de fer-la, perquè des de la nostra experiència estem oberts a aprendre, sinó també perquè, dins la nostra feblesa organitzativa, comptem avui amb desenes i desenes de quadres mitjans en el partit, procedents dels diversos sectors del món del treball, que són d'una riquesa incalculable per a la renovació del present, per assegurar la projecció cap al futur.

Es tracta de quadres lligats a la realitat social que els envolta, lluny

d'elitismes esterilitzants, que han resistit i han superat experiències difícils i que mantenen la seva moral comunista no a partir d'invocacions dogmàtiques sinó reconeixent en el PSUC una certa originalitat, sobre la base d'una estratègia eurocomunista i com a partit dels treballadors, partit d'esquerres, partit nacional català.

La vàlua d'aquests quadres i la seva incorporació a noves responsabilitats milloraran, sens dubte, la capacitat de direcció, tant més que la seva participació en l'elaboració de les propostes estratègiques que caldrà portar al congrés enfortirà el seu compromís polític amb el partit.

Un partit, la vida interna del qual ha de desenvolupar-se de manera que possibiliti un debat lliure i obert, conjuntament amb l'esforç incessant per salvaguardar-ne i reforçar-ne la unitat, bé inestimable que cal defensar —i que es defensarà—, i per evitar també les possibles intervencions externes en la vida del partit. Tot això exigeix, per part de tothom, el respecte a les regles dels nostres estatuts i els nostres costums. L'experiència demostra que també les regles formals tenen un valor essencial en la vida dels partits.

Òbviament, serà el congrés qui dirà l'última paraula. Però el respecte als nostres costums implica, també, el respecte a les opinions minoritàries. I respectar-les vol dir, al mateix temps i al meu entendre, facilitar-ne el coneixement, sense que això entri en contradicció amb la manera d'elaborar les opinions collectives del partit a través dels congressos i, entre congrés i congrés, en el Comitè Central. ●

La mort de Berlinguer, «el factor K», i la independència d'Europa

Enric Cama

Han passat ja algunes setmanes des de la mort d'Enrico Berlinguer i els homenatges a la seva memòria encara no han remès del tot per molt que sí que s'ha apaivagat la gran commoció que la seva sobtada mort va provocar. Una commoció que va depassar les fronteres d'Itàlia i va estendre's per Europa i més enllà donant un abast mundial a la seva desaparició, com feia temps que no es produïa amb la mort d'un polític europeu. La procedència molt diversa dels condols, la seva abundància i intensitat, la imponent manifestació de més d'un milió de persones al seu funeral, la representació nacional i internacional assistent, etcètera, tot plegat va convertir la mort d'Enrico Berlinguer en un fet excepcional que cal situar més enllà de les seves característiques personals.

La primera força electoral

La victòria dels comunistes italians a les eleccions al Parlament europeu el passat 17 de juny va donar, encara més, un significat especial a la personalitat del desaparegut secretari general del PCI. Però crec que seria un error creure que la seva dissortada mort va ésser un factor determinant en els excel·lents resultats obtinguts. Que hi va contribuir és fora de tot dubte. Però sense ser-ne el factor essencial que alguna premsa europea ha volgut assenyalar significat així un vot marcadament emocional. L'obstinació amb què ell mateix situava l'objectiu de convertir, en aquestes eleccions, el partit comunista en la primera força electoral italiana ens apuntava ja la possibilitat real, i al mateix temps necessària, de la victòria. Però una victòria fruit del treball col·lectiu d'una gran organització de masses. D'un gran partit que ha sabut

orientar el seu treball en la perspectiva d'una continuada renovació sense abandonar la més autèntica tradició marxista. D'un partit arrelat sòlidament en un combatu moviment obrer que poc abans emplenava Roma d'un milió de treballadors protestant contra el projecte de supressió de l'escala mòbil. D'un partit que ha potenciat la direcció col·lectiva i ha fet de la discussió teòrica una arma política. D'un partit que no ha caigut en la trampa de les *baralles de famílies* i ha sabut mantenir unida una direcció, no forçosament coincident, entorn d'un projecte polític assumit, en última instància, per tots.

Però no es tracta ara d'analitzar els motius de l'èxit electoral del PCI. Es tracta de ressaltar el fet que aquest partit té barrat encara el pas al govern d'Itàlia. És cert que les eleccions al Parlament europeu no han de modificar forçosament la composició dels governs nacionals sorgits d'eleccions diferents. És cert també que el PCI no recull encara la voluntat *absolutament* majoritària de l'electorat italià i que en les darreres eleccions parcials, a Sardenya, s'han produït algunes modificacions, disminuint lleugerament els vots comunistes. Però és igualment cert que ningú no imagina la governabilitat d'aquella república al marge dels comunistes, encara que aquesta governabilitat es vegi restringida, actualment, als municipis i a les regions.

És necessari reflexionar sobre el fet de la marginació d'una organització tant essencial en la vida política italiana com el PCI a l'hora de configurar el govern de l'Estat. Perquè després de constatar la seva extraordinària força política i, sobretot, moral; després de constatar la importància de la seva influència social, prestigi internacional i

capacitat de mobilització; després de constatar, finalment, que és el partit més votat d'Itàlia, la gent ha de preguntar-se: ¿què impedeix que una força tan gran pugui participar en les tasques de govern nacional? ¿Quins són els obstacles que s'oposen a deixar que el PCI passi de dirigir ciutats i regions, com en l'actualitat, a dirigir, o a participar activament, en la direcció de l'Estat?

La teoria del Departament d'Estat nordamericà

En una part molt important, la resposta a aquests interrogants cal trobar-la en una expressió que sintetitza la supeditació de les nacions europees als EUA: *el factor K*. Aquesta expressió resumeix la teoria del Departament d'Estat nordamericà que els partits comunistes europeus no poden participar en els governs dels Estats si són hegemònics en la seva composició. Com és evident, el PCI és el destinatari principal d'aquesta teoria de «sobirania limitada». Una teoria basada en la divisió d'Europa en dues àrees d'influència econòmica, política i militar des del final de la segona guerra mundial. Una divisió que hipoteca la independència de les nacions europees i que en definitiva ha impedit fins ara que el PCI, malgrat la seva demostrada capacitat de govern, d'adhesió de masses i disposició d'assumir responsabilitats, entri, de manera hegemònica, al govern d'Itàlia.

Des de la seva extraordinària força electoral, però no solament des d'ella, l'estratègia dels comunistes italians és orientada a traduir en participació en el govern nacional la voluntat dels seus milions de votants. Fins ara això no ha estat possible. Fins i tot s'ha teoritzat, donant per acceptada la renúncia a la sobirania nacional, que el PCI és el veritable obstacle a un canvi de progrés a Itàlia. S'afirmava això en la mesura que el PCI bloquejaria qualsevol sortida a la crisi política en no poder entrar a governar —vetat com està pels EUA— però ocupant, al mateix temps, l'espai electoral de l'alternativa possible a la DC, els socialistes. Heus aquí la materialització del *factor K*. La conseqüència de tot això és que en



l'actualitat el partit més votat, amb el 33 % dels vots, és a l'oposició, i els socialistes, amb solament el 11 %, ocupen la presidència de la república i la presidència del govern. La lògica de la voluntat de la majoria té aquí una plas-mació contradictòria.

Portugal, Turquia, Espanya

Però el *factor K* no solament es projecta amb força a Itàlia. Portugal ha conegut també, per molt que en circumstàncies ben diferents, la impossibilitat de desenvolupar, en el seu moment, una via política al marge de la voluntat dels EUA. I per altre costat, la increïble assimilació a l'Europa democràtica de Turquia té una relació directíssima amb la dependència de les nacions europees i la supeditació dels seus valors democràtics als interessos globals dels EUA. Pel que fa a Espanya, el cas de l'OTAN és ben il·lustratiu de com els EUA poden arribar a condicionar els governs fins obligar-los a adaptar els seus programes i les seves accions a aquests mateixos interessos globals.

Un dels punts de referència per mesurar el grau d'aquesta supeditació d'Europa és constatar la disposició dels EUA a deixar consolidar una direcció comunista en un Estat europeu. Perquè el *factor K* o *qüestió comunista*, com diuen els italians, planteja alguns interrogants: ¿on és la frontera que limita la tolerància dels EUA envers els partits comunistes? ¿Als municipis, a les regions autònomes, als governs de coalició —sempre que hi siguin en minoria i mai en ministeris estratègics?...

Willy Brandt, el Parlament holandès, Nicaragua

Certament, aquesta frontera no és immòbil i la seva articulació està condicionada pel nivell de consciència i de lluita dels pobles europeus. Així, és un error creure que res no pot fer-se davant la voluntat dels EUA de barrar el pas a canvis profunds a Europa. Les recents mobilitzacions pacifistes arreu del continent han palesat com és possible estendre l'oposició a una política que fa d'Europa una àrea estratègica

totalment subordinada. Postures com les de Willy Brandt sobre la confrontació est-oest i el paper que ha de jugar-hi Europa, posicions com les del Parlament holandès en el tema dels euromíssils, el suport —certament que cada vegada més matisat— d'una part important de països europeus a Nicaragua, etcètera, són símptomes petits però significatius d'un intent d'establir una política no totalment supeditada als interessos particulars dels EUA.

Malgrat tot cal tenir present que Europa té una situació extremament difícil per generar una política pròpia al marge de la dinàmica de blocs i que aquest factor condiciona fortament les polítiques nacionals. Es pot afirmar que mentre les nacions europees tinguin hipotecades les seves respectives polítiques i existeixin vetos a l'estil del *factor K* o imposicions de l'estil de la que pateix Espanya amb el tema de l'OTAN, no es podrà parlar de veritable democràcia al nostre continent. Aquesta relació entre independència d'Europa i manteniment de les seves estructures democràtiques és un tema que cal situar en primer pla de les preocupacions de totes les forces progressistes, car com més la utilització a fons d'aquestes estructures democràtiques obri pas a unes concepcions cada cop més autònomes dels EUA, la intervenció d'aquests ha de contemplar-se com a possible, i per tant considerar precària la democràcia.

Una qüestió essencial per anar neutralitzant elements de supeditació com el *factor K*, seria un canvi positiu en les relacions internacionals. En la mesura que les tensions actuals disminueixin, es retornés a una situació de *coexistència pacífica* i un període de pau presidís les relacions entre Estats de sistemes socials diferents, Europa podria veure augmentar el seu pes específic en el concert mundial. Podria lliurar tots els seus recursos polítics en un marc d'independència, fugint del seu paper en temps de confrontació, que no és altre que actuar com a força supeditada als blocs militars respectius.

Pau en el món i independència d'Europa són, en gran mesura, dos factors interdependents.



Els partits comunistes

Però, sobretot, el que ha d'anar neutralitzant el factor *K* i els seus similis, és la progressiva incorporació dels partits comunistes a la societat, l'augment del seu paper polític, social, cultural, la indiscutible pràctica democràtica, i, per sobre de tot, una posició d'independència clara respecte als blocs. De l'OTAN, però també del Pacte de Varsòvia. I això sense deixar-se utilitzar com a plataforma antisoviètica. Distingint perfectament els errors i els encerts d'aquell model. Sense confondre situacions històriques diferents ni pràctiques polítiques diverses. Però situant el tema de la dissolució dels blocs militars com un objectiu polític, no utòpic, i sí indispensable, per a garantir una Europa diferent.

PS-OTAN

El cas d'Espanya és, com dèiem abans, demostratiu de la dificultat de generar una política autònoma. No pot plantejar-se el tema de la independència d'Europa enfront dels EUA sense trobar en la resposta les claus de l'actitud del PSOE davant el tema de l'OTAN. El canvi radical que el PSOE ha introduït en relació a l'OTAN no és més que la conseqüència de les pressions que des de l'endemà mateix del

28 d'octubre del 1982 els EUA han vingut exercint sobre el govern socialista.

Quan alguns portaveus del PSOE argumenten que des de dins de l'OTAN es pot articular una política progressista i àdhuc establir una línia de defensa de les llibertats democràtiques, es fa imprescindible sortir al pas de la fallàcia i explicar molt clar que, precisament, el principal perill per a la democràcia a Europa ve de la supeditació de les seves nacions a la política de blocs i, en concret, en el cas d'Europa occidental, a la política agressiva dels EUA. I mai com en l'actualitat aquesta supeditació no havia estat tan palesa. En les recents visites de polítics europeus a Moscou (ministres d'Afers Estrangers d'Alemanya i Gran Bretanya, i de Mitterrand mateix), aquests han actuat, de manera descarada, més com a portaveus dels plantejaments dels nordamericans que com a polítics europeus que plantegen els temes des d'una òptica europea.

Europa independent

Aquesta hipoteca de la independència d'Europa és el gran repte que han d'afrontar tots aquells que veuen en la confrontació dels grans blocs militars el gran perill per a la supervivència de la humanitat. I aquesta independència sols podrà assolir-se mitjançant

una gran mobilització de masses que faci d'aquest tema un objectiu polític concret, imprescindible per assegurar un futur en el qual la pau i les llibertats democràtiques siguin un valor a conservar i a ampliar. I en aquesta lluita és possible aplegar tot un ample ventall de forces progressistes, d'esquerra, que configurin una Europa amb pes propi, amb una política autònoma, lliure de l'hegemonia dels blocs militars.

La mobilització al nostre país per aconseguir la convocatòria d'un referèndum amb una pregunta clara per sortir de l'OTAN s'insereix decididament en aquesta lluita. I en aquesta mobilització, els comunistes hem d'incorporar-hi la denúncia continuada, carregada d'arguments i evidències, de l'actual colonització per part dels EUA, colonització que la permanència d'Espanya a l'OTAN no fa més que refermar i aprofundir.

La proposta d'aglutinar una esquerra europea, de lluitar per una Europa independent, per posar fi a l'hegemonia dels blocs, és part, també, del llegat que Enrico Berlinguer ens ha deixat. La millor manera de retre-li homenatge és treballar amb la perspectiva d'una Espanya neutral, al marge de l'OTAN, contribuint així a fer realitat l'objectiu d'una Europa independent i progressista. ●

Hi ha un estil comunista de governar?

Emili Muñoz

L'experiència de govern dels comunistes a les administracions locals és un camp prou ric com per reflexionar sobre l'especificitat de la política comunista avui.

Participar en parcelles de poder polític efectiu ens permet, més enllà dels programes d'actuació concreta, abstracteure elements sobre l'estil comunista de governar i l'aportació que es fa, o no, des dels poders locals a la transformació global.

Els comunistes arribem als poders locals per un tipus de motivacions de l'electorat ben diferenciades i constatables arreu d'Europa. La profunda credibilitat humana i personal dels candidats comunistes és una motivació essencial del vot comunista. A les eleccions municipals del 1979 a Catalunya va tenir un gran impacte l'eslògan «ja ens coneixes» perquè anava més enllà de les estratègies dominants al marketing electoral; sintetitzava la tradició de lluita, d'arrelament i de popularitat del PSUC i dels seus candidats al llarg dels anys entre els veïns. A les eleccions municipals del 1983, tot i havent-se celebrat en un context intern i extern molt més desfavorable al partit, ha actuat el mateix factor juntament amb un altre que és la credibilitat en la capacitat tècnica i de govern dels candidats.

Sense negar a ningú valors d'aquests tipus és constatable la generalització amb què existeixen en els partits comunistes. Lluny d'autocomplaences estèrils cal remarcar el paper polític fonamental que juga el factor humà en la influència comunista i com és d'habitual —i políticament indispensable— que als rengles comunistes predominin persones d'allò més honrat, generós i esforçat.

Treball col·lectiu i pactes de govern

Un govern municipal comunista difícilment es fonamenta en el personisme d'un càrrec o d'un líder. Quan això succeeix acostuma a no funcionar bé per les raons que més endavant comentarem. La cultura de caire col·lectiu està fortament arrelada a la nostra tradició. Es pot constatar com els grups comunistes que han actuat de manera més col·lectiva han tingut més estabilitat i han estat més eficaços en aplicar una política transformadora.

Quan l'eix d'un pacte de govern és una majoria comunista aquest té, normalment, més consistència que si es tracta d'una altra força. En el balanç del primer quadrienni de democràcia municipal es constata que les crisis i ruptures dels pactes han estat poc o no gens provocades pels grups comunistes i escasses en ajuntaments de majoria comunista —n'hauríem d'excloure, però, les provocades arran de la crisi i divisió del partit.

És evident que els comunistes disposem de menys terreny per a la maniobra política, però no és menys evident que, contra el que diuen aquells que atribueixen a la nostra tradició l'exclusiva del sectarisme, els grups comunistes han fet dels pactes de progrés primer i dels de l'esquerra després, l'instrument polític clau per a reconstruir els nostres pobles i ciutats. Aquesta actitud, que respon a la prioritat que es dona a la societat sobre els aparells que la representen, s'ha portat a vegades fins a l'extrem ingenu de dissoldre la pròpia identitat al si dels pactes de govern.

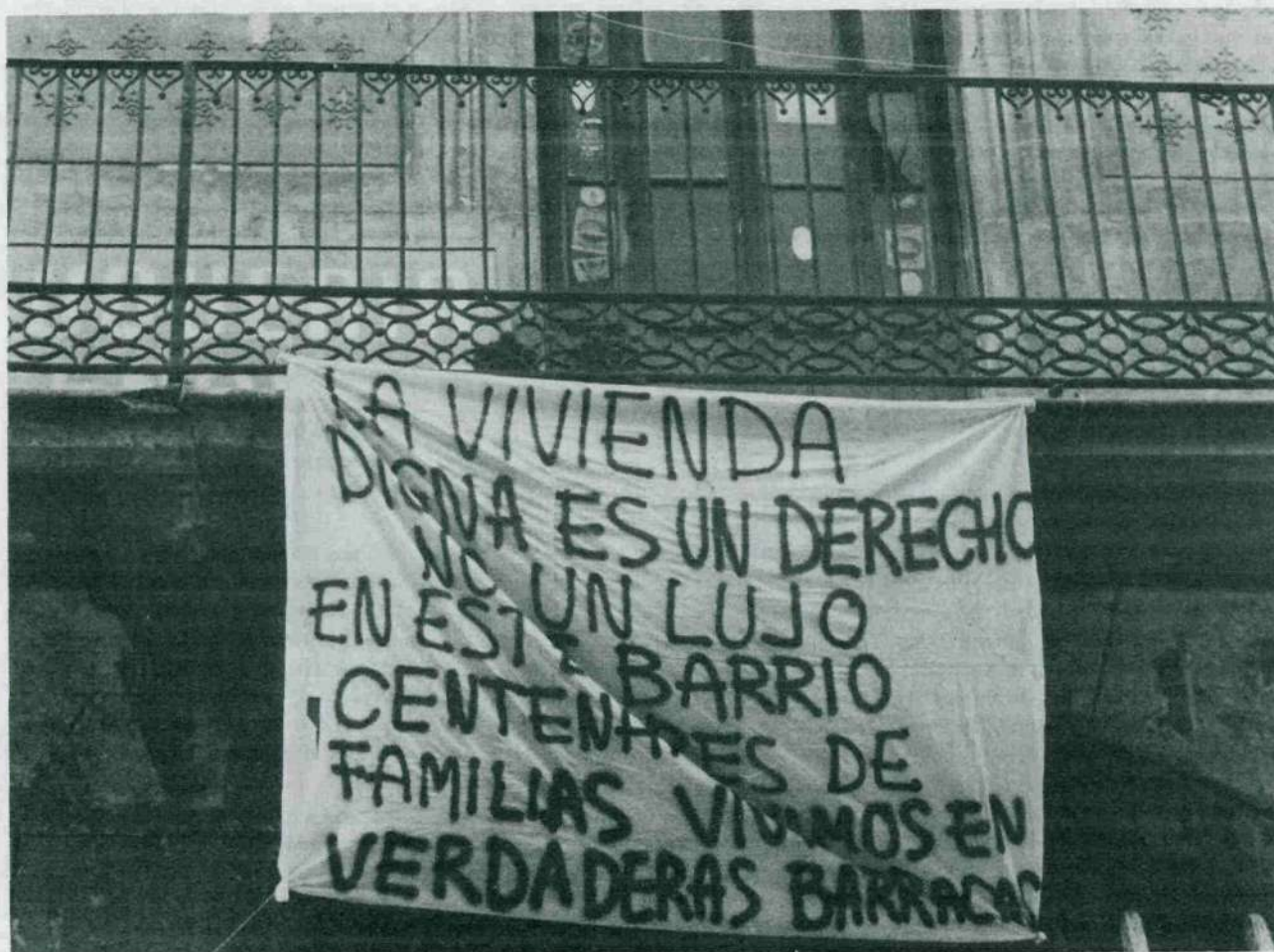
Un govern obert i participatiu

En un moment de crisi tan global i tan profunda, quan les solucions als problemes econòmics semblen tan complexes i les alternatives poc viables, apareix, com més va més, la política participativa; com a element clau per a trobar sortides progressistes. Veiem com a Espanya i a França no es pot governar eficaçment, encara que es disposi de majoria absoluta, sense el consentiment actiu del sector de la societat civil que t'ha elegit. Es tracta de, o bé *governar per transformar*, per a la qual cosa cal la intervenció activa de la majoria, o bé *governar per conservar*, i aleshores el que cal és mantenir la població al marge —les forces conservadores tenen però, també, la seva estratègia de masses enfront els governs d'esquerra.

Als governs municipals l'exercici del poder està molt acotat però es troben experiències interessants que reflecteixen actituds clarament conservadores, i d'altres progressistes.

Tenim exemples d'arrogància i de patrimonialització del poder enfront dels quals podem constatar exemples de regidors i alcaldes comunistes caracteritzats per la discreció en la litúrgia del poder, el tracte directe i humà amb la població i l'esforç per trobar canals de participació. Tampoc no som estranys a la tendència paranoica inherent a tot governant i que es mostra en la reticència envers qui no forma part de l'aparell del poder o en la fàcil i sovintejada invocació a la majoria electoral enfront els grups discordants.

La pràctica eliminació, per reducció als mínims, dels símbols del poder i la seva litúrgia a les alcaldies comunistes, és alguna cosa més que un gest. És la mostra d'una convicció a la qual abans fèiem referència: la primacia de la societat civil, de la qual el poder n'és expressió i no opressió. En aquest mateix sentit hem de dir que aquesta experiència ens distancia tant de la socialdemocràcia com del stalinisme, tendències ambdues que coincideixen a donar prioritat a les raons internes i les virtualitats de l'aparell del poder. De tota manera són



dues temptacions a les quals sempre estem exposats.

Pel que fa a la participació no s'han trobat formes estables ni homogènies. La seva regulació a través dels consells de districte ha estat un fracàs a causa, al nostre entendre, del fet que aquests han significat per als ciutadans actius als barris uns aparells més, sense gaire recursos ni competències, dels molts que s'han creat en la construcció de la democràcia i que trencaven, per la via de la institucionalització, la cultura participativa de caire espontani i de sana acció directa que es va forjar al moviment associatiu durant els darrers anys del franquisme i primers del postfranquisme.

Cal revisar les posicions tradicionals del partit sobre els canals de participació ciutadana recollint els elements que han aparegut de l'experiència, com

són: inutilitat de la via dels consells de districte, foment de les entitats cívi-ques com a instruments de relació de l'ajuntament amb la ciutat, importància de les comissions especialitzades estables o no, major consideració dels comitès d'empresa i dels sindicats en general, paper decisiu d'una eficaç estructura informativa, etcètera.

El canvi d'alcaldia a Badalona, per exemple, s'ha notat sobretot en l'augment de la *parafernàlia* del poder i en la disminució de la relació entre l'ajuntament i la ciutat.

Govern local i transformació global

Un interrogant es planteja periòdicament en els grups comunistes: ¿serveix el que fem a la política de llarg abast del partit? Sovint es pateix el complex de ser uns simples adminis-

tradors en qui els ciutadans confien per l'honradesa que ens caracteritza però no per cap altra identificació amb el partit ni amb el seu projecte global.

No és cert que els governs locals siguin pura «administració» ni que aquesta sigui neutra o poc diferenciada. Cal reconèixer que la primera legislatura municipal s'ha hagut de caracteritzar més per la *reconstrucció* que per la definició de polítiques noves; però tot i amb això hi ha hagut elements ben diferenciadors de l'actuació comunista; pel cap baix són aquests tres: la defensa aferrissada dels interessos col·lectius davant dels particulars, sigui quina en sigui la procedència, la radicalitat en aplicar els programes i l'esforç per potenciar la societat civil. La peculiar dinàmica participativa encetada per l'Ajuntament de Còrdova, l'estricta política de disciplina urbanística dels ajuntaments de majoria comunista

com fou l'exemple de Badalona o Mollet, la dinamització cívica i cultural promoguda a Cornellà o Sabadell i la no sacralització dels processos burocràtics i legalistes davant la necessitat de solucionar problemes, són una petita mostra dels molts exemples que podríem trobar dels trets diferencials de la gestió comunista.

No és casual tampoc que els ciutadans n'esperin molt, d'un govern de majoria comunista, i que siguin més exigents, i a voltes intransigents, quan l'alcalde és comunista que quan és d'un altre partit.

Tot això fa que l'acció dels comunistes des dels governs locals sigui un factor important per a la credibilitat de la política general i del missatge ideològic comunista. Ara bé, quan aquesta acció local és aïllada o descompensada en relació a l'activitat i influència del partit en altres terrenys, perd incidència i «rendibilitat» en la política general; i és quan, a manca d'altres referències, els comunistes quedem reduïts davant la població a ser honrats i eficaços administradors locals, com podríem quedar, en altres terrenys, limitats a ser uns bons sindicalistes, o uns intel·lectuals i artistes prestigiosos als quals se'ls perdona ser comunistes.

La influència comunista, si no avança amb una certa regularitat en totes les línies, les més avançades perden efectivitat i tendeixen a quedar com a reserva pintoresca d'una espècie política en extinció. Deixem constància, de passada, que l'excessiva descompensació de la presència comunista a Espanya és un dels grans problemes de la nostra política avui.

Quan no hi ha consciència d'això que diem, neixen tendències cap a la fugida endavant en voler fer dels governs locals —o, en el seu cas, del sindicat...— uns instruments que supleixin deficiències del partit en altres terrenys.

Tampoc no volem dir que els governs locals hagin de ser uns òrgans purament administratius tal i com ho creu la dreta i fins i tot els socialistes. Els

grups comunistes, d'una manera més o menys generalitzada, segueixen la bona tradició liberal-democràtica espanyola de concebre els ajuntaments com a organismes polítics que representen la ciutat-societat local, fent-los intervenir en les qüestions clau de la vida del país i també internacional.

Partit de lluita i partit de govern

La dialèctica «partit de lluita-partit de govern» i la seva síntesi teòrica, «el partit lluita per governar i governa per fer avançar la lluita», es desenvolupa de manera precisa en l'experiència local i crec que, fins avui, de forma negativa.

Un primer fenomen observable és la tendència cap a l'absorció del partit pel govern local. Això s'esdevé per dues raons; una, la concentració de quadres polítics i dels moviments socials en els governs municipals com a resultat d'una mala aplicació del principi de portar a governar els líders populars i els més representatius de la societat. La segona deriva d'allò que dèiem anteriorment, la tendència a substituir des del govern local el partit, resultat, en aquest cas, de la debilitat de les pròpies forces i de la sobrevaloració de les possibilitats de l'acció institucional. Algun dia, potser en el marc del VII congrés del PSUC, s'haurà d'analitzar amb precisió el paper d'aquest fenomen en la descapitalització social del partit en el període del 1979 al 1983 i en la crisi del 1980-1982.

Un segon fenomen és la tendència a la separació entre grup de govern i organització del partit. La necessària autonomia dels governants en la seva tasca es converteix en política pròpia quan es perd la connexió-sintonia política regular amb l'organització.

El partit, al seu torn, tendeix a col·locar-se entre l'espasa de les reivindicacions socials que sempre ha impulsat, i la paret d'un govern que ha de defensar o si més no justificar. El nus de la qüestió és que el partit no pot perdre de vista la seva pluralitat

d'objectius ni la capacitat d'acció pròpia. Si bé els terrenys d'actuació del govern local i del partit són diferenciables no ha de ser freqüent que es distancien excessivament fins a nivells d'entrar en contradicció. Quan això passa s'utilitzen justificacions basades en les «raons d'estat», en la «representativitat del governant per sobre de les organitzacions polítiques», i en altres subterfugis que amaguen la privatització de l'acció de govern per part dels que controlen els seus aparells. (Aquestes setmanes tenim uns exemples preciosos en la confrontació entre les «raons d'estat» del PSOE-govern i les raons del PSOE-UGT com a organitzacions socials.)

El procés de disgregació entre les diverses instàncies d'acció política del partit acostuma a acabar amb una important pèrdua de base del partit com a força social i també amb una no menys greu pèrdua de suport popular al govern local i de connexió d'aquest amb l'estat d'opinió ciutadà.

La conclusió ens porta a invertir la premissa teòrica inicial en els següents termes: «el partit deixa de lluitar perquè es pugui governar i governa perquè no calgui lluitar».

Sortosament, l'experiència també ens ofereix elements de superació d'aquesta dialèctica negativa, com són, entre d'altres, la millor distribució dels efectius polítics del partit cap a una pluralitat de tasques, la recuperació, com a objectiu prioritari, de la presència del partit en els moviments socials i sindical, el treball regular dels alcaldes i regidors amb els comitès i agrupacions del partit, la relativització i situació del paper de les institucions en la lluita política, etcètera.

Creiem que encara està per construir el partit que doni consistència a l'estratègia que combina la lluita i el govern, però tanmateix disposem d'una enorme experiència, encara no prou analitzada, que ens assenyala vies mortes i camins a seguir. Si més no, en aquests darrers anys s'ha pogut dibuixar un cert estil comunista de governar prou clar i prou reconegut per la població. ●

Comunistes? Sí, metal·lúrgics torinesos, l'alcalde de Ginebra, espies britànics, ensenyants occitans, pescadors portuguesos, estudiants grecs, undergrounds neerlandesos, ministres finlandesos, rockers berlinesos, diputats hongaresos, cooperativistes iugoslaus, empleats soviètics, un poeta empresonat, hidraulicistes uzbeks, físics japonesos, cantants cubans, mestres de Nicaragua, sudafricans, dones de Moçambic, presos uruguaians

Metal·lúrgics torinesos

L'Institut Gramsci de Torí, la federació torinesa del PCI (i el CESPE * de Roma) varen realitzar fa tres-quatre anys una gran *ricerca di massa sulla condizione dei lavoratori FIAT*. El qüestionari —una seixantena de preguntes— anava dirigit als treballadors —manuais i no manuals— de tots els establiments de la FIAT. El nivell de respostes rebudes fou molt elevat. Entre altres casos, la pregunta sobre la intenció de vot ocupà immediatament l'atenció dels analistes. El quadre-resum n'és aquest:

Opció prevista	Obrers	Empleats
DC	3,7	6,3
PCI	44,0	25,7
PSI	11,3	15,9
...	...	...
Blanc	6,6	5,8
No vota	6,6	3,1
No ho sap	19,5	21,0
Respostes:	4.940	1.288

Gairebé la meitat dels obrers de la FIAT voten comunista. Però gairebé un 20 per cent no sap que farà, i més d'un 13 per cent no vota o vota en blanc. Pel que fa als empleats, els qui voten comunistes són també els més, però el percentatge és molt inferior. I partits com el republicà recullen més intencions de vots que la DC: el 8,4 per cent.

Ara: el comunisme, com a primera opció política dels metal·lúrgics torinesos, és, com pot deduir-se d'una pregunta sobre països-model, una alternativa pròxima, coneguda. Cal fixar-se bé en les dues preguntes formulades a l'entorn d'aquesta qüestió: ¿Existeixen països en què els treballadors tinguin més poder que a Itàlia?

Resposta	Obrers	Empleats
No ho sé	43,9	50,4
No	17,2	22,7
Sí	38,4	26,9
Respostes:	4.907	1.718

És a dir, només el 38,4 per cent dels obrers i el 26,9 per cent dels empleats pensen en termes de model no-italià. La resta, o no ho sap, o creu que a Itàlia les condicions són bones:

La pregunta que segueix és només per a la minoria que pensa en un altre model. Els qui responen aquesta pregunta són, doncs, molts menys:

Si heu respost que sí, podeu indicar-ne un o dos?

Estat/s	Obrers	Empleats
RF Alemanya	37,3	26
Gran Bretanya	11,3	22,5
Suècia	11,2	16,2
França-Suïssa-Benelux	12,1	6,9
Països socialistes	9,6	13
URSS	8,8	4,5
EUA	4,8	7,2
Respostes:	1.093	377

El país model, doncs, és un país conegut, més específicament: un país d'immigració: Alemanya, Gran Bretanya, Suècia. Països amb un alt nivell de desenvolupament econòmic, amb sindicats potents i amb governs d'esquerra en períodes de vegades considerablement llargs. El conjunt dels països socialistes seria un model per al 18,4 per cent dels obrers i el 17,5 per cent dels 377 empleats que contesten. Sorprenentment, els Estats Units i la seva societat opulenta no tenen gaire èxit. Per als analistes de l'Institut Gramsci, «els models tradicionals de la guerra freda [EUA, URSS] són decididament minoritaris». I, insistint en els resultats de la primera pregunta: «la majoria no té model». ●

* CESPE: Centro Studi di Politica Economica.





L'alcalde de Ginebra

Notícia d'agència: Roger Dafflon, l'alcalde de Ginebra, és comunista. Explicació: el partit comunista suís (PST) forma parte de la majoria de govern de l'ajuntament de la ciutat de Ginebra, i l'alcalde és un càrrec rotatori, amb un any de durada, entre els partits que governen la ciutat. Així, una de les principals ciutats del país-paradis del capital financer internacional té —per dotze mesos— alcalde comunista, membre d'un partit que programàticament es proposa capgirar l'ordre existent, inclòs —explícitament— l'ordre financer. Començant per coses aparentment tan senzilles com que Suïssa vulgui entrar a l'ONU (no en forma part per pròpia decisió) o que el dret de vot s'estengui al conjunt de la població (dones, immigrants). El document que reproduïm és un extracte d'un article d'Armand Magnin, secretari general del Partit Suís del Treball:

Després de trenta anys de desenvolupament econòmic continuat, el nostre país també ha estat afectat, del 1975 ençà, per la crisi general política, econòmica, social i espiritual que sacseja el sistema capitalista mundial. Les seves seqüeles es deixen sentir d'una forma desigual als diversos sectors i regions econòmics del país. Les indústries més afectades per la crisi són la rellotgera, la tèxtil, la de les sabates, determinats sectors de la indústria metall-mecànica i la construcció. Alhora, els grans trusts de la metallúrgia, de la química, de la indústria alimentària, els grans bancs i les companyies d'assegurances no han estat tocats per ella. El sector bancari, per exemple, es troba en ple desenvolupament.

Les conseqüències d'aquesta crisi conjuntural i estructural són múltiples i diverses i revesteixen un caràcter durador. Avui es tradueixen, en particular, en la desaparició d'un cert nombre de petites i mitjanes empreses, que n'han tancat les portes o que han estat absorbides per altres de més grans, i en la supressió de prop de 350.000 llocs de treball, cosa que constitueix l'11 per cent del seu total. Si el nombre de desocupats no ha crescut al mateix ritme en què fou reduït el nombre de llocs de treball, això es deu al fet que un quart de milió de treballadors estrangers han estat enviats als seus respectius països, i també perquè una xifra considerable de dones casades, d'invàlids i de treballadors en edat avançada han estat acomiadats, sense que ni les unes ni els altres figurin a les estadístiques de desocupació. Els joves —treballadors manuals i intel·lectuals— que s'han d'incorporar a la vida laboral tenen dificultats per trobar una ocupació que es correspongui amb les seves aptituds i aspiracions. En traspasar les corporacions multinacionals una part dels seus aparells de producció als països amb mà d'obra poc remunerada, sorgeix una nova amenaça de desocupació. Tot i que els assalariats són les principals víctimes d'aquesta situació, a les altres capes socials també en repercuteixen els efectes.

El gran capital i les autoritats recorren a tots els mitjans per fer que el pes de la crisi recaigui sobre els treballadors i els jubilats; intenten arrabassar-los una part del que es van veure obligats a cedir durant els anys de creixement: atempten contra els sous i les conquestes socials, intensifiquen els ritmes de treball.

Amb el pretext que les finances de la Confederació Suïssa es troben en una situació difícil, que és el resultat de la política fiscal protectora del gran capital, les autoritats imposen restriccions econòmiques en les prestacions socials i en les despeses destinades a cobrir les necessitats generals de la nació, mentre que el pressupost militar va augmentant. Elles malden per augmentar extraordinàriament els impostos de consum, alhora que estableixen un baix nivell de tributació per a les grans rendes, les grans fortunes, els bancs i les grans companyies. No es prenen mesures serioses contra l'evasió tributària, que es calcula en desenes de milers de milions; es dona via lliure a l'especulació monetària, que obstaculitza les nostres exportacions, sostreu milers de milions al país i augmenta escandalosament els beneficis dels bancs.

Algunes de les propostes del partit comunista suís tenen, pensem, un especial interès. Per exemple:

El PST exigeix drets democràtics més amplis i més garantits: el dret al treball, a la preparació professional, a l'habitatge [...] el dret de les dones a una plena i efectiva igualtat en totes les esferes.

[...]

El partit lluita per la creació d'un mercat de treball únic per tal de liquidar la divisió dels treballadors en categories de persones amb drets diferents.

[...]

El PST és partidari d'una política exterior activa, que serveixi els interessos de la pau i la distensió internacional, pel desenvolupament de les relacions amb tots els països, per l'ingrés de Suïssa a l'ONU, per la cooperació amb els Estats neutrals i independents dels blocs, per la liquidació dels blocs militars existents. ●



Espies britànics

El comunisme britànic —i, amb més precisió, les universitats angleses— ha subministrat un nombre no gens menyspreable d'espies d'altíssima professionalitat. Tant la gran premsa com les revistes especialitzades s'han fet ressò de la «doble vida» del conservador de les pintures del palau reial, de les successives fugides cap a Moscou en ésser descoberts, etcètera. Fins i tot hom ha fet càbales sobre el pensament polític actual, dins el ventall comunista, de Philby, llegenda viva, discret jubilat, eurocomunista de la vora del Volga.

Ara: al costat dels espies, hi ha els químics, els historiadors, els documentalistes... les bibliotecàries. Si més no, una bibliotecària —això sí, de ficció— ha passat a la història, justament per creure en la Història. És Liz.



Va prendre el costum de parar la taula al matí, abans de sortir cap a la biblioteca. Fins i tot preparava per endavant la verdura, i posava espelmes damunt la taula, car a ella li agradava d'allò més la claror de les espelmes. Ella sempre tenia la intuïció que a Leamas l'anguniejava quelcom molt pregon, i que vindria un dia que, per alguna raó que ella no podria entendre, ell esclataria i ella ja no el tornaria a veure mai més. Ella va provar de manifestar-li la seva temença; un vespre li ho va dir:

—Te'n pots anar quan vulguis, Alec. Jo mai no et seguiré. —I els ulls foscos d'ell van descansar una estona damunt d'ella.

Ja et diré quan —contestà ell.

El pis d'ella constava només d'una peça d'estar que servia alhora de dormitori. A la peça hi havia dues butaques, un sofà-lit i una prestatgeria plena de llibres en rústica, la majoria obres clàssiques que ella mai no havia llegit.

Després de sopar ella es posava a parlar amb ell, mentre que ell s'ajeia damunt el sofà, fumant. La noia mai no arribà a saber fins a quin grau ell se l'escoltava; tant li feia. Ella se li agenollava al costat del lit mentre, tot parlant, li agafava la mà i la premia contra la seva pròpia galta.

Aleshores fou quan un vespre ella li digué:

L.
G.
H.

—Alec, en quina cosa creus? No te'n riguis... digue-m'ho.

Ella esperà la resposta, i, a l'últim, ell féu:

—Crec que l'autobús número onze em durà a Hammersmith. No crec que el condueixi el Papà Noel.

Ella semblà considerar-ho i, al cap d'una estona, tornà a parlar:

—Però, en quina cosa creus?

Leamas es va arronsar d'espatlles.

—Has de creure en alguna cosa —insisti ella—: en alguna cosa com Déu... sé que hi creus, Alec: a vegades fas un posat, com de sacerdot, talment com si tinguessis alguna cosa especial per a fer. Alec, no somriguis, que és veritat.

Ell féu que no amb el cap.

—Ho sento, Liz, però l'has errat. No m'agraden els americans ni les escoles públiques. No m'agraden les parades militars i la gent que juguen a soldats. Ni, tampoc, em plauen —afegi, sense somriure— les converses sobre la vida.

—Però, Alec, és com si diguessis...

—Em caldria afegir —l'interrompé Leamas—, que no m'agraden les persones que em diuen el que jo hauria de pensar.

Ella, per bé que sabia positivament que ell s'enutjava, ja no podia callar pas més.

—Ve't aquí perquè tu no vols pensar, no goses fer-ho! Dins la teva ànima hi ha verí, hi ha odi. Ets un fanàtic, Alec, sé que ho ets, però ignoro de quina cosa. Ets un fanàtic que no vol convertir la gent, i això és molt perillós. Ets com un home que... ha jurat venjança, o alguna cosa semblant.

Els ulls foscos planaren damunt d'ella. Quan ell va parlar, el to amenaçador de la seva veu la va estemordir tota:

—Si jo fos de tu —féu ell, barroerament— m'ocuparia dels meus propis assumptes.

I després va somriure, amb un somris entremaliat d'irlandès. Ell, abans, no havia somrigut mai d'aquella manera, i Liz endevinà que aquell posat encisador era fingit.

—I Liz, en quina cosa creu? —preguntà.

—No m'ho podràs sostreure tan fàcilment, Alec —contestà ella.

Més tard, aquella mateixa nit, tornaren a tractar sobre el tema. Leamas el va encetar... Li va preguntar si ella era religiosa.

—M'has entès malament —féu ella—; a l'inrevés. Jo no crec en Déu.

—Aleshores, en què creus?

—En la Història.

Ell se la mirà, durant una estona, astorat. Després es posà a riure.

—Oh, Liz... oh, no! Tu no seràs una fotuda comunista, oi?

Ella assentí amb la testa, envermellint, talment com una noieta, davant les riotes d'ell, enfadada però alhora alleujada que a ell tant se li'n fes.

Ella el va fer quedar aquella nit, i es van fer amants. Ell se'n va anar a les cinc de matí. Ella no ho entenia: tan orgullosa com n'estava ella, i tan avergonyit com en semblava ell. ●



Experts francesos

«És important de veure les coses com són», dicta un expert comunista francès al seu entrevistaire. I com són? A l'estiu del 1984 hom pot enraonar de: 1) progressió de l'atur, 2) feblesa de la creixença de la producció, 3) importància de l'endeutament exterior, 4) dèficits públics de l'Estat i de les collectivitats públiques, 5) una petita represa de la inversió. Aleshores les preguntes sorgeixen soles:

— Hi ha com una mena de fatalitat en aquesta degradació progressiva?

— Les perspectives no són fàcils, però no són totalment tancades... En el pla financer, els comunistes fan proporcions per modificar els criteris de distribució del crèdit. Cal una acció sobre la banca des de dalt, per impuls del govern, i des de baix, a les empreses, a les collectivitats i les regions, a la intervenció dels treballadors. Fem també proporcions sobre els impostos per malversació de capitals o sobre les exportacions excessives de capitals... De vegades es presenta els comunistes com preocupant-se només per les velles indústries en detriment de les noves. En realitat hi ha una interpretació... Hom pretén que els comunistes voldrien una rellançament fundat en el consum sense preocupar-se de la producció. És una deformació grossera de les nostres posicions. Quan proposem desenvolupar l'ocupació eficaç, es tracta de desenvolupar la producció... i les rendes: la demanda de consum dels treballadors és també la demanda de les indústries...

— Però, si fos tan fàcil, per què no es fa?

— No és fàcil. És una via difícil però no n'hi ha d'altra per a sortir-se'n. És difícil perquè a les empreses, a la banca, la recerca del màxim benefici en moneda, l'acumulació del màxim capital monetari, s'oposa al creixement de l'ocupació. Hom fa més beneficis exportant capitals, important mercaderies de forma excessiva, especulant en divises, comprant títols financers. Aleshores, però, hom fa menys salaris, menys formació, menys recerca, menys rendes i menys creixement real... La dificultat ve de la necessitat de capgirar la dictadura de la rendibilitat financera sobre l'economia [...]

—Quina és la posició del PCF sobre l'economia mixta?

— L'economia mixta no és pas cap novetat. El creixement de França després del 1945 s'ha efectuat en el marc de l'economia mixta, amb un important sector públic coexistent amb el sector privat. Però hi ha una crisi d'aquesta economia mixta. Davant aquesta crisi hi ha tres actituds possibles:

«Dir: des del moment que la intervenció de l'Estat no és suficient per a evitar les pertorbacions greus, cal menys intervenció de l'Estat. És una posició reaccionària... En realitat, amaga la voluntat de un pillatge més gran del sector públic per part del sector privat: és a dir, no pas menys economia mixta, sinó una economia mixta menys social, amb més parasitisme del sector privat.

«Una segona possibilitat és la que diu que cal continuar en el mateix sentit: fer una economia mixta sense transformar el paper del sector públic. Aquest discurs reconeix que no gosa girar el domini del privat sobre l'economia mixta.

«La tercera possibilitat (oberta per les nacionalitzacions esteses i pels nous drets) consisteix a establir un nou tipus d'economia mixta. Per als comunistes, l'objectiu no és suprimir el sector privat. La política actual és una societat d'economia mixta en què l'interès social esdevindria l'aspecte predominant, oposat al domini exasperat dels grups privats multinacionals. És que això significa desenvolupament de l'estatisme, d'un aparell burocràtic...? Nosaltres insistim, al contrari, sobre la intervenció dels treballadors en la gestió, sobre la internalització a cada empresa dels objectius socials, la flexibilitat del fi d'eficàcia social amb els nous criteris de gestió, la cooperació i la concentració planificada de gestions autònomes... Aquesta nova economia mixta no és un paradís on el llop dorm amb les ovelles. Conté una dimensió fonamental de lluita, però és viable, evolutiva.» ●



Ensenyants occitans

El moviment occità es nodreix d'ensenyants, viticultors, lletraferits, artistes, sindicalistes i joves en atur. La confluència, a títol personal, de molts dels membres d'aquests grups amb el partit comunista francès, amb altres organitzacions comunistes —i, també, amb grups anarcocollectivistes— és, en un cert sentit, important.

Això és el que explica Alain Touraine en una recerca sociològica dirigida per ell, basada en la intervenció d'un grup de recerca en reunions obertes, àmplies, llargues, a Carcassona i Montpellier (i, més tard, a Tolosa, Llemotges, París, Narbona, Nîmes i Sant Pau de la Fenolleda).

La diversitat de discursos recollits per Alain Touraine fa difícil la tria. Cal, però, arriscar-s'hi: parlen Agram, Achab, Cigalou, Pelat i Rosa.

Agram: «Sobre el terreny he trobat comunistes amb qui he treballat; jo treballaria amb socialistes i amb radicals d'esquerra, però, mala sort!, sobre el terreny no hi són!»

Achab: «No es pot tenir tot alhora: hi haurà ruptures en el moviment. El raonament que es mantenia sobre tres pols —classe, desenvolupament i nació— no permet recompondre tots els fragments.»

Cigalou: «Mai no s'ha d'iniciar una reivindicació sobre la llengua sense acompanyar-la simultàniament de reivindicacions polítiques i econòmiques concretes.»

Pelat: «No veig comunitat econòmica, perquè l'economia és dèbil, car és dirigida des de fora, des de l'exterior! Altrament, l'únic nexa d'unió que existeix és el cultural, sobretot perquè és el primer de què pot servir-se el noi o la noia que estan 'desoccitanitzats'».

Rosa: «No construiré Occitània amb qualsevol força política. Encara que els meus pares, que parlen occità normalment, siguin més occitans que jo mateixa, jo no tinc res a veure amb ells en tant que força social occitana. Amb tot, ells són uns bons pagesos, parlen l'occità i res més, però m'és igual [...] Jo els demanaria que fessin un seguit de ruptures en relació al que són. És per tot això que ho dic ben alt: no vull tornar al poble per viure el que les dones viuen allà.» ●



AIMATZ LA NATURA AIMATZ L'ECONOMIA AIMATZ MARTI AIMATZ L'ACCION AIMATZ LA PINTURA

aimatz OCCITANIA NOVA

abonatz.vos

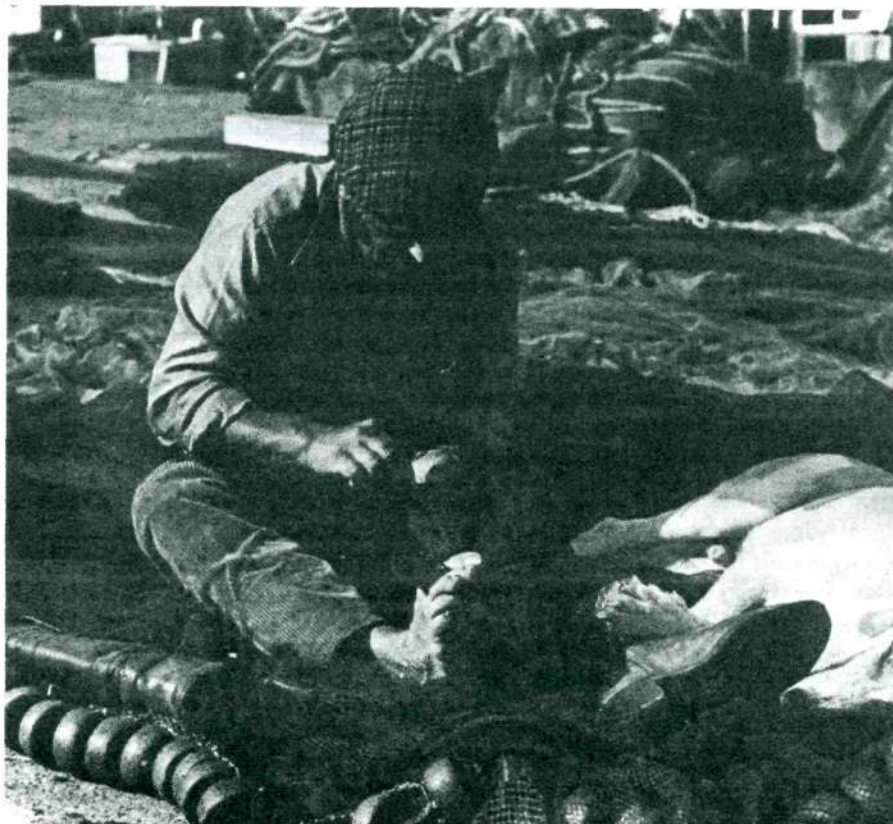




Pescadores portugueses

A Portugal —i arreu—, els comunistes han donat suport a un moviment cooperativista amb formes i àmbits molt diversos, que des dels seus inicis travessa dificultats de tot tipus. El testimoni del pescador Carlos Manafaia, de la cooperativa *Estrela da Liberdade* de Sines, al districte de Setúbal, és, en la seva simplicitat, ben eloqüent.

Pertany al volum que recull les intervencions —nombrosíssimes— a la *Conferência nacional do PCP para a recuperação económica*. Manafaia inclou en el seu testimoni el relat de dos accidents que, segurament, són més freqüents del que, d'antuvi, hom pot suposar.



Grandes dificuldades tiveram de ser ultrapassadas, não só pela persistência e vontade do grupo de camaradas que arrancou com a iniciativa, a primeira em todo o distrito de Setúbal, como também pela preciosa ajuda de outros camaradas de cooperativas de Peniche que, já com alguma experiência, nos ajudaram nos primeiros passos.

O nosso barco foi comprado em Peniche, já com dois anos e meio de uso, por sete mil contos.

O seu financiamento foi através da banca, mais concretamente através do Banco Totta & Açores, uma vez que na Direcção-Geral do Planeamento e Fomento das Pescas não havia verba, pois o então VI governo provisório não tinha contemplado aquela Direcção-Geral com qualquer dotação para tal fim.

Praticamos a pesca artesanal longinqua e utilizamos para a pesca o que nós designamos por «aparelho de anzóis», tipo de pesca este muito antigo, mas único ainda eficiente para a pesca em fundos rochosos.

Neste momento utilizamos os pesqueiros da costa marroquina, onde o peixe ainda abunda e, esporadicamente, os pesqueiros das Ilhas Canárias, aliás menos ricos. Não utilizamos os nossos pesqueiros do arquipélago dos Açores, os quais são bastante ricos em certas espécies, uma vez que o governo regional proíbe pura e simplesmente a pesca dos nossos barcos naquela área.



Cada período de pesca ou viagem, como nós lhe chamamos, dura, regra geral, cerca de 15 dias, sendo 10 para a prática da pesca e 4 ou 5 para as viagens de ida e volta.

A cooperativa é composta por 28 cooperadores, número que consideramos suficiente para o seu bom funcionamento, destinando-se 18 para a faina da pesca e 10 para os trabalhos em terra. Utilizamos o sistema rotativo, isto é, a seguir a cada viagem avançam para a seguinte os 10 que ficaram em terra, que são substituídos, como é óbvio, por outros 10 dos que regressaram do mar; e assim sucessivamente.

Neste primeiro ano de actividade, dois acidentes impediram um maior avanço da cooperativa no âmbito financeiro.

O primeiro, resultante do «encalhe» para a reparação anual do nosso barco num estaleiro que, verificámos depois, não tinha condições para o «encalhe» dum barco da envergadura do nosso; tremendas dificuldades na subida e descida do barco fizeram com que, em vez de 18 a 20 dias de permanência no estaleiro, fôssemos forçados a ali permanecer 45 dias.

O segundo, resultante da apreensão do nosso barco por uma vedeta, quando nos encontrávamos a pescar a 12,5 milhas da costa marroquina, por alturas do cabo Ghir, em virtude de não haver na altura qualquer acordo de pescas entre Portugal e Marrocos, facto que desconhecíamos.

No entanto, neste momento, quase um ano volvido sobre a nossa detenção, e pelo que nos é dado conhecer, o governo do Partido Socialista ainda não encetou quaisquer negociações nesse sentido com Marrocos, notando-se nos organismos estatais do sector um gritante desinteresse pela resolução deste e doutros problemas que afectam o sector das pescas, que, como é sabido de todos, é importantíssimo para a economia nacional. (Veja-se o que se tem passado, ultimamente, com os pesqueiros da Mauritânia!)

Para além destes dois grandes azares apareceram, como é natural num barco com dois anos e meio, algumas pequenas avarias.

Tudo isto causou enormes prejuízos à cooperativa. Só a apreensão do barco causou-nos prejuízos avultados: 11 dias retidos no porto de Agadir, tempo necessário para a solução do problema, 300 contos de multa e o consequente prejuízo do pescado que já tínhamos; que por ter estado tempo excessivo a bordo, chegou a Portugal já muito deteriorado.

Apesar de todos os contratempos que acabámos de referir, foi positiva a nossa actividade. Assim:

- Conseguimos cumprir todos os encargos financeiros;
- Fizemos beneficiações no nosso barco, aumentando-lhe o seu valor;
- Aumentámos substancialmente os nossos apetrechos de pesca, ao ponto de ser, em Sines, o barco mais bem apetrechado;
- Substituímos o motor auxiliar de 7 HP por outro de 20 HP;
- Vendemos cerca de 170 toneladas de peixe, que renderam, no seu valor bruto, à volta de 10 000 contos.

Em relação ao ano anterior, os juros do empréstimo que obtivemos aumentaram 180 contos, em virtudes do aumento da taxa de juro feito pelo governo.

Assim, para a amortização em sete anos, que é o nosso caso, a taxa de juro, vinda do V governo provisório era em média 7%.

A taxa de juro média imposta pelo governo do Partido Socialista a partir de 1 de Março de 77, passou para cerca de 12%. Sem comentários.

As cooperativas de pesca são, sem sombra de dúvidas, um meio importantíssimo para a recuperação económica do nosso país. ●

Pedagogs emilians

La ciutat de Reggio Emilia —130.000 habitants, predomini de la petita i mitjana empresa industrial, equilibri agricultura-indústria— va aconseguir municipalitzar les seves escoles a partir del 1967/68. D'ençà del 1970/71 ha esdevingut un punt de referència d'una intensa vitalitat per a l'estudi i la recerca de la nova escola. Intercanvis orgànics amb la cultura territorial, modernitat en les reflexions teòriques, una llarga experiència en l'experimentació i la recerca, un alt nivell de la participació de les famílies i dels ciutadans, la importància donada a l'entorn i al taller, tot conflueix en un projecte pedagògic que cerca la reanimació i la integració de tots els llenguatges expressius, comunicatius, cognoscitius.

Les idees de la *Grammatica della fantasia* del 1971/72 s'eixamplaren en el *Consegno* del 1975 sobre el tema «Il bambino oggetto e fonte di diritto nella famiglia e nella società». Del 1979 ençà, comencen els intercanvis internacionals. El 1981 s'inaugurà una gran mostra al Modern Museet d'Estocolm, que més tard anirà a Barcelona (vegeu-ne la notícia de Mariona Ribalta al número 89 de *Nous Horitzons*), Roma, Berlín, Oslo.

Loris Malaguzzi, director de la revista *Zerosei*, és el coordinador pedagògic de les escoles bressol i d'infants de Reggio, i un dels principals impulsors de l'experiència. Al catàleg de la mostra, hi col·laboren físics, com Carlo Bernardini; historiadors de l'est, com Giulio Carlo Argan; psicoanalistes, psicòlegs, músics, homes de teatre, arquitectes, grafistes... Els pedagogs emilians tenen la paraula. Però la utilitzen per fer parlar els menuts. El text que presentem és visual. Els autors, per regla general, no passen dels sis anys. Els pedagogs han tingut feina per iniciar i conduir el procés... i després encara més per triar. A *Nous Horitzons* li ha calgut fer una tria de la tria! ●





Estudiants grecs

El moviment universitari grec manté, després de la caiguda del règim dels coronels, un alt nivell de combativitat i organització. A les eleccions per designar les noves direccions de les associacions estudiantils varen participar 57.000 estudiants. Els resultats de les eleccions, recollits en el quadre adjunt, varen donar una gran victòria a les organitzacions d'esquerres. En concret la DA (Combat Democràtic), pròxima al partit comunista de l'interior, i el PSK, proper al partit comunista dit de l'exterior, varen recollir el 45 % dels vots dels estudiants, aproximadament el mateix percentatge que l'any anterior.

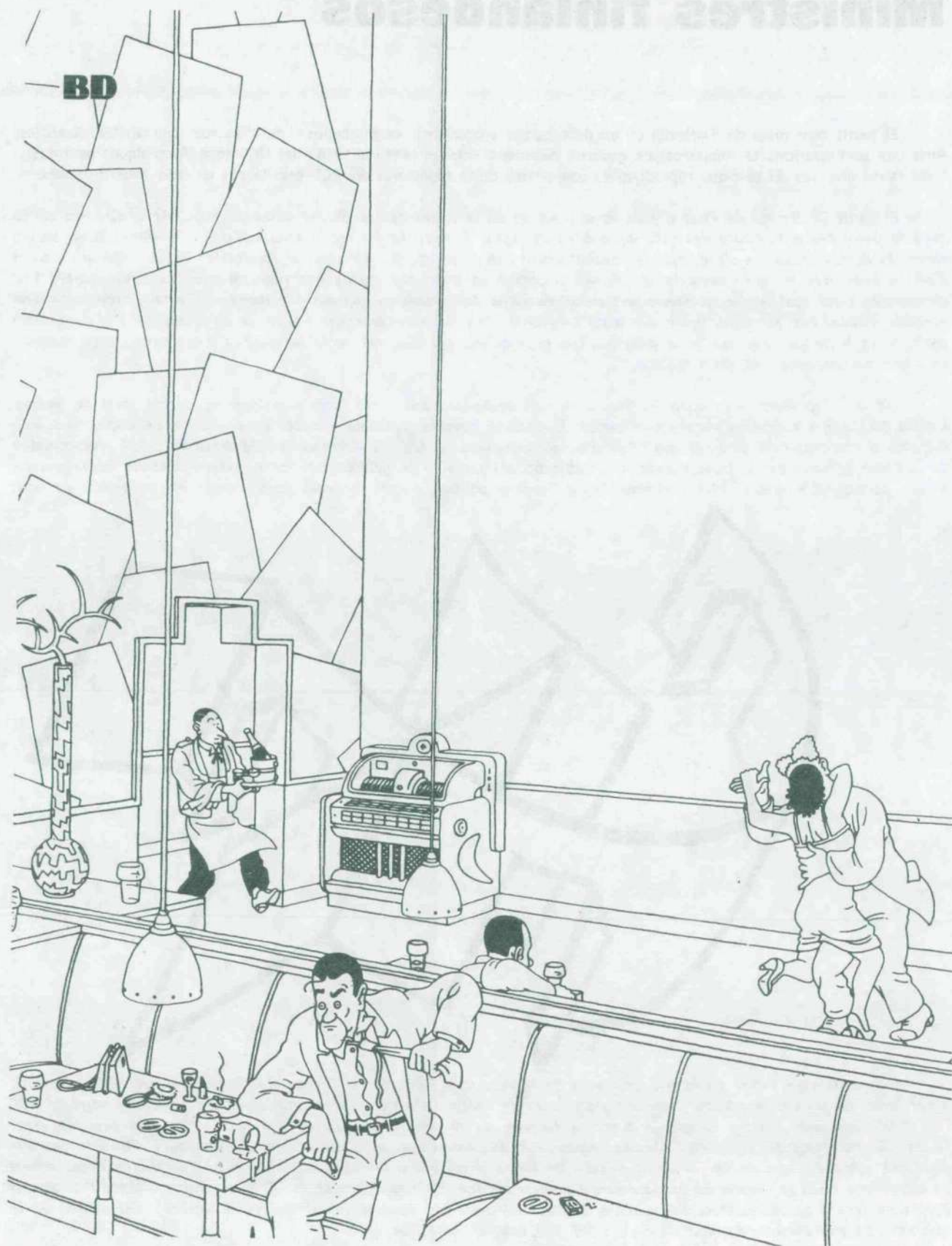
Així mateix, les organitzacions d'inspiració comunista tenen majoria a la direcció de la Unió Nacional d'Estudiants Grecs (EFEE). Dels vint-i-un càrrecs directius, quatre corresponen a la DA, set al PSK, un independent d'esquerres, sis al PASP i tres a la DAP. ●

QUADRE COMPARATIU DELS RESULTATS 1982-1983

Organitzacions	% vots	1983/1982	Delegats	1983/1982
DA (PCG - interior)	14,6/14,2	(+ 0,4)	106/86	(+ 20)
PSK (PCG dit exterior)	30,3/31,0	(— 0,7)	188/189	(— 1)
PASP (PASOK)	24,1/27,0	(— 2,9)	145/160	(— 15)
DAP (Nova Democràcia)	18,3/13,2	(+ 5,1)	111/72	(+ 39)
Autònoms	5,0/7,0	(— 2,0)	38/45	(— 7)
Diversos	7,7/7,6	(+ 0,1)	31/20	(+ 11)

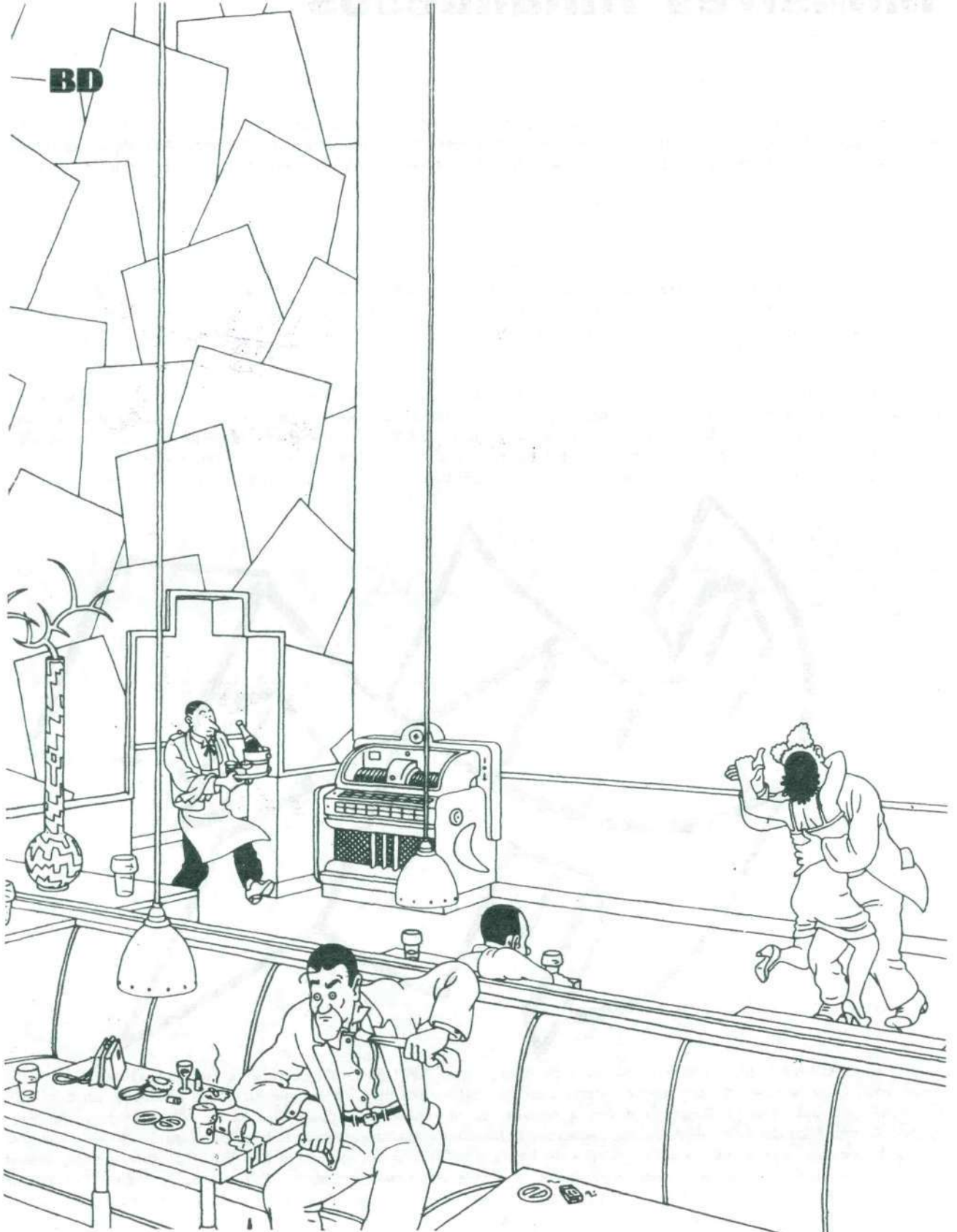
Undergrounds neerlandesos

Nascut de l'ambient *contestari* de final dels anys seixanta, Swarte és un exemple, un bon exemple, de la crítica radical dels viutanta. Com a il·lustrador es troba a una cruïlla, amb materials manllevats a universos diferents: món industrial, futurisme, món musical, amoblement. Un sincretisme que, en un cert sentit, representa la subversió de l'estil Hergé, és a dir, de l'estil dominant. Els exemples que reproduïm pertanyen al seu àlbum *Hors série* «Ens sembla —diuen a *Révolution*, 218— que [Swarte] elabora un estil basat en l'ambigüitat, que trenca el sentit i la idea mateixa de sentit.» ●



4

BD



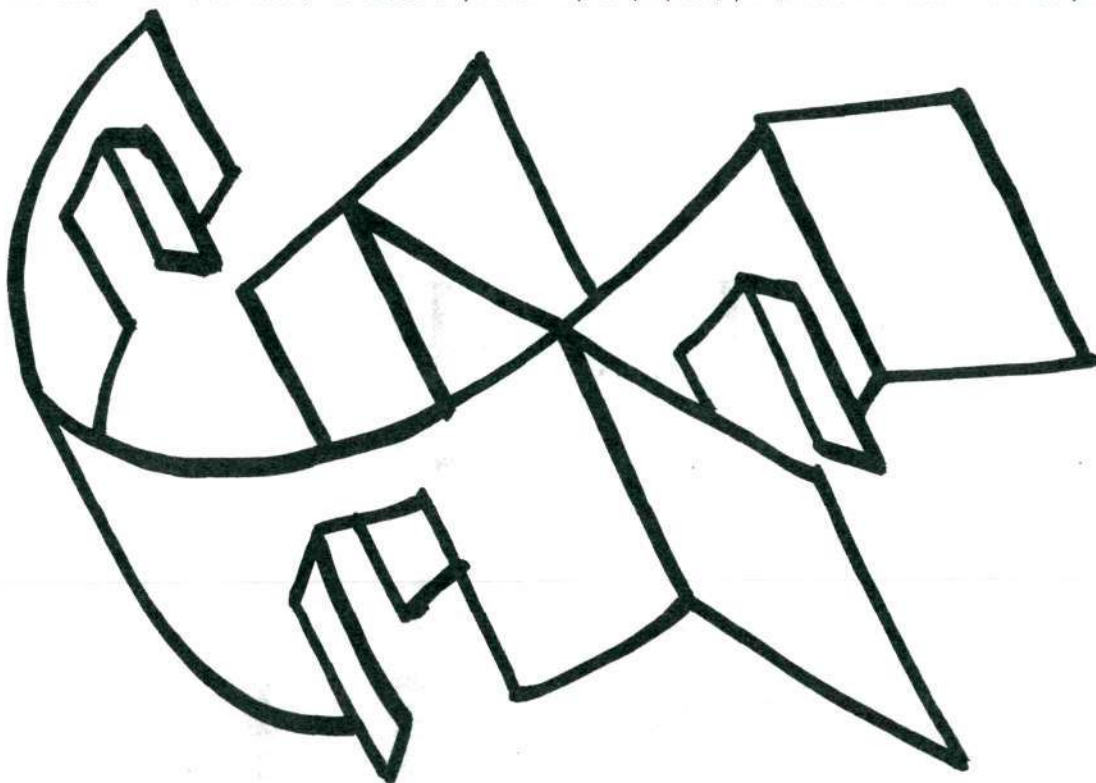


Ministres finlandesos

El partit comunista de Finlàndia és un dels partits comunistes «significatius» dels països capitalistes avançats. Amb una particularitat: té ministres als governs nacionals entre el 1944 i el 1948 i del 1966 ençà. Amb alguns parèntesis. I per raons diverses. El text que reproduïm és una síntesi de la trajectòria del PCF escrita per un dels seus dirigents.

El Partit Comunista de Finlàndia va haver d'actuar en la clandestinitat durant vint-i-sis anys, és a dir, des de la seva fundació fins a la tardor del 1944, en què es va signar l'armistici. Aquest estipulava que els comunistes serien alliberats de les presons i els camps de concentració i que el partit podria funcionar legalment. Es va crear un govern d'àmplia base, integrat per forces de l'esquerra i el centre, és a dir, per partits que representaven la classe obrera i el camperolat, i del qual també formaven part els comunistes. En la política interior i exterior del país s'esdevingué una sensible virada. Les relacions entre Finlàndia i la Unió Soviètica van començar a basar-se en la amistat i la cooperació pacífica. La lluita per aquests nous principis fou encapçalada pel PCF, els socialdemòcrates d'esquerra i representants dels cercles burgesos amb visió realista.

Els qui s'oposaven a la nova política, però, van continuar tenint una força considerable durant molt de temps. L'estiu del 1948, els dretans van assolir trencar la coalició governamental de l'esquerra i el centre, cosa que va coincidir amb el començament de la guerra freda a escala internacional. Els socialdemòcrates de dreta foren els protagonistes de la tasca de soscar el front democràtic. L'objectiu era tornar a la política interior i exterior d'abans de la guerra, afeblir considerablement el PCF i eliminar-lo de l'escena política. Aquell pròposit, però, només el van assolir en part.



Des dels anys trenta i fins a l'acabament de la guerra, el Partit Social Demòcrata de Finlàndia va ser l'únic partit obrer legal. La seva direcció era partidària aferrissada de l'antisovietisme i l'anticomunisme. Les relacions entre el PCF i el PSDF eren molt tibants. Durant la guerra, i després, es va perfilar una divisió del PSDF, cosa que permeté crear la Unió Democràtica del Poble de Finlàndia, organització de comunistes, socialdemòcrates d'esquerra i altres forces d'orientació semblant, que es va constituir gairebé de forma simultània a la legalització del PCF. D'aleshores ençà, aquest es presenta a totes les eleccions formant part d'aquesta aliança. Per regla general, la UDPF acostuma a obtenir un 20 per cent dels vots a totes les eleccions, i entre trenta-vuit i cinquanta diputats (d'un total de dos-cents). Actualment en té quaranta. La gran majoria de diputats de la UDPF són sempre comunistes.

Els comunistes tenen una gran influència al moviment sindical, que es va veure incrementada a la segona meitat dels anys seixanta, quan la direcció del PSDF va començar a revisar, en sentit positiu, la seva actitud envers el PCF i la Unió Soviètica. Fou justament llavors que va començar a restablir-se la unitat orgànica del moviment sindical, gràcies a la qual el nombre d'afiliats a l'Organització Sindical Central (OSC) va passar d'un quart de milió a gairebé un milió (en un país que només té 4,7 milions d'habitants).

[...]

Cap a la meitat de la dècada dels seixanta va produir-se en el moviment obrer i en el país una nova situació. En la direcció del PSDF es van efectuar uns canvis i es van adoptar mesures per millorar les relacions amb el PCF. Alhora es va procedir a eliminar les divergències que havien tingut lloc en el si de les organitzacions unitàries de la classe obrera a causa de la política anterior del PSDF. Com a conseqüència d'això, els socialdemòcrates van començar a tenir molt més suport al país. Després de les eleccions del 1966, es va encarregar el PSDF de formar govern. Així, i després d'una interrupció de divuit anys, es va tornar a la coalició governamental de centre-esquerra.

[...]

El partit comunista és al govern de les forces d'esquerra i del centre del 1966 ençà, llevat del període 1971-1975. Com s'explica aquesta participació? En els seixanta anys d'existència de Finlàndia, l'economia s'ha desenvolupat considerablement; en la seva estructura i en la composició de la població hi ha hagut grans canvis; ha augmentat considerablement el nombre de treballadors als serveis, mentre que el camperolat s'ha reduït de forma sensible (avui només representa un 12 o 13 per cent). Val a dir que Finlàndia és un país capitalista industrialment desenvolupat. Durant aquests sis decennis no s'ha esdevingut al país cap situació revolucionària, ni tan sols després de la guerra. Entre la població continua tenint àmplia difusió la ideologia burgesa i reformista. El moviment obrer exerceix, en general, una gran influència, però els partits burgesos continuen tenint la majoria al Parlament i als ajuntaments.

L'experiència demostra que la burgesia, i els socialdemòcrates al seu costat, encara poden governar el país de forma que als comunistes no els quedin gaires possibilitats d'ampliar-ne la base. D'altra banda, s'accentuen continuament les tendències estatal-monopolistes i, amb elles, el paper del govern i de l'aparell estatal en els plans legislatiu i econòmic. Com més va, més el govern és el factor central en matèria d'iniciativa legislativa, i disminueix de forma corresponent la significació del Parlament. D'això es desprèn que el govern pugui influir més que el Parlament en la legislació i en el seu contingut, així com en les mesures de política econòmica. L'experiència mostra que les proposicions del govern, que recolza en una àmplia base partidària, no sofreixen modificacions al Parlament si no hi ha un acord previ de les minories parlamentàries dels partits governamentals. En aquestes condicions és difícil que l'oposició pugui introduir esmenes a les propostes del govern. Aquesta és una de les causes que han induït el nostre partit a participar en el govern.

A més a més, si formen part del govern també tenim la possibilitat d'impedir que hi entrin les forces de dreta, tot afeblint la influència de la burgesia sobre la política governamental. D'aquesta manera podem contribuir de forma més eficaç al desenvolupament i afermament de la cooperació de les forces d'esquerra i del centre per dur a terme en el futur transformacions socials pregonas. Aquestes transformacions constitueixen l'objectiu estratègic del nostre partit, però fins ara no hi ha pas prou premisses polítiques per assolir-lo. ●



Un home que pensa

No són pas pocs els sectors del moviment comunista que desenvolupen la seva activitat política des del convenciment que a països on s'havien realitzat canvis revolucionaris pregonos, a països que per molts anys havien estat paradigma d'un sector majoritari del comunisme s'ha anat desenvolupant una involució respecte a nombrosos valors tradicionals del comunisme: la participació, la pau, les formes de distribució d'excedents, etcètera. No són reflexions noves ni exteriors al moviment comunista, al contrari, és el moviment comunista qui més les ha desenvolupades, i aquesta és una característica que no hi ha hagut pas en el si de la tradició socialdemòcrata, no gens preocupada per l'anàlisi històrica ni per la reflexió dels seus fracassos i adulteracions.

Très poemes de Bertolt Brecht, escrits el 1953, després de les revoltes obreres a la República Democràtica d'Alemanya, on ell vivia, il·lustren aquest sentiment que ha anat arrelant en el moviment comunista i que ha provocat amb posterioritat reflexions profundes sobre els processos històrics a països que havien estat, en un temps llunyà, esperança de molts revolucionaris i que ha estat causa, sens dubte, tant de derrotes importants com de victòries intel·lectuals i polítiques notòries en provocar la reflexió sobre el fiasco dels primers intents veritablement revolucionaris al segle XX.

DIA CALORÓS

*Dia calorós. Amb la carpeta d'escriure als genolls
Sec dins el pavelló. Una canoa verda
Se'm fa visible avançant entre les prades. A popa
Una monja feixuga, feixugament vestida. Al seu
davant
Un home provecte, amb vestit de bany,
probablement un capellà.
Assegut al banc remant amb totes les forces
Un infant. Com en els vells temps!, penso,
Com en els vells temps!*

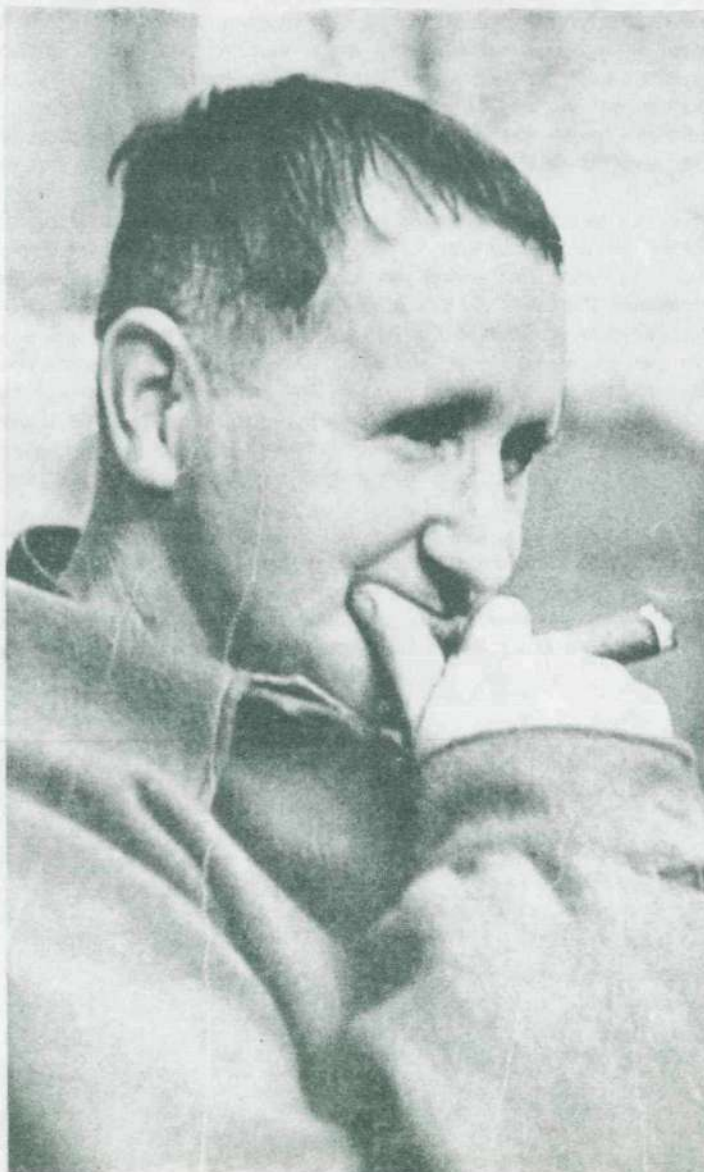
LA SOLUCIÓ

*Després de la revolta del 17 de juny
El secretari de la Unió d'Escriptors va fer
Repartir fulls de propaganda a la Stalinallee.
Hom hi podia llegir que el poble
Havia perdut la confiança del govern
I que només treballant doble
Podria reconquerir-la. No seria
Molt més senzill que el govern
Dissolgués el poble i
N'elegís un de nou?*

MAL MATÍ

*L'àlber, que fou una coneguda bellesa local,
Avui és un vell xaruc. El llac
Un bassal d'aigua bruta, no el toqueu!
Les fúcsies sota la boca de drac inútils i fàtues
Per què?
Vaig veure anit en somnis uns dits, assenyalant-me
Com si fos un llebrós. Eren deteriorats i
Eren trencats.*

*Ignorants! vaig cridar
Conscient de tenir culpa.*





Poeta empresonat

La persona de Nazim Hikmet, escriptor turc, evoca els grans presoners com Gramsci, com els germans Jackson. La presó ha estat, invariablement, un centre de «producció comunista», de producció militant, de producció organitzativa, de producció intel·lectual. Justament Hikmet, empresonat, explica dos elements importants a la cultura comunista, la necessitat de repetició de les idees per arribar a transformar-les en productes nous (una tesi també gramsciana, leninista i maoista) i la quotidianitat de la revolució, perquè és un moviment històric i no pas ideal o científic.

Estimadíssim Kemal,

He trigat una mica a escriure't, aquesta vegada, perquè volia enviar-te un petit poema. El llegiràs tot seguit. No pots imaginar-te —o més aviat t'ho imagines fàcilment— de quina manera el quadre que m'esbosses a la teva darrera carta, dels teus projectes, dels treballs que has enfilat, m'ha fet content. Què vols fer-hi, si la narració curta t'empipa fins a aquest punt, no n'escriguis més. Tanmateix, és un gènere molt difícil i una arma formidable. I no t'ho dic perquè et posis a escriure'n, però és veritat. Una narració impecable és com un rubai (1) impecable. No s'oblida. Però com que no vols provar-ho ho deixo córrer... No m'havies parlat mai de la teva novel·la sobre Malatya. M'agradaria conèixer-ne l'esquema. M'intriga molt...

M'he adreçat a un munt de gent pel teu trasllat. Ja coneixes el tòpic famós: hom no aprecia la sort fins que l'ha perduda, és un lloc comú, però és exacte. Des d'un cert punt de vista, naturalment.

Ahmet Hachime (2) va dir-me un dia: «evita i tem repetir-te». Aquesta por jo comprenc que la tinguéssis Hachime. Ell podia tenir-la, no pas perquè es repetís, sinó perquè allò que ell repetia, vull dir la línia general de la seva creació, era de coses tan simples que no pagava la pena que fossin repetides, i perdien tot el seu llustre a mesura que eren repetides; podia, doncs, aconsellar-me d'evitar aquest perill. Però penso que per a nosaltres —per a aquells que volen ser intel·lectuals materialistes— una por semblant és inconcebible. Allò que nosaltres volem expressar, les idees que sostenim, són tan complexes, radicals, dúctils, que hem de tenir por no pas de no «repetir-nos», sinó al contrari, de no deixar de fer-ho. Perquè és solament repetint-nos, en la pràctica, que podrem explotar aquesta font inesgotable. M'he expressat molt malament, però viu com ets, entendràs el que vull dir. Te'n posaré un exemple: jo havia escrit un poema el 1939, a la presó d'Istanbul, un poema en què parlava de la meua ventura per haver vingut al món, el meu amor d'aquest univers, de la terra, de la lluita que s'hi mena, del pa, de la llibertat, i parlava també que jo no estava pas sol al món, i que jo havia triat, en aquesta lluita, el meu camp, obertament, sense por. Te'n recordes? I ara, en aquest any 1941, he escrit un altre poema. El trobaràs adjunt al full. En aquest, el motiu essencial encara és la meua satisfacció de ser un home del segle XX —i doncs recorda la satisfacció d'haver vingut al món de l'anterior poema— i que em plau de trobar-me en el camp en què em trobo —el camp i la lluita, encara, del primer poema— i continuava amb aquesta mena de coses. Però em sembla que el tema és tan ampli que per comprendre'l en tota la seva profunditat, en tota la seva complexitat, sota tots els seus aspectes, hom ha de repetir-lo innumerable vegades, i això val no per a un sol individu, sinó per a diversos, i com més hom ho repeteixi millor s'arriba a comprendre. Breu, aquí tens el meu nou poema:

PERTANYER AL SEGLE XX

—Adormir-nos ara.

despertar-nos d'aquí cent anys, amor meu...

—No,

el meu segle no m'espanta pas

no sóc un desertor.

El meu segle és miserable,
 el meu segle és escandalós,
 el meu segle és coratjós,
 gran,
 i heroic.

Mai no he lamentat d'haver vingut massa d'hora al món.

Sóc del segle XX

i n'estic orgullós.

Em plau

ser allà on sóc al segle XX

de ser en el nostre camp

i de batre'm per un món nou...

—D'aquí cent anys amor meu...

—No,
 vull malgrat tot
 el segle XX
 que mor i que reneix,

i en què els darrers dies riuran ben fort
 (la meua nit terrible que mena a crits d'aurora),
 serà ple de sol
 com els teus ulls, mon Hatché...

Això és tot. Tinc la intenció de reprendre encara moltes vegades aquest mateix tema. És desertar recercar un refugi en el passat, però «desenganxar-se» somniant el segle futur, és també una forma de desertar. Si entenem bé el nostre segle amb tota la seva misèria i la seva puixança, amb els seus elements de mort i, però, també de renovació, si participem activament en el combat del nostre segle situant-nos en el camp de la vida, i si ens creiem sincerament que el nostre segle pot esdevenir venturós, aleshores sí que podrem dir que hem vençut. I ara imagina quines possibilitats arriba a fornir aquest tema, que riques, immenses i inesgotables, repetides sense parar, a la novel·la, a la poesia, a la narració. Reflexiono seriosament sobre la teua idea de demanar a Ismet Ineunu l'autorització de publicar L'Epopeia Nacional. És una proposició interessant.

La meua filla Susanna està malalta. Em fa por que no es tracti d'un començament de tuberculosi. Pirayé em demana notícies teves a cada una de les seves cartes. Salutacions de tots aquells a qui tu has enviat les teves. La teua cèl·la és encara la mateixa, o en tens una altra?

T'abraço, germà.

1. És una forma poètica de quatre versos, en què els dos primers i els dos últims rimen entre ells.
2. Ahmet Hachim (1884-1933) fou un poeta simbolista, amb talent literari, i de la mena que preconitzava l'art per l'art.



Rockers berlinesos

El moviment *Rock per a la pau* a la república democràtica alemanya aplega grups diversos i un públic creixent. Entre els grups, *Berlin*, de Berlín, que treballa amb lletres de Kurt Demmler; *Karusell*, de Leipzig; *Silly*, també de Berlín; *Karat*; *WIR*; *Dialog*; *Rockhaus*; *NO55*; *Antropos*, aquest d'Hamburg, etcètera. Als festivals hi són present grups txecs (com *Elan*), britànics (com el de Tom Robinson), búlgars, etcètera.

El pacifisme, una tradició del moviment comunista, ha pres nova volada, un caràcter directe, nítid:

*«Escolti, mister president d'Amèrica,
jo sóc boig.
I alguns diuen:
aquest només té música al cap.
Jo tinc música al cap
i també la tinc a dins.
Però a la pròxima guerra
tot això es perdria...»*

I, en un altre text, també Kurt Demmler, escriu:

*«El qui vulgui conservar la seva casa
i convertir-se dins d'ella en un cadàver,
que continuï escoltant música
sense fotre's en política...»*

El grup *Karat*, un dels més populars de l'RD, fa preguntes com aquestes:

*«El nostre fill ha preguntat avui:
on va el colom dins les bombes?
Volen els nostres somnis pel món quan nosaltres callem
Si demà morim, també moriran els nostres somnis?»*



Diputats hongaresos

El partit comunista, a Hongria, es preocupa pel sistema electoral, per les eleccions parlamentàries a l'Assemblea Nacional i per les eleccions municipals. En concret, per la necessitat d'estimular la participació en tot el procés, la confrontació entre els candidats i, en definitiva, el necessari debat polític en una situació de canvi. La primera pregunta la contesta Erno Lakatos, i les tres següents Mihály Korom, ambdós del Comitè Central del POSH.

— Què és el que ha canviat?

— Han canviat moltes coses, no pas d'un dia per l'altre, però això sí, de forma vertiginosa. Estem en una nova situació internacional, diferent, diguem, de la de fa cinc anys. Hi ha unes altres condicions econòmiques internacionals i nacionals, tenim altres reptes per a la política econòmica, diferents des de fa quatre anys. Hi ha un ambient diferent. Es transforma continuament la composició de la societat, també l'home canvia. La democràcia ja és una exigència natural, tothom té coneixements amplis i, al mateix temps, una immensa quantitat d'exigències històriques es converteixen de vivència personal en matèria d'estudi.

— Quines són les experiències generals que ha tret a la llum l'anàlisi de la comissió de treball sobre el sistema electoral?

— L'apreciació més important és que, mentre a molts terrenys de la vida s'han desenvolupat les institucions democràtiques, expressant així les exigències de la societat, les eleccions —malgrat les aspiracions del partit—, a més a més de demostrar nitidament l'acceptació de la política per part de la ciutadania, es limitaven al mer acte de la votació. Aquí val a dir que, durant les eleccions, els ciutadans creen justament aquells organismes de poder estatal, de representació popular i d'autogovern —penso en l'Assemblea Nacional i les regidories— que, tot fruit de la confiança dels electors, duren a terme les tasques constitucionals més importants. Les eleccions no són un acte simbòlic, de cap manera. Cap ciutadà hongarès no pot restar indiferent davant de qui el representarà en aquests òrgans i davant com ho farà. Un acte important a les eleccions és la votació mateixa, car és allà on la població emet el seu vot sobre la política. No hi ha dubte que, la política, pot representar-se de diverses maneres.

«L'Assemblea Nacional i les regidories, institucions bàsiques de l'ordre estatal, expressen i encarnen la sobirania del poble i, alhora, asseguren l'expressió de les relacions de classe i capes de la societat, i igualment de la política d'aliances del partit. Aquesta és una condició fonamental per fer que les decisions de les entitats esmentades abonin adequadament l'assoliment dels objectius socialistes, l'enfortiment de la unitat socialista de la nació, i perquè siguin fòrums democràtics de la vida pública. Tot això només es pot aconseguir si els electors senten que elegeixen els membres dels organismes de representació entre les persones més idònies. El sistema electoral és part orgànica del sistema polític; els seus resultats i les seves febleses només es podran valorar i determinar correctament si es tenen en compte les relacions i condicions polítiques concretes.

«Hem arribat a una etapa del nostre desenvolupament en què cal ampliar encara més les possibilitats per a la participació de les masses en la vida pública, i per a això cal garantir les condicions necessàries. Una possibilitat és que, enfront les eventualitats d'avui dia, es faci general la candidatura única per a cada càrrec.»

— Què vol dir això? Ens podrieu donar alguns detalls?

Els números parlen per ells mateixos. Demostren que, a partir del 1971, les regidories dobles o múltiples per a cada escó o càrrec, tant en el cas dels diputats al Parlament com entre els regidors, han anat disminuint a poc a poc. El 1971, quan l'Assemblea Nacional va modificar la nostra llei electoral i s'hi introduí la possibilitat de la candidatura doble o múltiple, es va fer ús d'aquesta possibilitat a 49 llocs [sobre 352]; el 1975, a 34 llocs, i el 1980 només hi va haver candidatures dobles a quinze districtes electorals parlamentaris.

— Quina pot ser la raó d'aquest fet?

La comissió de treball ha mirat d'aprofundir en l'anàlisi de les experiències examinades. Una experiència és que aquells que van partir com a segons o tercers candidats no veieren, en el fet de la seva nominació, un acte d'honor, sinó que es trobaren —sobretot en el cas de candidats amb un pes polític no del tot igual— amb la possibilitat de la «derrota». Aquell que no va triomfar fa la impressió, en el seu ambient, de ser un home derrotat. Segurament, això està lligat al fet que històricament no comptem amb gaires tradicions democràtiques. És per això que molts, no sols van mirar de mantenir-se'n al marge, sinó que es van negar directament a presentar-se com a candidats en una zona electoral on calia lluitar pels vots i on eventualment es podia sofrir una derrota per la presència de l'altre candidat. Una altra experiència mostra que els organismes polítics locals no abonaren prou la possibilitat de les nominacions múltiples. ●



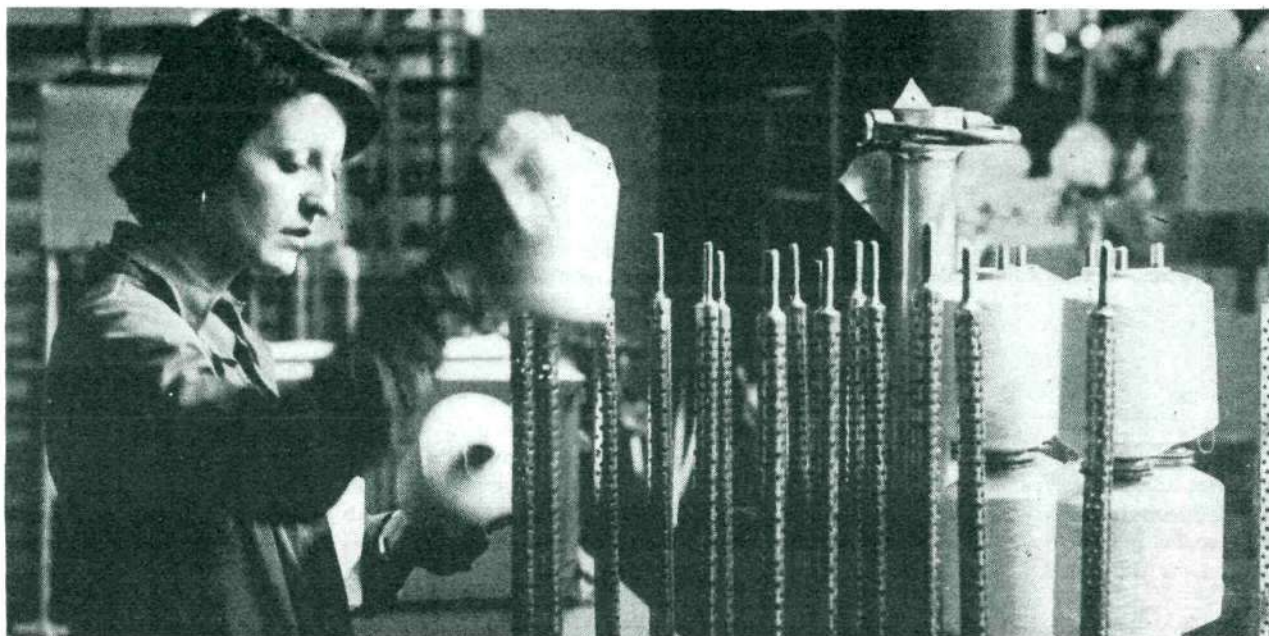
Cooperativistes iugoslaus

El comunisme iugoslau ha estat, i en bona part encara ho és, un cas molt particular en el panorama del comunisme mundial. La seva particularitat prové de diverses circumstàncies. Per una banda, el mateix conglomerat iugoslau —un Estat, dos alfabetes, tres religions, quatre llengües,* cinc nacions, sis repúbliques, set veïns— ha obligat a buscar solucions específiques. Les posicions de la Lliga dels Comunistes no sempre han estat ben vistes pels altres països del camp socialista, a què indubtablement pertany Iugoslàvia. Malgrat pertànyer al camp socialista, va aprofitar-se dels avantatges del pla Marshall fins al punt de rebre més ajut que no pas Espanya amb els acords del 1953. Pertànyer al camp socialista i participar del pla Marshall no ha estat inconvenient perquè Iugoslàvia esdevinguí un dels caps de fila, si no el primer, del grup de països no alineats.

La Llei del Treball Associat, el text constitucional econòmic de Iugoslàvia, és molt extensa: 671 articles. Una bona part d'aquests articles estan dedicats a l'agricultura, atesa la importància del sector. Les cooperatives són tot un símbol del model iugoslau.

Article 275

Per tal d'acomplir-ne les finalitats, referents a l'article 31 d'aquesta llei, els agricultors poden associar el seu treball, terres, eines i altres recursos de la seva propietat, amb el treball d'altres treballadors, amb els recursos socials de les cooperatives agrícoles i d'altres formes d'associació d'agricultors, o amb el treball i recursos socials de les organitzacions de treball associat, de conformitat amb la llei.



* L'acudit es refereix a llengües parlades per col·lectius amplis. Les realment parlades en són moltes més. A la província autònoma de la Voivodina, al nord de Iugoslàvia, hi ha escola en vint-i-quatre llengües.



En consonància amb el primer paràgraf d'aquest article, els agricultors decideixen lliurement el volum, la durada i la diversitat de l'associació del seu treball, les seves terres, les seves eines de treball i d'altres recursos seus segons les necessitats fixades de comú acord pel que fa a la producció agrícola conjunta, a la realització dels seus altres interessos econòmics i objectius de l'associació.

Article 276

A la cooperativa agrícola, els agricultors dirigeixen de manera autònoma, conjunta i equitativa el treball i les activitats de la cooperativa, regulen les relacions mútues en el treball, en l'adquisició i distribució dels ingressos i dels ingressos nets, així com d'altres relacions a la cooperativa de conformitat amb la llei.

En el cas que els obrers desenvolupin determinades tasques a la cooperativa, ells, pel que fa al compliment dels seus drets i deures a la cooperativa, són igualats en drets amb els agricultors associats, en harmonia amb la llei.

Article 279

Conforme amb les condicions determinades per la llei, a la cooperativa agrícola es poden formar les organitzacions bàsiques de cooperació i altres organitzacions bàsiques, en què n'associen el treball els obrers que treballen a la cooperativa agrícola.

A l'organització bàsica de cooperació s'associen els agricultors, o els agricultors i els obrers que treballen a la cooperativa agrícola, en el cas que aquests no hagin format una organització de base.

Si la cooperativa agrícola té, en la seva composició, dues o més organitzacions bàsiques de cooperació, disposarà en principi del mateix status, drets, obligacions i responsabilitats que les organitzacions laborals, de conformitat amb la llei.

L'organització bàsica de cooperació que opera amb la cooperativa agrícola té, en principi, el mateix status, drets, obligacions i responsabilitats que les organitzacions bàsiques en general, en harmonia amb la llei.

A la cooperativa agrícola que, en la seva composició, no té organitzacions bàsiques de cooperació, i a les organitzacions bàsiques de cooperació que operin amb la cooperativa agrícola, s'hi podrà, de conformitat amb les condicions previstes a la llei, formar unitats laborals.

Els treballadors que a la cooperativa agrícola desenvolupin activitats administrativo-professionals, auxiliars o d'altres activitats similars o tasques d'interès comú per a la cooperativa agrícola, per a l'organització bàsica de cooperació o per a d'altres organitzacions bàsiques dins la seva composició, podran formar la seva unitat laboral en harmonia amb la llei.

Article 281

L'agricultor que n'associa les terres, eines de treball i d'altres recursos a la cooperativa agrícola reté el dret de propietat sobre aquestes terres, eines de treball i d'altres recursos si —mitjançant el conveni autogestor sobre l'associació d'agricultors a la cooperativa agrícola o per mitjà d'un acord especial conclòs amb aquesta o amb una altra entitat legal social, o bé a través d'un acord sobre la venda o d'altra forma— no converteix en propietat social les seves terres, instruments de treball o altres recursos sobre els quals té dret de propietat.

Article 283

Els ingressos de la cooperativa agrícola que en la seva composició no té organitzacions bàsiques de cooperació i els ingressos de l'organització bàsica de cooperació són adquirits pels agricultors associats de la totalitat de les entrades realitzades:

1) mitjançant la venda d'articles del camp o d'altres articles, així com per mitjà de la prestació de serveis agrícoles i d'altres;

2) mitjançant la participació en les entrades conjuntes o en els ingressos conjunts adquirits per mitjà de la col·laboració dels agricultors associats amb els obrers de les organitzacions bàsiques que formen part de la cooperativa agrícola, amb una altra cooperativa agrícola o organització bàsica de cooperació, o amb els obrers de les organitzacions bàsiques que formen part d'una altra organització de treball associat, així com amb els agricultors individuals;

3) mitjançant les entrades per concepte de compensació o de premis determinats per la llei, i

4) segons altres conceptes fixats per la llei.

Els ingressos referents al paràgraf primer d'aquest article es determinen i distribueixen de conformitat amb la llei.

Article 284

Els agricultors associats tenen dret a obtenir una part dels ingressos nets de la cooperativa agrícola que en la seva composició no té organitzacions bàsiques de cooperació, o sigui: una part dels ingressos nets de l'organització bàsica de cooperació en proporció a l'aportació de treball personal i a l'associació de les terres, de les eines de treball i d'altres recursos, així com a la contribució en l'assoliment dels ingressos.

Una part dels ingressos nets, referent al paràgraf primer d'aquest article, es determina segons el volum i la diversitat dels llaços laborals i de la col·laboració entre els agricultors associats i la seva responsabilitat mútua, d'acord amb les bases i els criteris amb què es determina la contribució dels agricultors associats, particularment pel que fa a:

1) la participació col·lectiva i individual en la producció d'articles del camp;

2) l'adquisició conjunta i l'ús comú d'equips i implementes agrícoles, així com la compra i ús de materials de reproducció en la producció pròpia o en la conjunta;

3) la construcció conjunta d'obres agrícoles i el seu ús per a les necessitats pròpies o per a la producció agrícola conjunta, i

4) la venda conjunta de productes del camp.

Els ingressos nets, després de separar-ne una part que pertany als agricultors associats en el sentit del segon paràgraf d'aquest article, es transfereixen, com a propietat social, als fons de la cooperativa agrícola que no té en la seva composició organitzacions bàsiques de cooperació, o als fons de l'organització bàsica de cooperació.

Article 300

Les cooperatives agrícoles, les organitzacions bàsiques de cooperació i les altres organitzacions bàsiques que operen amb la cooperativa agrícola i altres formes d'associació dels agricultors, les organitzacions de base i altres formes de treball associat amb què els agricultors s'associïn directament o per mitjà de les cooperatives agrícoles o altres formes d'associació de terres, eines de treball i altres recursos, així com d'altres organitzacions interessades, poden associar-se en les unions de cooperatives en harmonia amb la llei.

Les unions de cooperatives, en el marc dels seus drets i deures determinats pels seus estatuts, participen en la presa d'iniciatives per a l'associació d'agricultors per tal de crear les pertinents condicions per augmentar-ne els ingressos, millorar-ne les condicions de treball, afermar-ne la seguretat social i els drets socials, concertar l'entesa autogestora sobre la col·laboració duradora amb els agricultors no associats a les cooperatives agrícoles o en altres formes d'associació d'agricultors, fomentar la col·laboració de les cooperatives agrícoles, les organitzacions bàsiques i altres organitzacions de treball associat, i la seva inclusió organitzada en el sistema de les relacions autogestores socialistes, en la planificació social i en l'acompliment d'altres objectius i tasques fixats als seus estatuts de conformitat amb la llei.

Les unions de cooperatives poden associar-se en una federació d'unions de cooperatives per a tot el territori de la República Socialista Federativa de Iugoslàvia. ●



Empleats soviètics

De tant en tant, es diu que els soviètics, que el comunisme soviètic, belluga. L'últim ha estat David Rousset, en una entrevista publicada no fa gaire. (Rousset és un escriptor polític francès que, des del 1951, ha denunciat els crims del stalinisme que, més tard, Khrúixtxov faria públics.) A *Nous Horitzons*, la traducció, el 1979, al número 58, d'un article de Jores Medvedev sobre «L'URSS a l'època de Brejnev» és una petita fita a l'aproximació a una realitat canviant.

Algunes de les xifres evacuades pels serveis estadístics del PCUS poden ésser llegides en aquest sentit. En primer lloc, el quadre sobre la composició local del PCUS que segueix cal que sigui ràpidament comparat amb el quadre sobre el grau d'instrucció dins el PCUS. En efecte, l'evolució que segueix pot ésser enganyosa:

COMPOSICIÓ SOCIAL DEL PCUS

Percentatge sobre el total

	1966	1976	1983
Obrers	37,8	41,6	44,1
Camperols	16,2	13,9	12,4
Empleats	46	44,5	43,5

Per què? Perquè cal comparar-la, de seguida, amb el quadre següent:

GRAU D'INSTRUCCIÓ DINS EL PCUS

Percentatge sobre el total

	1966	1976	1983
Llicenciats i doctors	15,7	24,3	29,5
Batxillers i afins	30,9	38,5	43,0
Escola primària o batxiller inacabat	50,9	34,7	25,3

Si, abans del 1966, els canvis foren, sens dubte, considerables, la mobilitat dels darrers vint anys és un fet no gens negligible: avui gairebé un terç dels militants del PCUS són universitaris, i el 43 per cent tenen un títol de batxillerat o equivalent. Això significa que si, d'una banda, hi ha al PCUS un 56,5 per cent d'obers i camperols, de l'altra hi ha un 72,5 de llicenciats i doctors i batxillers o afins. Forçosament, doncs, molts d'aquest *obers i camperols* són *lli-cenciats i doctors*. En qualsevol cas, els *empleats i tècnics* (és a dir els enginyers, agrònoms, científics, metges, llicenciats en filosofia, pedagogia o art) tenen un pes específic notable, a desgrat de l'aparent descens del seu percentatge del 46 al 43,5 per cent. I el pes —si més no quantitatiu— dels qui només tenen ensenyament primari cau ràpidament.

Els canvis, dins la realitat del PCUS, també s'han manifestat en un altre sentit. La incorporació de dones als rengles del PCUS no ha estat —ni és— una qüestió senzilla. La prova la tenim en el fet que, el 1920, en un moment històric que pràcticament ningú no dubtaria a qualificar com a revolucionari, només el 7,4 per cent dels militants del PCUS eren dones. Després, la situació ha anat evolucionant, lentament:



DONES INSCRITES AL PCUS

	<i>milers</i>	<i>% sobre el total</i>
1920	45	7,4
1940	490	14,4
1960	1.692	19,4
1983	4.968	27,5

El salt del 1920 a 1940 fou seguit d'un llarg —i conegut— període d'estancament entre el 1940 i el 1960. Del 1960 ençà, de nou, la mobilitat. Un canvi que no assoleix capgirar, és clar, la situació, però que assenyala una incidència de les dones en la vida d'un partit —el PCUS— ben superior a la que tenen en altres formacions polítiques. Pel que fa al futur, la situació pot evolucionar positivament si hom té en compte les dades que segueixen:

DONES ENTRADES AL PCUS

Percentatge sobre el total de nous ingressos

1966-1970	25,7
1971-1975	29,5
1976-1980	32,2
1981	33,8
1982	34,3

Els canvis en el grau d'instrucció i en la participació femenina dins el PCUS són signes de moviments en la base d'un abast que seria difícil minimitzar.

Ara: el context exterior, l'augment de la tensió entre els blocs, pot petrificar aquests moviments. El diàleg que segueix, entre un periodista de *Le Nouvel Observateur* i un comunista (trotskista) francès és un exemple, si es vol triar un xic a l'atzar, d'aquesta possibilitat:

N. O. — *Com us podeu mostrar solidaris amb els europeus de l'est... si no és combatent els dirigents del Kremlin?*

D. R. — Jo no crec pas que l'estatègia de l'enfrontament afavoreixi l'alliberament de la societat del poble soviètic. Per una raó evident: els soviètics són considerats i es consideren ells mateixos com la segona potència mundial. Si se senten amenaçats, es produeix un fenomen de bloqueig. A desgrat de tot, el poble, si sent una amenaça exterior, fa bloc amb el poder. Cal no fer un error d'apreciació. ¿Per què els jueus russos, emigrats a Israel, retornen a l'URSS? Perquè el sistema, que ens sembla totalment insuportable, té per a ells aspectes còmodes. A l'URSS l'assalariat té la garantia del seu salari.

N. O. — *Hom ha resolt el problema amb una frase, dient: «a les casernes no hi ha atur».*

R. D. — Pot ser. Però, per a l'assalariat que no vol estar en situació d'atur, és perfecte. Hem de comprendre aquestes tries per a tenir una idea de la complexitat de la societat soviètica. I a més, cal ésser seriosos. Entre el període stalinista i avui hi ha una enorme diferència... I, sobretot, cal no imaginar-se que la societat soviètica és immòbil. No para de bellugar... ●



Hidraulicistes uzbeks

«Soviets i electricitat», la fórmula de la construcció del socialisme, també hauria pogut ser per als uzbeks: «aigua i revolució». Els uzbeks, un conglomerat de tribus amb múltiples influències, islamitzats des del segle XIV, viuen en un país que és, fonamentalment, un desert. Amb les muntanyes de Pamir i Altai al sud i a l'est i uns quants grans rius. D'una revista que es publica en uzbek, rus, anglès, francès, castellà, alemany, persa, àrab i urdú, hem extret les següents declaracions de l'hidraulicista Ismail Djurabékov:

En les condicions naturals d'Uzbèkia, l'agricultura és impossible sense reg artificial. La secular història d'aquest país és, alhora, la història de l'agricultura de reg. I si ens referim als èxits de l'agricultura, en particular a la producció de cotó brut, als èxits assolits durant el poder soviètic, hem de ressaltar que això es deu, primer de tot, al desenvolupament de la irrigació. La superfície regada gairebé s'ha triplicat en setanta anys (1913-1983) i actualment comprèn 3,6 milions d'hectàrees. En aquest període, la collita global de cotó ha passat de cinc-centes mil tones a sis milions, o sigui que ha augmentat dotze vegades.

El nostre poble diu que l'aigua és la vida. Els científics calculen que un quilòmetre cúbic d'aigua de reg a Uzbèkia permet obtenir cent dotze mil tones de cotó, cent setze mil tones de productes de l'horta, melons i sindries, quaranta-una mil tones de fruita i raïm, deu mil tones de carn, cent catorze mil tones de llet, quatre-centes tones de capolls de seda. Una quantitat així d'aigua significa regar seixanta-cinc mil hectàrees de terra i comporta cinquanta mil llocs de treball, és treball i vida normal per a tres-cents mil habitants.

Aquesta és la valor d'un quilòmetre cúbic. Tots els sistemes de reg de la república recullen cada any, dels rius, cinquanta-cinc quilòmetres cúbics, un 90 per cent dels quals els consumirà l'agricultura.

Complexes instal·lacions hidràuliques condueixen l'aigua fins als camps. Entre totes conformen el sistema de reg. Aquests sistemes ja existien a Uzbèkia abans de la revolució d'octubre, però des del punt de vista de l'enginyeria eren primitius i d'eficiència escassa. I és lògic, car aleshores no hi havia formigó, ciment, metall, màquines, etcètera, coses que ara ens permeten bastir obres hidràuliques úniques en el seu gènere i segures, i canals on l'aigua es regula pitjant botons als taulers de comandament. Els sistemes d'abans de la revolució enviaven aigua als camps petits i diferien dels actuals per l'enorme longitud i densitat dels canals, per la incomparable infinitat de collectors i distribuïdors d'aigua. Això provocava una pèrdua considerable d'aigua de reg i malbarataments enormes del treball per mantenir els sistemes en funcionament.

A l'època soviètica, per resoldre les tasques econòmiques que es compliquen any rere any, i en primer lloc per elevar de forma planificada i estable la producció de cotó, va caldre una reconstrucció de tots els sistemes de reg. Fa ja mig segle que s'hi dediquen els especialistes d'Uzbèkia, que no cessen, alhora, d'integrar noves terres a l'agre. Aquests anys s'han estès grans canals que regen centenars de quilòmetres i semblen rius cabdalosos. Han estat construïdes nombroses instal·lacions hidràuliques úniques, així com més de vint embassaments grans i petits, amb una capacitat total de més de vint-i-cinc mil bilions de metres cúbics.

[...]

Tanmateix, val a dir que la república ha entrat en una etapa en què podrà fer servir del tot els seus recursos aquàtics. Amb el ritme existent d'integració de noves terres —unes cent mil hectàrees l'any— es farà notar la manca d'aigua de rec. En paralitzarà això el foment? De cap manera: en el futur hom preveu transvasar a Uzbèkia part del cabal dels rius siberians: primer unas vint-i-cinc quilòmetres cúbics l'any, i després uns seixanta. Per ara continuarem construint sistemes de reg, millorarem els sòls i economitarem l'aigua de reg. Els càlculs evidencien que, com abans, podrem integrar anualment de noranta-cinc a cent mil hectàrees de noves terres fins que la suma total de superfície regada arribi als cinc i mig o sis milions d'hectàrees.

L'Estat sempre ha ajudat i continua ajudant els especialistes en reg. Cada any la república hi gasta més de mil milions de rubles. Aquest ajut, així com el creixent potencial econòmic d'Uzbèkia i el seu nivell científic i tècnic, són la garantia que disposarà de l'aigua que li cal per al reg. ●

NOUS HORIZONS PREGUNTA



La situació de la classe obrera a Catalunya

Josep Armenteras

(continuació)

4. La distinció entre classe obrera tradicional i nous as-salariats (tècnics, ensenyants, sanitaris, treballadors dels serveis socials i de l'administració) pot afavorir el corporativisme, o és un factor d'enllaç entre els treballadors i el conjunt de la població?

És evident que aquesta problemàtica no és nova, atès que fou una de les principals preocupacions teòriques de l'esquerra marxista i «socialista» durant la dècada dels seixanta. Altrament, és un fet que, des dels orígens mateixos del capitalisme fins als nostres dies, les mutacions esdevingudes com a conseqüència de les modificacions del procés productiu i l'expansió mateixa del sistema (divisió tècnica i social del treball, fluxos emigratoris i immigratoris, desaparició de l'artesanat, concentració urbana, desplaçaments de la força de treball, increment del sector secundari i contracció de l'ocupació en el sector primari, etcètera) han incidit a fer que la composició estructural de la classe obrera estigués sempre en procés de transformació i recomposició permanent, cosa que no vol pas dir que el fenomen desenvolupat aquests darrers anys amb l'aparició de noves categories professionals no sia qualitativament diferent i que, desbordat per la seva ràpida acceleració, partits i sindicats no encertem a situar-lo correctament dins una estratègia adequada o ens manquin instruments per assolir la progressiva integració d'aquests sectors de més recent constitució dins dels nostres esquemes, en certa faísó, encara clàssics.

Això no obstant, penso que més greus que aquestes mancances són les que es deriven avui dia de no poder o no saber connectar amb nombrosos estrats desorganitzats de la classe obrera tradicional mateixa, la gairebé totalitat del món juvenil, obligat a romandre desocupat, o amb la immensa majoria de la població femenina discriminada arreu des de sempre, i avui superlativament atomitzada i forçada de nou a recloure's a la llar. Aquí és on veig el veritable problema que cal que ens plantejem si de fet volem procedir a la reunificació en la diversitat de la classe en el seu conjunt, compresos —per descomptat— pensionistes i ju-

bilats, aturats i gent que no ha conegut altra feina que el treball negre o l'ocupació eventual, i que no pas per això deixen d'ésser treballadors productius i doblement explotats ben sovint.

Tornant, però, a la pregunta que se'ns formula, voldria subratllar d'antuvi que no té res d'estrany el fet que es detecti un cert retrocés d'aquests col·lectius de treballadors cap a postures corporativistes quan, com acabem de descriure, són els obrers mateixos de les indústries tradicionals els qui sovint es reclouen en actituds insolidàries quan senten amenaçat el seu lloc de treball —i qui no l'hi té avui?— o, senzillament, intueixen la possibilitat de veure retallat el seu poder adquisitiu. Tanmateix, i malgrat això, crec que la diversitat de la classe i la proliferació de quadres tècnics i professionals (molt gran a determinades indústries i processos productius) constitueix, àdhuc al marge de la més que probable proletarització d'aquests darrers, un factor políticament positiu, atès que contribueix a evitar la formulació de simplificacions maniquees i, en tornar més flexible la composició del teixit social, permet que la nostra estratègia de revolució de la majoria gaudeixi del terreny adequat per avançar a pesar del fet que, en contrapartida —i sobretot a tenor de l'agreujament de la crisi—, faciliti també la possibilitat de penetració de la ideologia burgesa en el si de les organitzacions del moviment obrer i qüestioni a la pràctica l'hegemonia de la classe obrera pròpiament dita dins un nou bloc de progrés.

És feina dels comunistes, no obstant això, fer front a la creixent onada d'irracionalitat que envaeix el món acadèmic i traspua avui la cultura dominant, procedint al nostre rearmament moral i lliurant la batalla en el camp ideològic. I és tasca igualment de tots nosaltres aconseguir també que la classe obrera, aliada al destacament més lúcid de les forces de la intel·ligència i qualsevulla que en sia la composició, s'articuli entorn d'una estratègia d'avenç tot conservant-ne intacta —que no vol pas dir reduïda a fórmules caduques— la capacitat revolucionària que, en definitiva, no és altra que la seva voluntat d'esdevenir, no ja l'ala esquerra (?) del capitalisme (com succeeix als rengles socialdemòcrates), sinó alternativa real i radical al sistema d'explotació i dominació establert.

5. Creus que la història del moviment obrer català (anarcosindicalisme, guerra, sindicats verticals) pesa sobre el present, o som en una situació totalment nova?

Ideològicament, crec que tots aquests factors pesen avui ben poc, atès que, en certa faísó, és veritat que ens trobem davant d'una situació, si no totalment nova, sí que força diferent. Ara bé, per tal com qualsevol situació és resultat i pròducte d'un determinat procés històric, seria ingenu ignorar fins a quin punt el nostre passat més proper ha influït i condicionat les nostres pautes de conducta presents.

Així doncs, si bé és cert, d'una banda, que —d'una manera conscient— fenòmens com l'anarquisme, episodis tan transcendents com la guerra civil o la pràctica dels sindicats verticals no són actualment valorats ni tinguts en compte per la immensa majoria dels treballadors —la qual cosa, en part, és lamentable, ja que expressa un palès desconeixement de la seva pròpia història i el refús d'una herència que, tot amb tot, és la nostra—, no pas per això deixa d'ésser igualment ver que la repressió posterior a la guerra civil i la decapitació del moviment obrer han estat dos factors decisius a l'hora d'explicar-nos el parèntesi que ens ha permès encetar noves esperències sindicals sense arrossegar cap llast, i gairebé sense línia de continuïtat amb processos anteriors i sense —i això és decisiu— que l'hegemonia en el si del sindicalisme d'estratègies d'inspiració marxista (paraleles, cal dir-ho, a la socialdemocratització, accelerada a partir de la recuperació del marc democràtic, d'una UGT renovada en franca contradicció amb els seus propis principis programàtics) hagi incidit a dotar el moviment obrer en el seu conjunt d'una major i més nítida consciència de classe, circumstància a la qual no són aliens ni els canvis qualitius esdevinguts durant aquests darrers anys, i molt singularment durant la passada dècada, en la formació social espanyola, ni el fet, sovint subestimat, que, tal com ens ho recordava Sacristan en una molt recent entrevista: «es parla contínuament dels sis milions de jueus exterminats pels nazis, però ben poques vegades dels quadres socialistes i comunistes assassinats a l'Europa central. Només a Alemanya, el seu nombre s'estima en sis-cents mil: tota una generació. Això compta, com ha comptat a Espanya la mort o l'exili de la quasi totalitat dels quadres socialistes i comunistes durant la guerra civil i després d'ella». És obvi que, pel que fa a això, els anarquistes, malgrat que en menor escala i sense tan importants pèrdues, podrien argumentar de semblant faísó, singularment, almenys, tocant a casa nostra.

En aquest sentit, cal convenir que gairebé ens ha tocat començar a partir de zero i que això es deixa notar, tant —sobretot— a l'hora de trobar a faltar la projecció d'una consciència de classe veritablement revolucionària entre les masses com, encara més, en la manca de quadres sòlidament formats en la disciplina marxista i d'organitzacions sufi-

cientment arrelades com per resistir fermament l'actual ofensiva burgesa desfermada contra el moviment obrer i contra les seves conquestes, tan poc consolidades —ara ho sabem— com durament i penosament assolides.

Tanmateix, és necessari afegir que l'existència dels sindicats verticals, mitjançant les seves pràctiques corporativistes, el seu nefast paternalisme i el fet que la participació es limités a la col·laboració i, per consegüent, a la delegació de responsabilitats a les mans d'una reduïda élite, gairebé sempre corrompuda i en si de la qual la penetració de quadres autènticament representatius de les reivindicacions obreres no s'esdevingué sinó molt lentament i, volgutament o no, amb caràcter inevitablement avantguardista, ha afavorit, justament amb l'agudització de la crisi, que importants col·lectius de treballadors, acostumats a adoptar actituds passives durant aquest llarg procés de redreçament del moviment obrer, lluny de veure en els actuals sindicats instruments de participació i de defensa dels seus interessos de classe, els jutgin en funció únicament dels resultats aconseguits en cada negociació concreta sense comprometre's gaire ells mateixos en cap lluita específica, sense afiliar-hi gairebé mai i, en manta ocasions, esperant-ho tot d'unes organitzacions en què activament no militen, la dinàmica interna de les quals ignoren i s'hi senten personalment estranys.

És més, la preocupació d'amplis estrats de treballadors només es desvetlla, habitualment, a l'hora de negociar-ne el propi conveni, i encara això de faísó expectant i amb absolut desinterès pel que fa al conjunt de la negociació col·lectiva i, per tant, amb criteris netament corporativistes, comportament aquest influït sens dubte pel forçat absentisme en què es veieren obligats a romandre sota el franquisme i per l'evident desconfiança envers les iniciatives dels seus representants que, ara com abans, consideren com elements més o menys oportunistes o, en el seu defecte, sotmesos a altres disciplines i no a l'exclusiva defensa dels seus interessos.

En el si dels sindicats, el reflex d'aquesta situació deriva a una progressiva desmoralització només compensada (?) per una politització creixent d'un notable nombre dels seus quadres i amb una sensació d'aïllament paral·lela a un increment de temptacions avantguardistes que, propiciades més que no pas afeblides pel caràcter de simple delegació i no de corresponsabilització amb què, des de les fàbriques, s'obliga a treballar a no pocs comitès, fa que, ben sovint, força companys inverteixin l'ordre «natural» de prioritats i acabin menystenint la seva tasca dins les empreses i sobrestimant les seves activitats en el si de les unions i, en darrer terme, interessant-se més, a la pràctica, a traslladar

els problemes del sindicat a l'interior de les factories que no pas a intentar resoldre des dels centres de treball mateixos, i amb criteris sindicals, els problemes laborals allí existents.

Restablir, en la mesura dels possibles, els malmesos lligams entre els delegats, les seccions sindicals i els comitès d'empresa amb el conjunt dels treballadors i evitar que el quietisme i la delegació —o, si es vol, la cessió de responsabilitats— per part d'uns degeneri en actituds voluntaristes, dimissions prematures o fugues cap endavant per part d'altres, ha passat a ser un dels nostres principals reptes, si no és ja el més urgent i un dels de menys fàcil solució. No endebades ens adverteix el company Camacho «que no hi ha avantguardes sense reraguarda», i massa bé sabem nosaltres que no és bo que alguns dels nostres millors activistes, disposats a no abandonar la trinxera malgrat que es vegin obligats a lluitar sols, argumentin com aquell conegut personatge de Malraux que, sabent-se ell mateix un revolucionari professional, considerava que la seva feina, com la del cirurgià, es limitava a realitzar la intervenció pulcrament i correcta, sense preocupar-se ni de l'estat ni dels sentiments del seu pacient. I que comportaments com aquest existeixen, i no precisament per casualitat, ho palesa la virulència amb què s'han conduït algunes de les darreres vagues i mobilitzacions, on no pocs quadres sindicals, segurs del que es jugaven en aquests enfrontaments i convençuts de tenir raó, no han dubtat a emprar mètodes contundents, entenent que els resultats i l'extensió del conflicte eren objectivament allò que havia de perjudicar l'empresari i forçar la patronal a negociar, independentment dels mètodes i mitjans emprats per aconseguir-ho i les inevitables seqüeles negatives que a mitjà termini acostuma a provocar entre els companys mateixos de classe l'adopció d'actituds semblants. Actituds sobre les quals, d'altra banda, ateses les actual circumstàncies, personalment em nego a emetre judicis de valor, però que sens dubte no pas per això han de deixar d'ésser objecte de reflexió i —per què no dir-ho?— susceptibles també de crítica, sempre que aquesta no es tradueixi en simples desqualificacions i vagi acompanyada —si és que efectivament n'hi ha— de les possibles i corresponents alternatives.

Destriar d'entre tota aquesta confusa, mutant i no gens engrescadora panoràmica, què és conseqüència de l'aprofundiment de la crisi, què resultat de l'àmplia repressió de la postguerra, quines les reminiscències de quaranta anys d'imposat verticalisme i com ha influït en el moviment obrer el fet crucial de no haver sabut arribar a la ruptura i haver acceptat entrar en el joc de l'anomenada reforma política o, per precisar-ho encara més, encertar a analitzar com s'han condicionat i interrelacionat mútuament tots aquests i altres factors és

una investigació encara pendent que no ens duria enlloc però que possiblement caldrà emprendre seriosament algun dia i que de bon grat deixo per als qui, en el seu moment, gaudeixin dels mitjans, la capacitat i l'entusiasme —no mancat d'una bona dosi d'escepticisme— per a fer-la.

6. La referència al marc estatal espanyol reforça o dilueix les reivindicacions dels treballadors de Catalunya?

Globalment les reforça, almenys a l'hora present, malgrat que a finals dels anys setanta hi hagué algun moment en què determinades reivindicacions possibles llavors a Catalunya mercès a un superior grau d'organització de la classe obrera i al fet de desenvolupar-se el seu combat en una etapa sovint qualitativament més avançada de la lluita —de la qual, en part, l'elevat nivell de penetració social i la pràctica hegemonia cultural assolits llavors pel PSUC eren, a més a més d'un estímul, un exemple palès— hagueren de subordinar-se a les més modestes que es formulaven dins l'àmbit estatal, cosa que influí perquè en un cert nombre de sectors, en què només es pogueren negociar convenis d'abast estatal, s'hagués d'abaixar el llistó reivindicatiu en funció dels interessos generals del conjunt de la classe.

Cal dir, no obstant això, que, al marge del fet que em semblen correctes els plantejaments que s'adoptaren per tal d'anivellar desequilibris evidents, CCOO —a l'inrevés que la UGT—, en defensar la negociació articulada, ha intentat sempre que els acords generals fossin específicament acords de base, susceptibles de millorament en altres àmbits concrets com els de nacionalitat, província, empresa, etcètera.

Insisteixo, tanmateix, que, a l'hora actual i sobretot davant l'ofensiva que els treballadors patim, la referència nítida al marc estatal és, ultra positiva, eficaç, atès que ningú, fora de nosaltres, no pot tenir major interès a interrelacionar i unificar totes les lluites entorn d'un eix vertebrador comú que ens permeti treballar per invertir la present correlació de forces i incidir en sentit positiu sobre la política econòmica d'un govern tossudament decidit a trair-ne el propi programa i a incomplir sistemàticament la totalitat de les seves promeses electorals.

Altament, és possible intuir que l'espectacular increment experimentat pel vot pujolista al cinturó industrial barceloní es deu probablement, en gran mesura, més que no pas a un vot de càstig al govern del PSOE o a una hipotètica identificació amb un determinat (?) projecte nacionalista, al fet que la demagògia interclassista i el missatge, alhora paternalista i insolidari, de «primer nosaltres» ha



qualitat veritablement en certs estrats socials i capes populars profundament abatuts pels estralls de la crisi, que han vist en el —d'altra banda ambigu— discurs convergent una possibilitat d'arrencar per a Catalunya (?) una major part del pastís a qualsevol preu i malgrat que fos —que no és el cas— en detriment dels altres pobles de l'Estat espanyol, o singularment a costa de posar en qüestió l'existència mateixa d'uns fons de compensació interterritorials destinats, en principi, a corregir desequilibris i cobrir les necessitats i despeses més urgents de les maltractades poblacions de les que, per a tants d'aquests sectors de votants, són les seves terres d'origen. I en subratllar això penso que no va del tot desencaminat, si és que no l'encerta de ple, en Pep Subirós quan, en un article aparegut a *El País*, reflexionant en els mateixos termes sobre aquest fenomen i parafrasejant Lenin enginyosament, ens parla del «corporativisme com a estadi superior del nacionalisme».

En aquest sentit, doncs, crec que, sense renunciar a refermar el paper d'avantguarda que correspon als treballadors en la defensa de les llibertats nacionals de Catalunya, que tothora hem de saber fer nostres, i sense renunciar tampoc (que no vol dir pas necessàriament exercir) a reivindicar el dret inalienable dels pobles a l'autodeterminació, és convenient que, al costat del caràcter inequívocament nacional de la CONC, encertem a potenciar i enfortir —fins al punt de barrar definitivament el pas a qualsevol intent de la burgesia catalana de dividir el moviment obrer instrumentalitzant sindicats anomenats exclusivament «nacionalistes», però en realitat simplement corporativistes i, invariablement, sempre grocs— la solidaritat de classe entre els treballadors de tots els pobles d'Espanya en la perspectiva d'aconseguir que aquest lligam indestruïble entre els qui romanen sotmesos sota un mateix jou es manifesti i doni un ampli suport als partits autènticament d'esquerres de cada indret del país, i no pas —com ara s'esdevé— que abonin la gestió tothora xovinista dels seus enemics de classe i es dilueixin, en lloc d'identificar-se, en el moment d'expressar la seva voluntat a les urnes amb projectes de caire populista que, en darrer terme, ideològicament almenys, s'han situat ben a prop del feixisme, si no a la seva antelata mateixa.

Òbviament, avançar en aquesta direcció ens obliga, paral·lelament, des dels nostres rengles mateixos, a adequar la nostra estratègia en aquesta realitat i, encara més, en aquests objectius, esforçant-nos per subratllar la personalitat i els trets específics de cadascuna de les organitzacions del PCE a les diverses comunitats autònomes, i, pel que fa a nosaltres, vetllar per la plena independència del PSUC a l'hora d'elaborar —tenint sempre presents els nostres llaços fraters amb els comunistes de

la resta de l'Estat— la nostra pròpia línia política. Tot això, però, sense perdre de vista que cal fer entendre a tots els treballadors que, sien quines sien en concret les circumstàncies que travessin, no avançarem pas com a classe si confrontem les nostres reivindicacions amb les dels altres pobles ni si ens despreocupem dels problemes comuns que ens uneixen ni, per descomptat, si ens oblidem que els nostres interessos generals són els mateixos i, per tant, el nostre és, en definitiva, un sol combat que, d'altra banda, mai no aconseguirem veure guanyat de debò sense bandejar abans qualsevol temptació corporativista d'afermar-nos o salvar-nos (?) al marge o en detriment dels altres, i sí, en canvi, mercès a l'esforç solidari i conjunt de tots nosaltres.

I, ja per acabar aquest apartat, únicament afegir que, malgrat que, ara i aquí, opcions pujadistes o nitidament reaccionàries no són factibles, entre altres raons pel fet que la burgesia nacionalista catalana necessita, no menys que la classe obrera mateixa, un marc mínimament democràtic per legitimar la necessitat i existència de l'Estatut mateix i, consegüentment, per gaudir d'un autogovern que li permeti expressar de faísó singular la seva identitat política, avui, i sempre per als comunistes, la major divisió entre els homes no és —tot i que sovint és força greu i pot desembocar àdhuc en els genocidis més flagrants— la que separa i enfronta les nacions entre elles i uns pobles amb uns altres, sinó la que divideix la societat en classes i l'espècie humana mateixa en explotadors i explotats.

Un altre incís que voldria fer —incorrent en el risc de fer-me pesat— és que, a Catalunya, la proliferació, estadísticament important en comparació a la resta de l'Estat, de petites i mitjanes empreses, afegida als contractes paternalistes vigents en alguns llocs fins als inicis dels anys vuitanta, han propiciat un tipus de relació peculiar entre una part d'aquest empresariat i els seus empleats que, a determinades comarques, ha influït notablement per facilitar la consolidació entre amplis sectors de la classe obrera de comportaments corporativistes difícils d'eradicar a pesar de la virulència de la crisi, i que, freqüentment, són terreny adobat per a la penetració de la ideologia petit-burgesa dins el moviment obrer mateix, ultra esdevenir font permanent d'insolidaritat, si no deu d'actituds egoistes i particularistes a l'hora d'afrontar els problemes concrets de les mateixes empreses o, singularment —i amb això acabo—, a l'hora de pronunciar-se sobre conflictes que directament no els pertocuen o sobre qüestions que afecten la classe obrera o el seu propi ram com a conjunt a nivell d'Estat, per no enraonar ja d'aquells que la situen pel davant de la seva —voldríem nosaltres que inequívoca— vocació internacionalista.

7. La publicitat d'escàndols econòmico-financers en el món de les altes esferes (tant a l'empresa privada com al sector públic), contribueix a afeblir el sentit del deure dels treballadors (absentisme, productivitat)?

En l'actual entorn crec que, al marge de les possibles repercussions ètiques o psicològiques que pot provocar entre els treballadors la pública denúncia d'aquesta mena d'escàndols, factors com l'absentisme o la productivitat no acostumen a ressentir-se'n gaire, sia quina sia la reacció individual de cadascú davant d'aquestes evidents mostres d'insolidaritat social, atès que, més que no pas variables sobre les quals pugui influir decisivament el treballador, són cada dia més actituds i conceptes sotmesos als ritmes objectivament imposats pel procés productiu i per les normes que regulen les relacions de producció pròpiament dites. Per tant, globalment, penso que els efectes negatius que sobre el nivell de productivitat podria tenir el coneixement d'aquests afers delictius resten gairebé sempre contrarestats per la dinàmica mateixa de l'organització del treball. Altrament, l'absentisme, en la mesura que pugui desprendre's de comportaments voluntaris i, conseqüentment, en la seva qualitat de presumpte frau, val a dir que la seva tendència és, a l'hora present, la de disminuir, i això tant a conseqüència de les previsible sancions que es desprenen de la revisió de la legislació laboral vigent com a resultes de les substancials retallades que han sofert darrerament les prestacions per incapacitat laboral transitòria.

En aquest sentit, doncs, com a treballador i com a sindicalista, jutjo com a més preocupant l'increment del nombre d'accidents laborals i l'augment de sinistralitat que avui hi pot haver —i de fet CCOO ha detectat que ja n'hi ha— a conseqüència d'acudir a la feina quan hom no es troba en condicions prou òptimes per desenvolupar les seves tasques habituals o quan —i aquest és un altre factor estretament lligat, si no indissociable, al que comentem— s'accepta de treballar en pèssimes condicions de salubritat o amb un mínim de protecció per temor a denunciar l'empresa o a cursar la reclamació oportuna, i en definitiva per por a perdre el lloc de treball o a exposar-se a ser acomiadat, que no pas per les seqüeles d'un probable increment de l'índex d'inassistència al treball, desidia aquesta, d'una o altra faïso, sempre econòmicament penalitzada i, en l'actual període, almenys en l'àmbit laboral en què personalment em moc, sens dubte per diverses raons en franca regressió.

Responent a l'interrogant que més en concret se'ns formula, és evident que el coneixement de comportaments il·legals, habituals en l'àmbit de l'empresa, tant privada com —sobretot— pública, contribueix a difondre el sentiment que en aquest país

la corrupció i l'estafa són mals endèmics que no sabem o no volem eradicar i, el que és encara pitjor, abona la tesi que tots els governants són iguals, el tòpic —no sempre irreal— que el frau, el nepotisme, el clientelisme i el constant malbaratament de recursos són factors inherents a qualsevol administració, sien franquistes o bé es diguin centristes o socialistes els mandataris de torn.

No obstant això, és igualment cert que el treballador mitjanament conscienciat, si no l'obrer més senzill, encerta tothora la distinció entre els abusos i corrupteles propis d'un sistema com el capitalista, fonamentat en l'explotació del home per l'home, i per tant immoral en essència, i els comportaments d'aquells que —tot dient-se socialistes— es mouen com el peix a l'aigua dins les xarxes d'una formació social que, formalment almenys, s'havien compromès a transformar.

Atenent més, per exemple, al cas de RUMASA, allò incompreensible i escandalós, a parer dels treballadors, no és pas l'actitud de Ruiz Mateos, coherent a la fi amb els seus principis o amb la seva absoluta manca de principis, sinó la posterior reprivatització de les empreses màs rendibles del holding després d'haver estat sanejades amb diners públics. El poble entén que el robin els qui li han robat sempre, i els qui, per definició, estan professionalment destinats a fer-ho; allò que veritablement l'indigna i el desespera —si no el sumeix en el menfotisme i la indiferència— és contemplar com l'estafen i el traeixen justament aquells en qui n'havia dipositat la confiança, convençut que eren portadors d'una altra racionalitat que la de la lògica del guany, o que senzillament havia cregut que eren persones serioses i políticament honrades.

Per expressar-ho més clarament encara: els treballadors no arriben a comprendre, sense experimentar un cert estupor, com en una data com el Primer de Maig el senyor president del govern pot adreçar-se'ls, des de la seva condició de secretari general del PSOE i militant de base (?) de la UGT, i dir-los que «és corporativisme subordinar els seus interessos de classe als interessos superiors (?) de la nació», o que, uns dies abans, emfàticament i sense eufemismes, afirmés davant una reunió d'empresaris que «el capitalisme és el menys dolent dels sistemes coneguts i aquell que millor funciona», o que, amb absoluta manca d'ètica, vagi predicant i repetint arreu que «en termes macroeconòmics no hi ha solucions ni alternatives de dreta o d'esquerra, sinó únicament problemes tècnics a resoldre», etcètera, etcètera. I els treballadors no poden ni volen entendre que se'ls digui això, de la mateixa manera que els pobles es neguen a combregar amb rodes de molí, perquè en

el fons no ignoren que parlar-los així equival, en la pràctica, a condemnar-los a renunciar a tota esperança de canvi real, a desterrar el socialisme al regne de la utopia, a encallar en el més vergonyant dels possibilismes i a invitar-los, en última instància, a acceptar l'ordre establert amb la seva misèria, les seves alienacions, les seves xacres i desigualtats, i amb tota la frustració i marginació social que genera, com si fos el millor dels mons i l'únic ordre possible.

Desenganyem-nos, als treballadors no els astora ni afebleix en especial, sinó que ben al contrari els indigna i incita a rebel·lar-se, el fet de contemplar les injustícies que es cometien i es veuen obligats a partir sota el capitalisme i els escàndols que reiteradament protagonitzen els seus magnats i epígons. Als treballadors, allò que de debò els sorprèn i colpeja, que si que els confon i desmobilitza inevitablement i els desarma moralment és adonar-se de veure com aquells que creia els seus autèntics representants s'expressen en realitat —sota pressió o no— com advocats d'altres interessos; o, per dir-ho amb d'altres mots: allò que efectivament els exaspera és comprovar com uns homes —que ingènualement situaven a l'avantguarda d'entre els seus— esdevenen en concret administradors lleials i servicials d'uns altres, que, no pas per casualitat, continuen essent els mateixos de sempre.

I heus aquí per què elaborar d'immediat un projecte d'esquerres creïble que serveixi de punt de referència per a tots els sectors progressistes del nostre país —tal i com assenyala en Gerardo Iglesias al darrer Comitè Central del PCE i com proposa el PSUC a nivell de la formació nacional catalana— és una tasca inajornable i urgent que se'ns imposa a tots els comunistes si volem arribar a temps, al capdavant de tots els qui creuen encara en un futur diferent, d'impedir que el socialisme (?) que ens ha tocat viure i patir des de l'endemà del 28-O no acabi podrint i prostituint definitivament les esperances que tot un poble, il·lusionat i dempeus, féu seves un 15-J ja llunyà, després de sofrir i lluitar durant quaranta anys de llarga nit per sortir de l'interminable malson feixista.

Aquest, i no pas cap altre, és, ara i adés, el veritable escàndol a què hem de fer front i el més immoral dels absentismes que cal denunciar i combatre. Tanmateix, sabem que no ha de ser tasca fàcil assumir aquest repte i reomplir aquest enorme espai buit que ha deixat vacant el PSOE amb la seva covarda i flagrant deserció. No obstant això, paga la pena intentar-ho, i és el nostre deure. I convé, a més a més, que ens afanyem a aconseguir-ho, atès que no és un secret per a ningú que la política, no menys que la naturalesa, té horror al buit i, consegüentment, el lloc que no reconquerim no

altres l'ocuparan ben aviat uns altres que, òbviament, també el faran seu contra nosaltres, com, d'altra banda, ha fet el PSOE mateix. I penso que no cal pas afegir que l'objectiu principal i prioritari d'aquest nou eix vertebrador, a la unió amb el qual convoquem els comunistes, ha d'ésser aconseguir que, a curt o mitjà termini, paral·lelament a l'esforç de CCOO per «exigir que el canvi possible esdevingui el canvi necessari», existeixi —i cristal·litzi entorn de la classe obrera i enfront dels qui, des de la seva arrogant prepotència, afirmen amb menyspreu que «aquest és l'únic govern d'esquerra possible»— una sòlida i engrescadora alternativa de renovació social capaç de fer possible una convergència de forces que ens menin de debò cap a un autèntic govern d'esquerres.

8. Quins són, als països d'Europa, els principals factors que han d'intervenir per tal de millorar les condicions de vida dels treballadors?

Per damunt àdhuc de les seves causes, no hi ha el menor dubte que el problema que preocupa més els treballadors és el de l'increment de les xifres d'atur: qualsevol estratègia adreçada a millorar les seves condicions de vida i de treball haurà de passar necessàriament per intentar donar-li solucions, i això amb el benentès que no es tracta sols de tornar a trobar ocupació per als qui directament han perdut el seu lloc de treball, sinó d'incorporar cada dia més la població femenina a l'anomenada activitat productiva, procurar alhora absorbir en tasques industrials nous contingents de treballadors del camp, actualment —almenys en el nostre país— en situació d'atur crònic.

És evident, tanmateix, que aquest necessari procés de rindustrialització i de readaptació de la força de treball, que nosaltres entenem estretament lligat a una profunda mutació dels hàbits i de la composició de la classe obrera, només pot avençar si de bon antuvi es tendeix a la reducció progressiva de la jornada laboral, l'accés voluntari a la jubilació anticipada i el rebaixament gradual de l'edat de jubilació forçosa, la prolongació del període de vacances, etcètera, i, òbviament, aturar el projecte ja engegat de reprivatització parcial de la Seguretat Social i, en definitiva, de liquidació de l'anomenat «Estat benefactor», tot assegurant a pensionistes, jubilats i treballadors conjunturalment desocupats, la percepció de prestacions que els permetin gaudir d'un digne nivell de vida.

No és menys palès que tot això no és pas possible sense, abans, posar fi a la folia de la cursa armamentista i a l'actual política de blocs i, pel que a nosaltres pertoca, sense exigir la immediata convocatòria d'un referèndum clar que ens permeti sortir de l'OTAN i afermar, previ desmantellament de les bases nordamericanes, la nostra vocació activa-

ment neutralista i la nostra voluntat d'esdevenir una nació no alineada. Tot plegat en la perspectiva d'alliberar recursos per a la inversió (sobretot pública atès —entre altres raons— que a les despeses militars se'ls atribueix aquest mateix caràcter), contribuir a la pacificació d'un món com més va més involucrat en conflictes bèl·lics localitzats que permanentment amenacen amb convertir-se en una guerra generalitzada d'abast i conseqüències imprevisibles o, per ésser més realistes, de conseqüències massa previsibles.

Val a dir que una nova etapa de coexistència pacífica, de no ingerència i, encara més, de no intervenció en els afers interns dels Estats, necessària perquè es desenvolupi una Europa autònoma i independent dels EUA, capaç de fixar-se els seus propis objectius i projectes de futur, sense hipotètiques servituds, una Europa disposada a intensificar-ne sense recels ni prejudicis els intercanvis comercials, culturals i tecnològics amb els països de l'est, intercanvis que inevitablement incidirien en una suavització de les formes de dominació política avui vigent en aquells règims i, per tant, en un apropament mutu entre els sistemes de govern d'uns països que, tot gaudint d'altres cotes de democratzació social i econòmica, resten formalment mancats de llibertats polítiques, i un grup de nacions, com les de l'Europa occidental, on el reconeixement de les llibertats polítiques i el respecte al pluralisme no aconsegueixen ni tan sols atenuar —sinó més aviat accentuar— les enormes desigualtats socials existents en el seu si i les no menys paleses injustícies inherents a tota formació social burgesa i, en definitiva, al mode de producció capitalista mateix.

Altrament, és un fet que una Europa amb capacitat per prendre les seves pròpies decisions podria influir decisivament en la recerca de solucions a no pocs dels litigis que avui enfronten entre elles les nacions del Tercer Món, així com a retrobar una política d'entesa amb aquestes que, enfront de la «nova divisió internacional del treball» que impulsen els Estats Units en detriment de tot el món anomenat subdesenvolupat i de tots els pobles del nostre continent en darrer terme, imposant i atiant una bipolarització maniquea entre els seus governs que és molt lluny de correspondre's amb la voluntat de pau i convivència reiteradament expressada per les més àmplies masses, tant de l'occident com dels països anomenats de «socialisme realment existent», maldi per aconseguir que imperi un «nou ordre econòmic internacional» més just i igualitari on les relacions entre els pobles es regeixin per criteris solidaris de major racionalitat, a la llarga ben segur que més beneficiosos per al conjunt del gènere humà, espècie enfrontada avui a la possibilitat del seu propi extermini si continua augmentat el nombre de focus de tensió, s'aprofundeixen els

actuals desequilibris i creix i continua multiplicant-se la legió dels desheretats, els afamats i els «condemnat de la terra» fins al punt d'amenaçar amb menar-nos a terribles enfrontaments que no més poden conduir-nos cap a brutals genocidis, si és que no ens aboquen finalment a l'holocaust.

Penso també que una Europa sense histèries bel·licistes i sense interessades fòbies per la seva pròpia «seguretat», una Europa lliure de tuteles i subordinacions, esdevindria de fet un espai òptim per facilitar l'avenç d'una esquerra real que ens permeti plantejar-nos la superació de la greu crisi estructural per què travessem, no pas remodelant des de les seves mateixes bases el sistema d'exploatació i dominació actualment vigent per tal de perpetuar la moral de l'opressió i consolidar l'afany de lucre i la lògica del guany, sinó assentar ja des d'ara els fonaments d'un futur que desitgem diferent, no només perquè sabem que és efectivament possible, sinó sobretot perquè, davant l'alternativa de «socialisme o barbàrie» en què l'imperialisme, amb la seva creixent irracionalitat i intransigència, ens situa irreversiblement, escollir simplement sobreviure equival ja d'entrada a optar d'una vegada per totes per la construcció del socialisme.

Per últim, tant pel que fa a la classe obrera catalana en concret com al moviment obrer en el seu conjunt, crec que és indispensable i urgent que, ultra la seva preocupació per combatre l'atur, la seva oposició radical a una reconversió arreu salvatge i bolcada exclusivament sobre les seves espatlles i el nostre dret a gaudir d'unes condicions de vida dignes i defensar l'existència d'un salari diferit que permeti a cada treballador el lliure accés a la sanitat i l'enseyament, és necessari incorporar a aquesta lluita, que és també la de tots, a més a més de la de la classe obrera que servim, valors i ideals antics i nous, sovint permanentment menystinguts si no simplement oblidats en la rutina de la nostra pràctica quotidiana. Valors que van des de la recuperació de la nostra vocació internacionalista i el profund sentiment, no sols pacifista, sinó antibèl·lic i, si cal, antimilitarista, fins assumir les reivindicacions més paleses del moviment feminista (que és essencialment revolucionari, tinguem-ho ben present) o el combat ecologista (que és també, i de faísó inequívoca, un combat de vida o mort) i ideals potser utòpics però tan cars com estratègicament irrenunciabls, com ho poden ésser l'exigència d'un aprofundiment de les llibertats, tant públiques com privades, la democratzació de les institucions i la participació real i no delegada del poble i de les organitzacions populars en tots els àmbits de l'administració, l'esforç per fer de tota la societat un col·lectiu plural i solidari i per tornar innecessària l'existència de qualsevol mena de ghettos de marginats (ghettos, altrament, en què no manquen mai els treballadors, sinó que en són

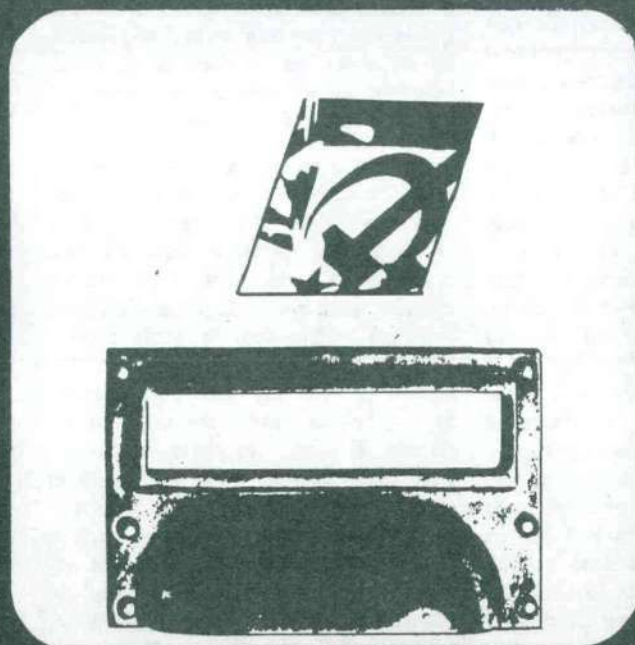
majoria) i contribuir a la humanització, si no a la desaparició, d'asil·ls i presons, assolint el repte de fer possible la plena reinserció social de presumptes delinqüents (?), folls (?), drogaaddictes... i, ja per acabar, aconseguir singularment, pel que fa a casa nostra, que el dret inalienable a l'autodeterminació esdevingui patrimoni comú de tots els treballadors, i també l'existència i les competències de l'autonomia —una conquesta i una reivindicació popular que cal encara eixamplar i omplir de contingut i vincular indestríablement a les nostres propostes de progrés i de canvi a fi d'impedir-ne el segrest i la manipulació per part d'unes determinades sigles o, el que és encara molt pitjor, per una sola persona, mitjançant una manipulació interclassista que, ara i aquí, ha estat possible únicament mercès a un seguit d'errors de l'esquerra i, consegüentment, del moviment obrer mateix, errors que ja des d'ara hem de començar a superar i corregir, i gràcies també a una maniquea i calculada demagògia que, serenament, sense crispació ni oportunisme, igualment hem d'aprendre ja a denunciar i combatre.

A tall de conclusió subratllaré només que sóc plenament conscient que assumir tots aquest problemes, i altres que hem deixat d'assenyalar, resta molt lluny de resultar feina fàcil. Ara bé, quan una classe aspira a esdevenir hegemònica, no sols té l'obligació de fer-los seus, sinó que ha de saber donar-los-en la resposta, alhora universal i singular. I no oblidem que la classe obrera és l'única que no

experimenta el menor interès a afermar-ne la pròpia dominació com a classe, sinó que és la primera i la darrera a la qual correspon —tot barrant el pas a qualsevol intent reaccionari de fer recular la roda de la història— avançar irreversiblement cap a una societat sense classes.

En aquest sentit, des del punt de vista dels interessos generals de la classe o, el que és el mateix, des d'una perspectiva estrictament marxista, qualsevol millora o empitjorament de les condicions de vida dels treballadors, qualsevol avenç a retrocés en la seva lluita, caldrà valorar-lo, doncs, no tant en relació al seu passat anterior o al seu més immediat present, sinó en funció d'aquesta meta futura. Per dir-ho més concretament i d'una altra faísó: per a nosaltres esdevé positiu tot allò que ens apropa objectivament al comunisme i esdevé necessàriament negatiu tot allò que ens n'allunya o contribueix a apartar-nos d'aquesta inevitable lluita transformadora que, d'altra banda, desitgem final. Els treballadors, les seves organitzacions de classe i, al seu capdavant, els partits autènticament revolucionaris, no aspirem a constituir-nos en autocràcia obrera ni a nivell de la CEE ni en un marc internacional més ampli; no és pas aquesta la nostra tasca. Nosaltres no perseguim cap altre objectiu que el de fer possible el comunisme, i no tenim dret a aturar-nos a descansar fins aconseguir-ho. Una vegada assolit això, de moment ni un pas més, però tampoc no cap pas menys. ●

DOCUMENTS D'ARXIU



De Pi i Margall al comunisme* (1931)

Jordi Arquer

Després d'alguns anys de silenci a l'entorn de la figura i de l'obra de Pi i Margall, esdeveniments polítics interns en un dels nostres partits pairalistes, han fet que recobressin interès i fossin discutides les idees pimargallianes: uns defensant-les en part i oblidant el millor de l'esperit de Pi i Margall; altres, atacant-les amb tota extensió obeint a l'esperit reaccionari de les nostres dretes.

Per a uns i altres, Pi i Margall ha estat, durant un quant temps, la figura de moda. Diem això perquè, si les dretes burgeses, per qüestió de principi, en ressuscitar la discussió sobre les idees del gran home, han hagut d'atacar-les —i aquesta és una de les glòries més altes de Pi i Margall: que les dretes l'ataquin—, aquesta trista esquerra burgesa acabada per l'esquerrà-reaccionari Rovira i Virgili, que s'ha erigit en mala hora interpretador i definidor màxim de la doctrina pimargalliana, les ha desfigurades, adulterades, deixant a part el caire social, les idees socialitzants de la ideologia de Pi i Margall! Tenim la convicció ferma que així com ara s'ha aixecat enlairant la bandera de Pi i Margall contra l'ofensiva reaccionària, no vacil·laria a arraconar-la si això li convingués per als seus fins polítics. ¿No fou el mateix Rovira i Virgili qui en la Conferència Nacional Catalana deia que anava més enllà del federalisme? El cas de Rovira i Virgili, però, és molt més greu. Ha viscut durant uns quants anys deixant de banda el federalisme que avui defensa per fer un front únic amb una escissió liberal-burgesa que es separà de la Lliga. En aquella ocasió, sols esmentaren Pi i Margall per a dir que tenien un programa més avançat que el federalisme —l'aspecte social de la ideologia de Pi i Margall, ni tan sols l'anomena-

ren— i es declararen hereus del reaccionari catalaníssim Prat de la Riba. La maniobra política d'aleshores, com també la d'ara, és motivada solament pel desig d'adaptar-se a les circumstàncies del moment —separats i tot conserven el nefast oportunisme cambonià— i a llur particular conveniència.

Si Rovira i Virgili adapta les doctrines de Pi i Margall a la seva mentalitat de petit-burgès, cal que els obrers de Catalunya combatem «Acció Republicana», car és un partit polític fet a base d'un pimargallisme mutilat. Un pimargallisme desnaturalitzat que, a les seves mans —cagitant les idees d'aquell de qui es diu seguidor— sols accepta les reivindicacions obreres com una gradual concessió generosa que ens ha de fer la burgesia! I pensar que es predica això a casa nostra, que la generositat ha de venir-nos d'aquells que llançaren la milícia ciutadana al carrer per acabar, amb la col·laboració governamental, el nostre gloriós moviment sindicalista.

Cal que parlem de Pi i Margall en relació a nosaltres —nosaltres som les noves promocions obreres que, sota el guiatge de les doctrines marxistes, aixequem la bandera de la III Internacional i, sota els seus plecs gloriosos, avancem segurs cap a socialisme—, cal que revisem la doctrina de Pi i Margall, no pas com una obra completa i definitiva, sinó com un punt de partida. El temps no passa inútilment. Però reconeixem en Pi i Margall un vident que va assenyalar amb justesa molts fets que després han vingut a confirmar les seves idees. Volem assenyalar els punts de contacte del pimargallisme amb les doctrines de Marx i Lenin. Hem de completar la doctrina política de Pi i Margall, afegint-hi —en part ja ho feia ell mateix— el contingut social revolucionari del marxisme.

La pàtria gran

La doctrina de les nacionalitats, l'obra bàsica de Pi, està gairebé d'acord amb la doctrina que defensem els marxistes. Qui hagi estudiat detingudament les dues doctrines haurà remarcat aquesta diferència: Pi i Margall porta la teoria del pacte fins a un límit on no arriba el marxisme, per justes raons de classe. Pi i Margall accepta que el pacte lliurement consentit ha d'ésser la màxima i única fórmula d'unió entre els pobles. I parlant de les províncies —la terminologia política del seu temps no usava encara gaire el terme «nacionalitats»— argumentava: «¿per quina regla de lògica o de justícia hom les hauria de portar demà, sense llur consentiment, a una confederació espanyola o ibèrica?» I és natural que els marxistes no puguem acceptar, en aquest punt concret, la doctrina de Pi i Margall, que podria portar-nos, en nom de l'absoluta llibertat d'una col·lectivitat a federar-se o no, a l'existència de pobles econòmicament forts, que usessin d'aquesta llibertat per a proclamar-se independents i negar llur ajut, llur col·laboració i llurs riqueses a les altres col·lectivitats. Per als marxistes, l'interès general de les col·lectivitats està per damunt de l'interès egoista d'alguna d'elles. L'edificació socialista en una ampla federació mundial de pobles regits per un pla econòmic únic, no pot admetre excepcions de cap mena. Parlant del dret de les nacions a separar-se de la federació —en l'època de l'edificació del socialisme—, Lenin escriví en les tesis acceptades el 1913 per la conferència del Partit Social Demòcrata Obrer de Rússia, aquest punt de vista:

«El dret de les nacions a disposar lliurement d'elles mateixes (cosa que significa que la Constitució salvaguarda a les nacions el dret de decidir amb tota llibertat, d'una manera completament democràtica, la qüestió de llur separació de la metròpoli) no ha de confondre's amb la utilitat de la separació d'una o altra nació. Aquesta última qüestió haurà d'ésser considerada pel partit social-democràtic cada vegada i en cada cas separatament, inspi-

(*) Els títols secundaris són de la redacció.

El text que avui presenta *Nous Horitzons* és ben bé un clàssic del comunisme als països catalans, tant pel que fa a la persona com al text. Jordi Arquer (Belcaire d'Urgell 1906-Perpinyà 1981) va ser un dels elements més actius del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i la Indústria, intervingué en la lluita clandestina contra la dictadura de Primo de Rivera i fundà el Cercle d'Estudis Marxistes, constituït clandestinament en el si de l'Ateneu Enciclopèdic Popular de Barcelona, l'any 1927.

Contribuí a la fundació del Partit Comunista Català, el Bloc Obrer i Camperol i —el 1935— el Partit Obrer d'Unificació Marxista. Col·laborà amb nombrosos articles a la premsa comunista catalana: *L'Hora*, *La Batalla*, *Treball* (primera època), *Front*, *L'Espurna*, i divulgà obres de Stalin, Lenin, Marx i Bukhàrin. Després de la guerra s'exilià a Mèxic i després a França. El 1977 tornava a Catalunya.

Quan Arquer escriu el text que presentem (1931), les idees de Pi i Margall havien estat objecte de comentari aprofitat pel catalanisme conservador, per Ventosa per exemple, i per la majoria d'agitadors polítics i publicistes liberals.

Tanmateix, gent emmarcada en la cultura marxista, com J. Xirau (membre de la Unió Socialista i posteriorment del PSUC), començaren a estudiar el polític federalista des d'una perspectiva que permetia vincular-lo als horitzons polítics de l'esquerra; això succeïa en un moment de crisi organitzativa del moviment comunista i de reorganització sobre la base de la conjunció d'alliberament social i nacional que, per a l'esquerra catalana, significava reordenació, no de Catalunya, sinó de tot l'Estat. Dit d'altra manera, s'esbossava per primer cop una alternativa al «pratisme». El text d'Arquer estrafà en ocasions la figura de Pi i Margall; el lector ho apreciarà fàcilment, perquè manifesta certs elements interessants a la nostra cultura comunista, com identificar dictadura del proletariat amb hegemonia de la majoria, o col·locar Pi i Margall en els rengles de la cultura marxista, fet que no ha de sorprendre més que veure-hi col·locat William Morris, per exemple, que molts encara avui no accepten. És a dir, dóna dimensions més amples a la cultura comunista i marxista; no és casual, al capdavant, que un dels exemplars del Manifest Comunista conservats a la Biblioteca Nacional de Madrid estigui profusament anotat del puny i lletra de Pi i Margall.

rant-se en el punt de vista dels interessos de tota l'evolució social i els interessos de la lluita de classes del proletariat per al socialisme.»

I afegia: «I en tots aquests casos, la social-democràcia no perdrà mai de vista que els terratinents, la clerecia i la burgesia de les nacions oprimides, han recorregut de vegades a les contrasenyes nacionalistes per amagar llur desig de dividir el proletariat i d'enganyar-lo efectuant a la seva esquena les transaccions amb els nobles i la burgesia de la nació dominant, contra els treballadors de tots els països.»

És obeïnt aquest sentit de classe que Marx i Engels, el 1848, al *Manifest Comunista*, contestant els qui acusaven «els comunistes de voler abolir la pàtria, la nacionalitat», escriviren:

«Els obrers no tenen pàtria. No se'ls pot prendre el que no posseeixen. Com que el proletariat de cada país ha de conquistar en primer lloc el poder polític, erigir-se en classe nacionalment directora, constituir-se com a nació, és per això nacional encara, si bé de cap manera en el sentit burgès del mot.

«Les demarcacions nacionals i els antagonismes entre els pobles desapareixen cada dia més amb el desenvolupament de la burgesia, la llibertat de comerç i el mercat universal, amb la

uniformitat de la producció industrial i les condicions d'existència que li corresponen.

«L'adveniment del proletariat les farà desaparèixer encara més de pressa. L'acció comuna dels diferents proletariats, almenys als països civilitzats, és una de les primeres condicions de llur emancipació.

«Suprimiu l'explotació de l'home per l'home i haureu suprimit l'explotació d'una nació per l'altra.

«Al mateix temps que l'antagonisme de les classes a l'interior de les nacions, desapareixerà l'hostilitat de nació a nació.»

En el *Manifest Comunista* mateix, Marx i Engels, quan parlen de «La lluita del proletariat contra la burgesia», afirmen «que encara que en el fons no sigui una lluita nacional, revestirà tanmateix, al principi, aquesta forma. No cal pas dir que el proletariat de cada país ha d'eliminar, primer de tot, la seva pròpia burgesia».

Perquè no caiguessin en un repulsiu xovinisme, Marx i Engels digueren als obrers que no tenien pàtria. No volien dir amb aquestes paraules, com pretenen alguns pseudo-marxistes, que hom hagi de claudicar en la seva personalitat nacional, sinó d'usar-la contra la pròpia burgesia, al servei de la revo-

lució social. És per això que els treballadors no podem entrar en les «unions sagrades» «per a defensar els interessos de la pàtria burgesa». L'exemple dolorós de la II Internacional —en què encara creuen el nostres socialistes—, els pontífexs màxims de la qual, renegant de l'internacionalisme marxista, votaven els crèdits de guerra de l'imperialisme en lluita, en nom de la defensa de la pàtria amenaçada, és el contrari del que assenyala el *Manifest Comunista*. Sota el règim capitalista —volen dir Marx i Engels— els obrers no podem servir-nos de l'excusa de la pàtria per a guerrear contra un altre poble, ni deixar de banda la lluita de classes per a la unió amb la pròpia burgesia. Al contrari: el deure del bon internacionalista és de combatre l'Estat capitalista opressor tot atacant la pròpia burgesia!

¿El concepte que Pi i Margall té de la pàtria, en quina relació es troba amb el concepte marxista que acabem d'exposar? Escolteu-lo:

«Estimeu la vostra pàtria, conciuat-dans, però no la feu mai l'objecte exclusiu de la vostra estimació, del vostre sentir, del vostre pensar. Hi ha una pàtria més gran: la terra.

«La idea de la pàtria parcial és per molts conceptes funesta. Excita i manté recels i rivalitats entre les nacions, provoca conflictes, encén guerres. Obli-

ga a mantenir grans exèrcits i esquadres i a fortificar les fronteres. Ha creat les duanes i impossibilitat el lliure canvi dels productes.

«Es refereix, la idea de la pàtria parcial, sols a la terra, no als habitants. Tot fent que totes les nacions estiguin disposades a destrossar-se per un pam de terreny que hom els prengui o creguin que hom els ha usurpat, miren amb indiferència l'emigració de llur gent.

«Si la idea de la pàtria parcial fes almenys que es respectés la dels altres pobles! En nom i en interès de la pàtria parcial és envaïda la d'altri, i són reduïdes a colònies, illes i fins costes de continents llunyans. La meua pàtria és on hi ha la meua bandera, diuen ara les nacions.

«Quants sentiments de ferocitat no desperta, en fi, la idea de la pàtria reduïda! No hi ha crueltat o barbàrie que el patriotisme no engendri i legítimi. La pàtria és l'altar on més víctimes s'immolen.

«Traballeu, doncs, i sospireu sempre per la pàtria gran. Solament quan la tindrem en tota la terra, deixarà la sang de regar l'altar d'aquest Moloc modern i tots els homes es reconeixeran membres d'una sola família.»

Cal llegir el Pi i Margall roent de la campanya contra les guerres colonials, quan aixecava la seva veu altiva contra el corrent tumultuós d'un poble envilit, que, amb manifestacions estèrils i imbecils, arrossegava amb grans crits la seva misèria espiritual; vomitava bilis en forma de discursos plebeus d'una degradant demagogia xovinista quan, al gloriós despertar dels pobles de la jove Amèrica que els exèrcits colonitzadors espanyols van semblar de crims sagnants, Pi i Margall malda pel triomf de les joves democràcies americanes, i vol, inútilment, frenar el desbordament patrioter del seu poble que no sap comprendre'l i el tracta de venut i de traïdor. La veu de Pi i Margall, en la tragèdia d'aquella hora històrica, té raó per sobre de tot un poble que era, per desgràcia, el seu poble! «Oh, pàtria, pàtria! —exclama. Tu ets l'autora de tots els crims, embogeixes l'home i el converteixes en fera.— La pàtria! Mai no s'ha inventat un nom més funest!»

No us sembla, amics, que els nostres ideals internacionals s'agermanen amb els de Pi i Margall sobre el concepte de pàtria?

La teoria del pacte

La teoria del pacte, com a principi d'unió de les nacionalitats en una ampla federació internacional que compregui tots els pobles de la terra, és la idea-eix, al voltant de la qual Pi i Margall basteix tot el seu sistema. Considerem l'obra de Pi com formant un tot indivisible; per això mireu amb odi i menyspreu els qui separen la teoria de les nacionalitats de la ideologia social de Pi. És natural que Pi i Margall, en escriure *Les Nacionalitats*, tractant solament de la federació de les col·lectivitats que integren la nació —municipi, comarca, regió— i de la federació d'Estats, es limiti a parlar de les relacions i atribucions de cada poder en relació amb els altres; i no involucri en aquesta obra les aspiracions socials de les classes treballadores, si bé no deixa d'assenyalar en les Constitucions dels Pobles federats que comenta i compara el que aquestes diuen sobre els drets del ciutadà i la personalitat dels homes. Però parlar de la teoria del pacte pimargallià, silenciant les concepcions socials del gran polític, és desfigurar-lo per a donar un concepte erroni i contrari a l'esperit de Pi i Margall.

El federalisme pactista de Pi i Margall, tal com nosaltres l'entendem —lligant-lo amb el contingut de les idees socials pimargallianes— és tot altre de com el consideren els tractadistes a l'estil de Duran i Ventosa, que el considera com una freda federació de pactes inspirats en un esperit filosòfic. No és inspirat en principis filosòfics com Pi i Margall concep el seu federalisme. El criteri històric; l'estudi atent de les realitats; la diferenciació dels diversos agrupaments humans; la general aspiració d'alliberament de les masses treballadores de tots els pobles, són els punts fonamentals de les doctrines de Pi i Margall. Certament que Pi i Margall podia haver exposat el principi federatiu tenint solament en compte —com ho fa Duran i Ventosa— principis ètnics, raons de pa-

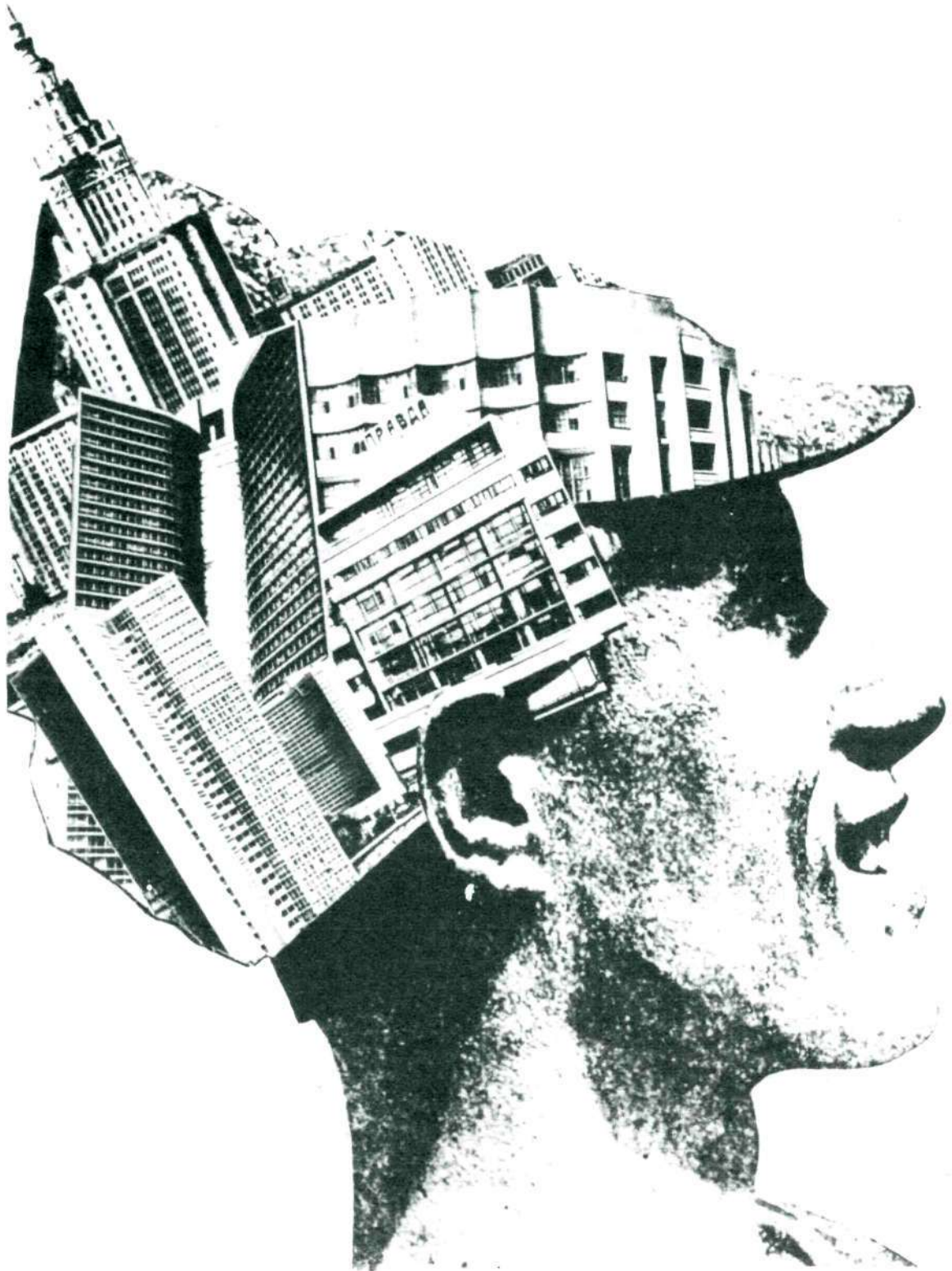
triotisme, del fet que origina el dret, però és que Pi i Margall posa per damunt de tot —com a home esquerrà i progressiu— la voluntat dels homes, i Duran i Ventosa argumenta com a home conservador.

Per això l'obra de Pi i Margall s'aguantava ferma i va enrobustint-se cada dia més, guanyant nous adeptes. En canvi, si invoqués com argument polític el concepte de la pàtria que es presta a servir de bandera a tants de crims i explotacions, podríem donar-li la nostra conformitat als treballadors?

Al federalisme que nosaltres preconitzem, li donem un fort contingut social i econòmic. Acceptem i defensem el dret de les nacions a governar-se elles mateixes, però no perquè continuï amb el règim capitalista, sinó perquè es federin amb les altres col·lectivitats obreres. ¿Què treuríem els obrers d'un federalisme que enllacés totes les nacionalitats de la terra, si fos regit pels nostres enemics de classe? En el fons, ¿seria res més que un eixamplament en tots els ordres de l'economia internacional dels càrtels, trusts i consorcis capitalistes que s'estenen per damunt de les fronteres estatals per a explotar racionalment, sistemàticament, científicament, les masses treballadores de tots els països?

Volem la federació internacional que reconegui totes les nacionalitats, però la volem de base socialista, perquè no hi sigui possible l'explotació de l'home per l'home, ni el domini d'una col·lectivitat sobre una altra. Un federalisme que, mentre concentra la producció i regula la repartició, doni una amplíssima llibertat en l'ordre cultural i científic. Un federalisme que, fent l'home conscient de la seva universal ciutadania, no ofegui les seves característiques nacionals. Que hom sigui nacional i universal a la vegada.

Perquè la doctrina federal, per a ésser fecunda, no pot pas portar-se al límit extrem on condueix la teoria anarquista. El federalisme anarquista és una barreja càctica que tal vegada hauria pogut ésser aplicada en les societats primitives. Uns quants decennis de segles d'evolució en les formes de producció, fan impossible d'aplicar-les.



No estem pas en una època d'atomització d'energies i no és fàcil que retrocedim a una economia de base familiar o patriarcal. Estem en plena època de concentració econòmica, industrial, comercial i financera, i podem comprovar com els països de cultura i economia retardades —pobles colonials i semicolonials— són envaïts pel capitalisme bancari que munta ràpidament una nova indústria poderosa a les colònies —la Xina, l'Índia, etcètera— a benefici de la classe capitalista de la nació dominadora.

Quin és, doncs, el nostre federalisme? El que compregui tots els pobles de la terra en una immensa «Unió Mundial de Repúbliques Socialistes», seguint les petjades de la Federació de Repúbliques Socialistes Soviètiques, on el pacte que proclama Pi i Margall, emprat sincerament pels pobles que vivien oprimits sota l'antic imperi tsarista, els ha unit damunt la base del mutu reconeixement de la personalitat nacional de tots els pobles que la integren. Noteu que és sols en el socialisme que poden tenir realització sincera les doctrines federals de Pi i Margall, aquestes doctrines socials de Pi i Margall que en línies generals marxen d'acord amb les idees que han engendrat el moviment comunista internacional i que han tingut ja implantació a Rússia. Aquestes idees foren predites per Pi i Margall, i per això trobem que les més avançades transformacions polítiques i socials de la nostra època troben suport en la seva obra.

L'emancipació obrera

Pi i Margall no féu abstraccions polítiques, ni fou un forjador d'utopies. Home d'Estat, home de partit, procurà sempre de recollir les aspiracions de les masses. Sabia prou bé que no pot anar-se a la conquesta d'una societat més justa amb un simple programa teòric. Sinó que calia posar al programa que hom volgués fer, els problemes vius i palpitants que demanen solució. Pi i Margall predicà, ensems que la doctrina federal, el principi de l'emancipació obrera, la supressió de la propietat individual, la insurgència revolucionària dels treballadors. Recull totes les inquietuds de la seva època, la

carn i la sang i el dolor de les multituds explotades.

Llegiu aquestes paraules de Pi i Margall:

«Als Obrers (1).

«Mai no recordareu prou la necessitat que teniu d'unir-vos per a fondre en un el capital i el treball i alliberar-vos de tota servitud. Servents sou encara, no ciutadans. ¿Què importa que us hagin conferit el dret de sufragi si heu d'exercir-lo sota la pressió dels qui us paguen? Us lliga al peu de les urnes la perspectiva de la fam.

«S'equivoquen els qui suposen i prediquen que el falsejament dels comicis és degut sols a les males arts dels governs. Poc podrien els governs sense el capital, del qual són a la vegada servidors i amos. El capital els porta els seus ramats d'obers i paga descaradament a la plaça pública els vots dels perduts i dels famolencs.

«La llibertat serà il·lusòria mentre no hi hagi igualtat de condicions. Prepareu-vos a aconseguir-la. Aquesta serà l'obra del segle XX, segle de lluites més grans i més transcendents que les del que ara acaba. ¿Voleu combatre amb sort? Alceu una mica més cada dia el nivell de la vostra cultura, protesteu contra tota guerra de conquesta, negueu-vos a guerrear per tota cosa que no sigui justa, no afavori mai la rivalitat entre nacions, no descanseu fins a fer de tot el nostre llinatge una família, i de la terra, la pàtria de tots els homes.»

I més avall:

«La humanitat és una: la divideixen l'esperit religiós, l'orgull de raça, la diferència d'idiomes, l'ample fossat obert per la propietat entre plebeus i patricis. Disposeu-vos a omplir aquesta fossa, encara que sigui amb sang.»

Aquestes paraules de Pi i Margall, d'acord completament amb la concepció marxista del sufragi en règim burgès i en la necessitat de la violència per a fer saltar l'ordre actualment establert, desfan les falses interpretacions dels qui presenten Pi i Margall com a exclusiu partidari dels procediments ineficaços de la democràcia burgesa.

Les paraules de Pi i Margall recomanant als obrers la violència, foren escrites després d'haver vist el moviment parisenc de «La Commune». El 1892, sobre aquell moviment, escrivia:

«Aquella revolució fou política, però més encara social que política. No tenia ben definides les seves aspiracions i obrà a l'atzar i l'aventura, però féu quelcom en què no havien encara pensat les parcialitats polítiques. A la igualtat més que a la llibertat dirigia els passos i els decrets. Volia l'emancipació de les classes treballadores, i reconeixent en la ignorància la barrera més forta que la separa de les altres classes, treballà amb ardor incontable i amb veritable fe per a difondre la instrucció i despertar el gust per les lletres i les arts. Tenia encara dintre d'ella els qui havien humiliat la nació amb el pes de llurs armes i, això no obstant, maleïa la guerra, abolia l'exèrcit i als ulls dels seus enemics enderrocava de la columna Vendôme l'estàtua de Bonaparte.»

I fineix, profeta, amb aquestes paraules:

«Sucumbi aquella revolució, però no sense escampar als quatre vents, vives i fulgurants, les seves idees: semblarà en els temps futurs el proemi de la que per la igualtat i la fraternitat avui escalfen en el seu si les nacions.»

La profecia de Pi i Margall ja s'ha acomplert. Fa dotze anys que la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques encarna les idees del mestre. El que llavors fou un intent heroic, avui és ja una realitat. Les característiques de la revolució del 1871 en l'ordre de finalitats, vegeu com són les de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques.

Hem vist, doncs, com Pi i Margall accepta la violència. No creu en el sufragi i sí en les armes. Escolteu com parla de la violència en els moviments alliberadors que en tots temps homes generosos han portat a terme i com assenyala l'eficàcia de la força segons sigui emprada a favor o en contra de les idees de justícia:

«La humanitat obeeix, com ens ensenya la història, una llei de pro-

1. El Nuevo Régimen, número 486, 28 d'abril del 1900.

grés, i tot progrés comença amb la negació individual d'un pensament col·lectiu. La idea que està destinada a substituir-ne una altra no pot deixar d'obrir-se pas. ¿S'entesta l'autoritat a privar-li el camp i la llum, a proscriure-la? La idea farà el seu camí en les tenebres. Congregarà a l'ombra les gents i els posarà a la mà, en lloc de la ploma i la papereta electoral, el fusell Remington. Tardarà més o menys a realitzar-se; però es realitzarà a la fi, i ensangonarà els obstacles que s'oposin a la seva marxa. Així és la història de totes les idees que han il·luminat el món, sobretot en l'economia, la religió i la política.

«A fi d'evitar els turments —escrivia encara— cal donar als governs democràtics la força suficient per a contenir l'anarquia.

«No dic per això que la autoritat hagi d'estar eternament armada; n'hi hauria prou, al meu entendre, que ho estigués mentre la pràctica de la llibertat no hagués entrat als costums. Quan tot un poble estima els seus drets i s'habitua a cercar-hi, al mateix temps que la pròpia seguretat, la vida de les seves idees, no li cal la coacció per a avançar ordenadament vers el compliment dels seus destins. Però, mentre això no ocorre —per què ho negariem—, la força dels governs ha d'ésser proporcional a la llibertat dels ciutadans.

«Però no la força contra el dret, sinó la força al servei del dret; no la força que embruteix, sinó la que educa».

Aquestes justes paraules de Pi i Margall, condemnem tots els homes que, de camps diversos, ataquen la dictadura del proletariat, que és necessària per al triomf de la justícia social, fins que quedi completament destruït el capitalisme.

La pràctica de les fórmules democràtiques

Encara que la CNT —el gloriós organisme obrer que ha marcat l'actuació més viril del nostre segle— fos edificada sobre bases federalistes, cal reconèixer que en el passat moviment social poc es varen esmentar les obres i les idees de Pi i Margall. Enlluernats amb fantasmagòriques idees de revo-

lució integral, anàrem a poar en teòrics estrangers de brillant fraseologia, però sovint buits de tot contingut substantiu i viable, les nostres idees. No vàrem adonar-nos que teníem en Pi i Margall un defensor i un apòstol de la nostra causa. «Convé —escrivia Pi i Margall parlant del capitalisme—, urgeix accelerar la caiguda d'aquest règim i l'adveniment del regnat de la justícia».

«Aquest pensament —escrivia Pi i Margall referint-se a les associacions obreres d'indústria— bull en la pensa de les classes treballadores i en la de molts homes consagrats a la ciència. És un ideal llunyà, però no irrealitzable. Té el seu llevat en les mateixes institucions i els costums mateixos amb què avui ens regim i no és dubtós que al seu temps arrelarà. Reuneix a més, la condició indispensable per al compliment de tota classe de reformes socials: la conformitat amb la justícia. El just, el més just que l'actual, s'obre sempre camí i arrossega tots els obstacles. Això ens ensenya la història de tots els pobles i de tots els segles.

«El treballadors fou, primer, esclau, després servent, més tard jornal·ler. Esclau, va considerar-se'l nascut per a l'esclavitud; servent, per a la servitud; jornal·ler, per al servei del capital, a les ordres del qual segueix. La raó ha estat sempre la mateixa; la inferioritat del seu enteniment, la circumstància de semblar més propi per a exercir les forces del cos que les de l'esperit. A pesar d'aquest fals argument ha pujat d'esclau a jornal·ler: ¿per què dubtar que demà arribi a la categoria de coparticipi i s'iguali amb els qui avui l'exploten?»

¿No trobeu en aquest paràgraf una certa afinitat amb alguns passatges del *Manifest Comunista*?

¿Quins motius tenen els anarquistes per a reivindicar Pi i Margall com un home afiliat a llurs doctrines? Esmen-tem la seva notable obra *La Reacció i la Revolució*, on Pi i Margall —recordeu que aquest llibre fou la seva primera obra política— presenta el federalisme no segons el criteri històric, estudiant les realitats dels pobles i basant el principi federatiu amb la teoria del pacte, sinó derivant-lo d'abstractes principis filosòfics. En aquest llibre, Pi i Margall es presenta en certs aspec-

tes com un individualista a ultrança. Però —preguntem—, ¿per què els anarquistes no recorden que, de moltes de les idees que conté el llibre *La Reacció i la Revolució*, Pi després va renegar-ne? Un fet:

Deu anys després d'haver publicat aquest llibre, Pi i Margall sostingué contra Castelar una famosa polèmica. Aquest, des de les planes de *La Democràcia*, defensava l'individualisme democràtic; Pi i Margall, des de les columnes de *La Discusión*, li oposava els principis socialistes. En aquella ocasió i amb motiu de la polèmica, l'intemperant republicà Nicolau Maria Rivero va adreçar a Pi, algunes lletres atacant-lo per la seva posició, que feren que Pi i Margall li contestés de la següent manera:

«Hem sofert sobretot un error, base de molts errors. Hem negat la realitat dels éssers col·lectius i hem vist en la societat més una paraula que un ésser, i hem estat dels qui han sostingut aquest individualisme salvatge que combatem avui. Parint d'aquest principi hem arribat a negar àdhuc la sobirania del poble». Aquestes paraules, com també certs passatges de l'obra *Les lluites dels nostres temps*, ens convencen que Pi i Margall tenia poc o no res de comú amb les doctrines àcrates. Tot el que fins ara hem dit de Pi i Margall, també ens ho confirma.

Els anarquistes ens titllen d'autoritaris. Pi i Margall accepta també l'autoritat, tot i que els anarquistes volen considerar-lo del seus. L'autoritat a la manera pimargalliana, també l'acceptem nosaltres. Caldria, però, que els anarquistes definissin exactament els límits de l'autoritat que nosaltres acceptem i que difereix de totes les altres autoritats d'ordre conservador: ja emanant de la divinitat, ja de la força erigida en llei, ja del fet consumat. Aquestes tres últimes formes d'autoritat estan basades en la injustícia, en la desigualtat, en el privilegi, en la dominació d'una classe damunt l'altra. ¿Per què es volen confondre els anarquistes amb els comuns adversaris de classe, que parlen d'autoritat, llibertat i dictadura des d'un punt de vista abstracte, sense voler fer referència al fet de les classes socials? És que ells, en teoritzar, es desentenenc covardament, traïdorament, de la realitat dolorosa de la

lluïta social! El fet viu, el dolor palpant de la carn dels treballadors que lluiten per aconseguir una societat més justa —ells que parlen tant d'humanitat i d'humanisme!— no saben recollir-lo en posar-se a teoritzar. Llur odi sectarista contra els qui seguim les divises de Marx i Lenin sota el guiatge de la III Internacional fa que es reconcilii amb els burgesos i els socialistes de paraula, per a fer un front únic contra els treballadors que lluiten apartats de les normes vagues, impracticables i sentimentals de la ideologia àcrata i allunyats igualment dels socialistes traïdors que contemporitzen amb la burgesia.

Pi i Margall no admetia cap autoritat que no fos «la lliure expressió de la voluntat dels associats». És clar que se'ns objectarà que la dictadura és un estat de coacció material que té poca cosa a veure amb el principi de Pi. Però caldrà contestar que la Dictadura del Proletariat és la dictadura d'una ampla i eficaç democràcia obrera, conscient i progressiva, que malda per estendre's en totes les capes productores, mentre combat per anular la resistència de les minories reaccionàries. El concepte de dictadura no pot deslligar-se del fet que existeixen unes classes socials antagoniques que lluiten per ocupar l'aparell coercitiu de l'Estat. Però així com la dictadura burgesa persegueix com a finalitat de junyir les masses treballadores al carro de l'explotació per petites minories de la totalitat de la població, i de perpetuar la desigualtat social existent, la Dictadura del Proletariat té per finalitat d'eleva les masses obreres —la immensa majoria de la població— a la pràctica de les fórmules democràtiques, que actualment són falsejades a causa de la desigualtat econòmica. Per arribar-hi cal exercir la dictadura de la part més conscient del proletariat, que amb el suport de les masses destrueix tots els residus de l'esperit de les velles èpoques infiltrat en el cos social durant decennis de segles. Fixeu-vos també que la dictadura del proletariat *sol/s* va contra una petita part de la població. ¿És que en nom de la llibertat s'hauria de donar bel·ligerència als qui voldrien matarla? La Dictadura del Proletariat, contràriament, capacita els treballadors per a exercir plenament la llibertat i suprimir la dictadura i

l'Estat com a aparell coercitiu. El dia que això sigui possible, la fórmula de Pi i Margall —que ell reconeix com impossible mentre existeixi la desigualtat econòmica, engendradora de totes les altres— estarà en la consciència de les col·lectivitats productores i en la pràctica de l'exercici de les seves funcions d'organització de la vida dels pobles.

Malgrat tot el que hem dit, els anarquistes s'entesten a atacar la Dictadura del Proletariat, com també a considerar Pi i Margall com un anarquista. No obstant això, Pi era home de govern; Pi era partidari de l'autoritat representada pels elegits en el sufragi popular; Pi —home de partit— predicava l'acció política. ¿Des de quan els anarquistes admeten tots aquests punts?

El pensament de Pi i Margall és tan a prop —en tant que camí de realització— del socialisme com allunyat de l'anarquisme.

Partit, sindicat, cooperativa

Hem vist que les idees de Pi i Margall no estan en divergència amb el marxisme. Per les seves idees, el català Pi i Margall, l'alemany Marx i el rus Lenin, tots tres internacionalistes —Pi i Margall havia saludat amb joia la Primera Internacional dels Treballadors— marxien d'acord.

Cal, doncs, tenir present les seves idees que ens indiquen que no serà el convenciment —els fets ho han demostrat— el que marcarà l'hora de fer el canvi social. Que si el convenciment no va acompanyat de la força, les idees queden estancades o es retarda llur realització. La burgesia —concretant-nos a casa nostra—, la nostra burgesia, si bé no té la raó, posseeix el poder. Per a destruir-la cal crear l'aparell adequat que destrueixi aquest poder que avui domina. Aquest aparell té tres aspectes principals: partit polític de la classe obrera, sindicat i cooperativa. Tots tres organismes han de marxar a un mateix ritme, sostenint-se mútuament, atacant alhora. Cada un d'ells té funcions determinades i de gran responsabilitat en el període preparatori de la revolució i, després del seu triomf, en la tasca àrdua d'edificar la nova societat socialista. Però perquè aquestes tres essencialíssimes unitats

de lluita de la classe obrera marxien d'acord, cal que les animi un accentuat esperit de classe, una específica rebel·lia proletària. La lluita de classes en tots els seus aspectes ha d'ésser el punt fix de la seva actuació. Per això convé a casa nostra, on els obrers sofrim un doble jou social i nacional, que no anteposem mai, a l'interès de la lluita social, la unió amb la burgesia per a la lluita nacional. Aquestes unions castren momentàniament la potència insurgent del proletariat. Cal que mirem la qüestió nacional amb un criteri leninià. Hem de donar al moviment d'alliberació de la nostra personalitat col·lectiva una forta empremta proletària. En aquesta qüestió, el mot d'ordre per a les masses treballadores ha d'ésser: «La revolució social donarà la veritable llibertat als pobles oprimits».

Marx, Pi i Margall, Lenin; el comunisme

La tasca de les noves generacions és aspra i llarga. Molts cauran en la lluita. Però la nostra fe en el comunisme farà que avancem coratjosament arrossegant tots els obstacles, per enderrocar el capitalisme moribund i implantar la Dictadura del Proletariat, que ens menarà al socialisme. Serà la nostra generació l'encarregada de portar a terme les idees de Marx, de Pi i Margall i de Lenin. «Treballadors de tots els pobles, uniu-vos!», cridaren al món obrer els nostres mestres Marx i Engels. Que aquesta magnífica divisa que està escrita en lletres d'or damunt la sang de la bandera socialista de la Rússia obrera; projecti la seva resplendor redemptora damunt la Revolució nostra que instaurarà la «Unió de Repúbliques Socialistes d'Ibèria». Que sigui per aquesta revolucionària alba roja, alliberadora d'homes i pobles, que la nostra generació sigui escrita en el llibre de la història. Que, amb aquest gest rebel, ens redimim davant les altres col·lectivitats obreres, dels vergonyosos períodes de paternalisme reaccionari que han dominat el poble ibèric.

En aquell dia gloriós que esfondrem un món i n'aixecarem un altre, farem amb el nostre esforç que les idees de Pi i Margall i Lenin s'abracin, indestructibles, en la materialitat dels fets de la Nova Era. ●



LLIBRES, EXPOSICIONS, REVISTES

LLIBRES

LES EXPORTACIONS CATALANES, A DEBAT

GENERALITAT DE CATALUNYA: *Llibre*

blanc de l'exportació catalana. Departament de la Presidència. Servei Central de Publicacions. Barcelona, 1984 (283 pp.).

La consecució de l'Estatut d'Autonomia per a Catalunya ha fet possible que, en pocs anys, hagin aparegut diversos llibres blancs sobre diferents aspectes de la vida econòmica catalana: per exemple l'energia, l'electrònica i la informàtica, l'exportació, a més de l'informe sobre *Catalunya i la Comunitat Econòmica Europea* (1982). L'aparició dels llibres blancs és un fet nou dins de la literatura econòmica catalana, i cobreix una necessitat a què no es podia donar resposta —la història ho demostra— sense l'existència de la Generalitat de Catalunya. Tot i que la funció d'un llibre blanc (un llibre blanc és realitzat, arreu del món, per un grup d'experts amb independència de criteri i no lligats als governs, i llur tasca consisteix tant a donar un diagnòstic sobre el sector que és objecte d'estudi com a indicar unes recomanacions per a l'actuació futura) és acomplerta, en el cas dels llibres encarregats per la Generalitat, de forma desigual, cal destacar l'interès del *Llibre blanc de l'exportació catalana*, interès que es deriva de dos encerts bàsics: recopilar de forma força completa les xifres existents sobre el comerç exterior català (assenyalant les llacunes que hi ha encara en la informació, indicant les darreres tendències de l'exportació) i reflexionar sobre com caldria que fossin les actuacions futures de l'administració i dels empresaris. Aquest *Llibre blanc...* és, també, un estudi que ha de servir de punt de referència per a molts treballadors.

Malgrat que les competències de la Generalitat en comerç exterior siguin força limitades —només atenyen les fires internacionals que es celebren al Principat i les Cambres de Comerç,

Indústria i Navegació—, des del govern autònom cal impulsar una acció decidida de suport a les activitats exportadores, a través de mesures que conduïxin a un millor coneixement dels mercats exteriors, a un augment de la qualitat dels productes, a un ajut financer a les empreses exportadores de dimensió mitjana o petita, a donar suport a la divulgació dels productes del país més enllà de les fronteres, a perfeccionar la preparació especialitzada dels professionals del sector, a empènyer la recerca tecnològica de forma que sigui possible tant l'augment de la qualitat de les mercaderies com l'exportació de serveis d'assessorament tècnic (en relació a aquest conjunt de mesures, cal recordar al lector que el PSUC, des de fa anys, preconitza la creació d'un Institut Català de Comerç Exterior).

Catalunya s'ha definit, dins del context mundial, com a país exportador a mig camí entre els països més industrialitzats i els països anomenats convencionalment «en vies de desenvolupament». En d'altres paraules, això vol dir que si Catalunya participà el 1967 en un 0,125 % del comerç mundial, el 1981 la seva participació era del 0,224 % (és a dir, gairebé el doble), havent estat superada la crisi dels anys 1974-1978; però, a desgrat d'aquest important increment, que persisteix de forma aclaparadora durant el primer semestre del 1984, l'exportació representà el 1967 el 5,25 % de la Renda Interior Neta de Catalunya i un 11,36 % el 1979, percentatge encara insuficient si es té en compte que als països del l'OCDE el volum de l'exportació apunta, com a mitjana, cap a un 23 % del PIB. Per tant, la primera idea clara que cal tenir és que encara que l'exportació catalana hagi guanyat molts punts en els darrers disset anys (del 1967 al 1981 s'ha multiplicat per 4,7 en termes reals), i àdhuc hagi guanyat pes relatiu dins de les exportacions espanyoles (hom ha passat del 19,48 % el 1967 al 21,5 % el 1981), el seu creixement és coix de cara a assolir la fita dels països més econòmicament

avançats. No es tracta d'exportar més perquè Catalunya es converteixi en un país desenvolupat, sinó que cal canviar la base econòmica perquè Catalunya pugui exportar més i millor. La capacitat exportadora dependrà de les transformacions econòmiques que es duïguin a terme en un sentit de modernització, i caldrà engegar aquestes transformacions a Catalunya i a Espanya, si volem sortir d'una vegada i per sempre de les eternes mitges tintes.

Per tipus de mercaderies, s'observa una caiguda de les exportacions alimentàries (del 14,96 % el 1969 al 9,6 % el 1981) i de les manufactures de consum (del 33,57 % el 1969 al 23,3 % el 1981) sobre el total general. En canvi, es produeix un major pes relatiu en el grup de primeres matèries i productes semi-manufacturats (del 36,79 % al 49 %, del 1969 al 1981), i un lleuger progrés en els béns d'equipament (14,68 % el 1969, 16,70 % el 1980), que es troben en reculada després d'haver atrapat un 20,12 % el 1973 i un 24,79 % el 1975. Hi ha, per tant, segons els autors del *Llibre blanc...*, una disminució de les exportacions amb valor afegit més alt, conseqüència de les reestructuracions que han fet els països més desenvolupats per a poder dominar precisament el comerç d'aquells productes que poden proporcionar més valor afegit. Si es compara la composició de les exportacions catalanes amb l'espanyola, es detecta que Catalunya exporta més manufactures de consum i més primeres matèries i productes semi-manufacturats, mentre que Espanya exporta més aliments i, tot i que la diferència relativa és petita, més béns d'equipament.

La destinació de les exportacions catalanes és constituïda sobretot pels països de la CEE (un 40,54 % el 1969, un 48,21 % el 1980), i el primer client dels productes catalans és França (un 13,80 % de les exportacions catalanes, com a mitjana durant el període 1974-1980), seguida de la República Federal d'Alemanya (9,98 %) i d'Itàlia (8,20 %). S'ha de destacar la important dinamització del comerç amb els països àrabs, el retrocés dels intercanvis amb els EUA i el Canadà, les

perspectives que s'obren en el mercat africà i l'estagnació del comerç amb l'Amèrica llatina, per causa de les dificultats de finançament que travessen aquests països, en part degudes a l'agressivitat del dòlar i al reaccionarisme de la política econòmica del president (elevació del *prime rate*, neoproteccionisme).

Hom analitza, també el ventall de mesures que poden adoptar-se per a impulsar les exportacions (el tema és molt actual, després de la recent decisió del govern espanyol de disminuir les gravacions fiscals a l'exportació): mesures aranzelàries, fiscals, financeres, de comercialització. Hom no sap, però, mesurar amb precisió l'eficàcia de tot aquest conjunt d'instruments, per manca d'informació. Això no obstant, el *Llibre blanc*... aconsella la creació d'un banc de dades sobre les empreses catalanes, encarregat de subministrar informació immediata als compradors estrangers, i, alhora, hom aconsella

d'instrumentar els elements necessaris perquè els exportadors catalans puguin disposar d'una informació acurada sobre els mercats exteriors. Hom recomana també canvis en el suport financer, la previsió de les conseqüències que tindrà la implantació de l'impost sobre el valor afegit, la modernització dels transports dedicats al mercat internacional, l'agilització dels tràmits burocràtics necessaris per a poder gaudir de suport a l'exportació, i el suport a la innovació tecnològica i al disseny, entre d'altres mesures.

En tractar l'estudi de les empreses exportadores, s'assenyala que, el 1981, prop de la meitat del total exportat corresponia a 172 grans empreses, i que més del 30 % del capital d'aquestes grans empreses era estranger, fet que condiciona en bona part la nostra estratègia exportadora als interessos de les empreses multinacionals. El *Llibre blanc*... recomana la necessitat de concentrar les petites i mitja-

nes empreses, a través de diferents formes d'associacions o agrupacions d'empreses exportadores, amb l'objectiu de poder enfrontar en millors condicions la complexitat del mercat internacional.

En síntesi, el *Llibre blanc*... suscita una sèrie d'idees sobre els límits del creixement de les exportacions catalanes, límits que cal eixamplar qualitativament perquè la nostra economia pugui treballar amb les portes obertes al futur. No cal dir que es tracta d'un llibre d'obligada lectura per als sindicalistes i els treballadors de les empreses exportadores, car hi poden trobar un bon punt de partida per al debat i la discussió. Una objecció final: hi manca, dins del conjunt de recomanacions, la voluntat de voler atorgar a l'economia pública un paper belligant en la política exportadora i en la reindustrialització del nostre país. ●

Francesc Artal

EXPOSICIONS

LEONARDO NO ÉS «LEONARDO»

Després d'haver estat a València, s'exposa a Barcelona una exposició excepcional sobre alguns aspectes de l'obra de Leonardo da Vinci. Es tracta de les seves aportacions a la navegació (i a la immersió), al transport terrestre, a la navegació aèria i a la geometria. Junt amb aquestes tres seccions de líquid, sòlid i aire, hi ha una secció pedagògica on es mostren programes d'ordinador efectuats per escolars italians sobre la vida i l'obra de Leonardo i sobre la seva època. L'exposició té origen en una iniciativa de la sucursal italiana d'una gran empresa estat multinacional que s'ha fet circular i ara arriba a Barcelona amb el suport de les institucions locals catalanes.

Conèixer una mostra de la política cultural d'una entitat privada multinacional —d'arrel nordamericana— ja seria una experiència prou interessant. «*El laboratori de Leonardo*» té, però, altres atractius.

Els qui han dissenyat (intel·lectualment) la mostra han manejat una sèrie d'elements molt interessants. D'una banda, la figura de Leonardo. En la mentalitat comú, Leonardo «és» el Renaixement: l'última ocasió, sembla, que la humanitat va poder dominar conjuntament els secrets de l'art, la ciència i la tecnologia. Si no hi hagués hagut una certa explotació «comercial» del nom de Leonardo aquesta idea no hauria arrelat. I la mostra ens ofereix una visió poc freqüent de la seva obra. Se'ns explica que Leonardo va ser fruit de la seva època. Les seves aportacions «genials» no són més que pe-

tits passos endavant en una obra col·lectiva d'innovació tecnològica present a Itàlia (i a Europa) al voltant del 1500. Junt amb els dissenys de Leonardo, que han estat construïts, en molts casos per primer cop, amb cura per artesans italians d'avui, amb tècniques dels segles XV i XVI, poden veure altres dissenys de contemporanis de Leonardo que ens fan adonar de la fertilitat de l'època. Leonardo da Vinci ha estat subratllat arbitràriament en el seu moment o almenys s'ha volgut ignorar la tradició científica d'on venia —la ciència i la tecnologia medieval, molt més rica del que se sol pensar, tal com s'ha demostrat.

Les condicions socials de la investigació han anat canviant al llarg de la història però, al mateix temps, hom pot trobar-hi algunes constants. Una d'elles és el fet que la innovació científica i tecnològica és una aportació de base eminentment col·lectiva, un patrimoni dels pobles, a les mans de persones, moltes o poques, amb un pes específic més o menys alt. D'una manera pública, aquests dies podem veu-

re a Barcelona que Leonardo no escapa a aquest concepte.

De fet, de vegades els fets s'emboiquen i les mateixes coses apareixen en formes diferents, sense que ens'n adonem. Junt als somnis «impossibles» de Leonardo i els seus contemporanis sobre, per exemple, la possibilitat humana de volar, trobem a l'exposició una anònima «ala delta.» Avui tothom

reconeix el caràcter col·lectiu d'un enginy com aquest perquè se'ns mostren clarament les diverses aportacions a l'invent: hi ha el disseny aerodinàmic però també hi ha els nous materials —adequadament lleugers— que fan útil l'enginy de volar. Avui dia la participació en la innovació és clarament col·lectiva, des dels enginyers als obrers però també els sistemes d'estímul que han fet possible la recerca

o els estats (o empreses-estat) que l'han finançada.

L'exposició hauria de ser vista d'aquesta manera: Leonardo ha estat una persona destacada en la història de la innovació precisament perquè pertany a la història. Leonardo no fou un «Leonardo». ●

Antoni Roca

REVISTES

Treball

(Barcelona), 769 (agost 1984)

Gregori López Raimundo: **Sobre l'OTAN.** [E. C.]: **Socialistes i convergents disminueixen la valoració dels traspasos a la Generalitat.** Muriel Casals i Francesc Vallverdú: **Continuïtat del PSUC a les emissores de ràdio i televisió de Catalunya.** CONC: **CCOO també guanya a l'Ajuntament de Barcelona.** N. Figuerola: **La Festa del PCE.** [C]: **El PSUC a Llefià.** Josep M. Clariana: **El bany polític de «la Festa».** Antoni Lucchetti: **Encara hi som a temps.** Josep Torrecillas: **Línies d'actuació.** Xavier Garcia: **Canviar les concepcions organitzatives.** Jordi Conill: **Refermar els grans principis.**

El PSUC del Guinardó

(Barcelona), 5 (1984)

M. Àngels Espuny: **Enrico Berlinguer.** Eusebi Herrera: **Banca «Catalana»?** Joan Corbera i Toni Pigrau: **Per la pau.** Gregori López Raimundo: **La fundació Alfons Comín.**

Novagestió

(Barcelona), 3 (1984)

J. Ll. Rovira: **Espanya y la CEE.** M. C.: **Vacaciones para todos.** A. R.: **Un estatus fiscal para las SAL.** [R.]: **El estrecho margen de las vías de financiación.** Armand Vilaplana: **Los proveedores.**

J. M. Estampaciones metálicas. D. A.: **Catalunya camina hacia la desindustrialización**

Andalán

(Saragossa), 405 (1984)

P. Polo i V. Herráiz: **Teruel: minería, otra reconversión.** J. M. Montañés: **Banca Catalana: cuestión de fueros.** J. Delgado: **Berlinguer.** G. Pérez et al.: **La obra de Josep Fontana.** A. Mullor: **Entrevista a S. Carrillo.**

Rinascita

(Roma), 26 (1984)

G. Chiarante: **A 40 anni dal primo numero.** La rivista di Togliatti. E. Berlinguer: **I partiti e lo Stato.** A. Tortorella: **Una cultura politica d'avanguardia.** P. Spriano: **Rinascita dell'Italia.** F. Mussi: **I «Quaderni» nella valigia.** G. Pasquino: **Obiettivo: l'intellettuale organico.** M. Ciliberto: **Il posto di «Rinascita».** M. De Angelis i R. Ruffilli: **Tra realismo e ideologia.** L. Barca: **Del «novo corso» alla programmazione democratica.** G. Vacca: **Così rinacque il sindacato.** M. Tronti: **Il «fotus politicus».** M. Ferrara: **Una ragazza, azzì una donna fortunata.**

Sisifo

(Torí), 2 (1984)

S. Belligni i N. Bobbio: **Democrazia immaginata e democrazia realizzata.**

[DD.AA.]: **Le riforme istituzionali.** V. Zaslavsky: **Il progresso tecnologico nel sistema produttivo sovietico.** G. Cottino: **La Finpiemonte.** F. Rositi: **Le nomine Iri alla Rai.** F. Bertinotti: **Democrazia sindacale.** L. Bonet: **Unità sindacale: dati empirici.** C. Olmo i M. Rasetti: **Nella comunità scientifica.** G. Fornengo: **Economia dell'informazione.**

Révolution

(París), 226 (1984)

Joë Metzger: **Débattre pour l'avenir.** [DD.AA.]: **Après 17 juin.** M. Naudy: **Invitation à la contradiction.** B. Umbrecht: **France-URSS, Le chaud et le froid.** D. Danset: **Dette. Le tiers monde contre les banques.** [DD.AA.]: **Journal de la Libération.** J. M. Palmer et al.: **Foucault.**

New Left Review

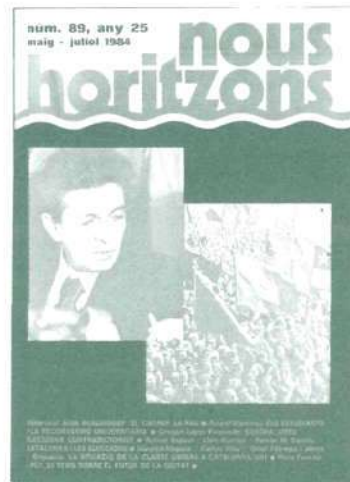
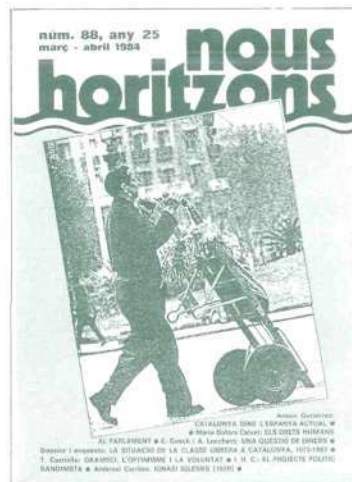
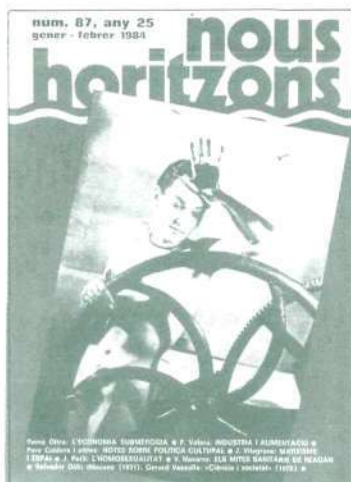
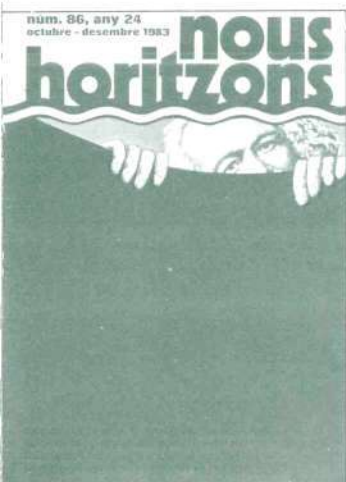
(Londres), 145 (1984)

G. Therborn: **The prospects of labour and the transformation of advanced capitalism.** J. P. Sartre: **The path to rooted freedom.** A. Lipiez: **How monetarism choked third world industrialization.** K. Coates: **Socialism and the peace movement.** J. Montefiore: **The rhetoric of experience.**

Einheit

(Berlín), 3-84

[DD.AA.]: **Technologie in unserer ökonomischen strategie.** D. B. Herrmann: **Mensch und Kosmos.** O. Reinhold: **Die krise der 80er jahre in der welt des kapitals.** H. Meissner: **Bürgerliche Ökonomie zwischen euphorie und ratlosigkeit.**



CRÒNIQUES MARXIANES

Notícia d'agència. L'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet (Barcelonès) fa una consulta popular sobre el canvi de nom de l'avinguda de Banús Baixa. El nom que es proposa per substituir el d'ara és el de Carles Marx. Amb aquest canvi, el consistori vol afegir-se als homenatges que, de març del 1983 a març del 1984, s'han dedicat al centenari del pensador i home d'acció alemany.

Amb la publicació del volum 2 de l'edició en llengua catalana d'*El capital* (Edicions 62, 1984) hom disposa ja de tot el Llibre I de *Das Kapital*. Amb la confiança que apareguin més volums: els quatre llibres.

Publicació, per primera volta en català (Laia, 1984) de *Manifestos antropològics* de Ludwig Feuerbach (1804-1872). Una prova de l'enorme retard en la difusió del pensament materialista entre nosaltres. Per comprendre, millor, les *Tesis sobre Feuerbach* de K. Marx.

Me-Ti, de Bertolt Brecht (Empúries, 1984), subtítol *Llibre dels canvis* amb els següents personatges: mestre Eh-Fu (Engels), Mi-en-leh (Lenin), Ka-meh (Marx), mestre Hü-Jeh (Hegel), Sa (Luxemburg), Ni-en (Stalin), Ko (Korsch), To-tsi (Trotski), Kin (Brecht), Hi-jeh (Hitler), Le-peh (Plèkhanov), Fantse (Anatole France).

Després de l'èxit de la Festa del PCPV (vegeu-ne una excel·lent notícia de Rosa Soler a *El Temps*, 2) i de la fes-

ta de *Le travailleur catalan* (6-8 de juliol), dissabte, 21 de juliol, a Palafrugell, l'ajuntament comunista de les comarques gironines, sopar-festa per a celebrar el 48 aniversari de la fundació del PSUC. Presentat per Lluís Medir, important intervenció política de Gregori López Raimundo.

Gentada i alguns canvis en el cicle de conferències «Els comunistes i l'esquerra». A més del que anunciàvem al darrer número de *Nous Horitzons*, conferència de Ramon Espasa, el 4 de juliol. Organització del comitè de Barcelona del PSUC.

El 6 i 7 de juliol, festa de *Revolució* al Poble Espanyol de Barcelona. Dedicada especialment als joves i a la lluita per la pau i el desarmament.

Per fi, la traducció catalana de l'*Histoire de l'Espagne* de Pierre Vilar. Publicada per primera vegada el 1948 per les Presses Universitaires de France, ha estat actualitzada, revisada i traduïda moltíssimes vegades. L'actual *Histoire d'Espanya* (Editorial Critica), que ha estat traduïda per Eulàlia Duran, inclou un polèmic judici de Vilar sobre la transició.

Pel que fa a l'activitat editorial catalana, cal no oblidar el paper de les cases editorials dedicades a l'art, l'arquitectura i el disseny. A Gustau Gilí, per exemple, aparegué, abans que comencessin aquestes «Cròniques marxianes», un volum de 807 pàgines que conté una història excepcional: és *El arte y la izquierda en Europa*, de

Donald Drew Egbert. Imprescindible per a tenir informació —abundant, ordenada— sobre la creativitat del comunisme en el terreny de l'art... I acaba d'aparèixer l'*Autobiografia científica* de l'arquitecte racionalista italià Aldo Rossi.

Exposicions: el «Laboratori de Leonardo», de València a Barcelona, una nova reflexió sobre les relacions entre tècnica, ciència i societat als orígens de l'home modern. Una visió crítica de les Olimpíades a l'estació de Roquetes del metro de Barcelona. L'expressió d'una necessitat de comunicació social que troba dificultats, car el monolitisme cultural entorn de «1992» pot fer estralls. A Perpinyà, al Palau dels Reis de Mallorca, «Origine et évolution de l'homme». Al Castellet, tapissos i envionements de Grau-Garriga. Al davant, focs d'artifici i ball popular, el 14 de juliol, l'aniversari de la presa de la Bastilla, la festa de la república francesa. Catalans, andalusos, nordafricans, negres, hindús, ballant, amb el Castellet al costat, decorat per Grau-Garriga: draps, cordes i pals tenyits amb els colors de la senyera, evocant un passant tràgic, un present angoixós.

Anuncis: «Marx, el contemporani», organitzada per *Nous Horitzons*, a Vilafraça del Penedès, a mitjan octubre. I un vell projecte d'exposició en marxa: «Catalunya, fàbrica d'Espanya», amb text de Jordi Nadal i Jordi Maluquer i muntatge d'Enric Franch, al Born de Barcelona, durant el curs que ara comença. ●

nous horizons

